

Cum Dō!

ZELUS VINDEX GRATIÆ SALVIFICÆ ORDI- NATÆ, CIRCA RUINAM ISRAELIS INORDINATI CONSPICUUS,

&

ex Cap. IX, X, XI. Epist. ad Romanos delineatus

DISQVISITIONE INAUGURALI

Quam

divina nixus ope,

*ex decreto ac auctoritate ADMODUM RÉVERENDI COLLEGII THEO-
LOG. IN illustri Aoranā, pro obtinenda LAUREA THEOLOGICA
atque annexis privilegiis,*

publico & solenni doctorum examini submittit
a. d. IV. Julii Anno M. DCC. III.

JOHANNES RUNGIUS,

Superint. Narv.

RESPONDENTE

Dn. ANDREA BANGE, Aboa-Finl.

in Auditorio maximo,

horis ante & post meridiem fvetis.

Aboæ, excudebat JOHANNES WINTER / Reg. Typogr.

Lectori Sacrarum Litterarum Amanti lumen, gratiam ac pacem à CHRISTO Domino!

Ides hic, Lector pie & studiose veritatis! mentens
divi Pauli, circa repudium Israelis inordinati, ex tri-
ade capitum 9. 10. ac II. ad Romanos, fideliter &
candidè expositam. Argumentum sanè, cui va-
sta ac late diffusa commentariorum volumina vix sufficiunt. Un-
de vires ingenii in me longè inferiores lubens agnoscō, quam
ut tam gravi oneri portando satis respondeant. Novi prater id
optimam sapè caussam, à propugnatore minus robusto presti-
tui. Et quum dudum magni Ecclesia nostre antistites tubas
hic pro fidei veritate feliciter inflarint, atq[ue] elenchum opposite
pseudobermenie Calvinistice, μὲν πόνος ἐπίτεγος καὶ πρόποντος soli-
dissimè ante hae instituerint, iuxta edictum Apostoli Tit. 2: 15.
2. Cor 3:12. ego quidem hac opellā supersedere melius potuissēm.
Interim juventutis, cui in nostrā patriā (intra cuius fines in
præsentī materiā quicquam usl olim ventilatum esse jam fere
dememini se possumus) prolixia adire commentaria nec vacat sem-
per, nec conceditur: ut bac parte inservirem commodis, cum
¶ alias, Deo ita clementer disponente, mihi studiorum pericu-
lum obferretur: non egrè passus sum hoc, tametsi arduum ma-
xime, quodq[ue] tot difficultatibus premitur, argumentum mihi
commendari. Presertim, quando hoc quicquid est in instituti sua-
su & hortatu stetit ILLIUS, cui post Deum O. M. studia, vitam,
fortunas, me deniq[ue] totum debeo, STATORIS inter nos VERTATIS
& PIETATIS magnificentissimi, Domini & Macenatis mei colendi
atacam! נָזְרֵנוּ. Ceterum Lector amicissime! quod nulla hic
comparant reconditionis doctrinae vestigia, notissima sint omnia
Eccl[esi]as non dicta culpa forte erit, quam prolixa advocatione eluere

necessum esset: nisi alium misbi, ceu dixi, bujus qualis eung̃ exerci-
 bationis scopum, praefixissim. Scil. usum saltam eorum spectavi,
 qui studiorum gratia heic loci harent, omni sero supellectile libra-
 riā defecti. Ut igitur in offensō pede hoc in TEXTU, quidem duox̃
 illis, qui adhuc dum àd h̃t̃r̃ia habent minus exercitata, versare
 possint: donec decumanum opus Biblicum. Ejusdem AUCTORIS no-
 tebri labori, luctat̃ g̃ πολυμόχθ̃, in lingue vernacula, quod vobementer ex-
 p̃eatis omnes incrediblē Ecclesie emolumento, feliciter prodeat;
 cum libero hic & fusori commentario elucidare conatus sum. In eo-
 rum pariter gratiam, aliorum lumenius quam propriis sapienter utor
 verbis, ut non modo rem ipsam luculentius explicem; verum insi-
 mul additis optimorum nostrorum interpratum testimoniis,
 eorum, imprimis, quorum momenta prae ceteris venerabile esse
 & scio, & cupio, publicum corundem consensum declarare.
 Alios a minorum gentium interpres, in eadem sis cum
 euntes memorare, supervacanea cuiusdam diligentia foret.
 Quemadmodum & iisdem prestantissimis auctoribus maxi-
 mam horum partem, & tantum non omnia que nunc exhibemus,
 debere me, ingenuè ut par est, profiteor: ex quorum quippe
 thesauris, qui omnibus prostant, hausti in usus juventutis con-
 verti. Quod ipsum cordati & benigni censores, unde mecum se ar-
 bitrentur, faciles usurpabunt in me illud Rabb. זא ווי הוברו.
 Tametsi verear, ne eandem ob rationem justò prolixioribus esse con-
 tiget: Methodum quod attingit nostram, arbiterio S. Apostoli fer-
 ma constat: momenta n. que in serie disputationis Apostolice oc-
 currunt, singula eodem servato nativo ordine, recte & simpliciter
 sistimus. Quod si hec Tibi Lector! eo quo edicuntur nomine, hanc
 ingrata fore intellexero, accurabo alias vice Deo dante, comite vita.
 & propitiis fatis, in usum studioſa apud nos juventutis quid ea-
 maculatius. Nupc considerabitur ordine זא.

ZELUS GRATIÆ.

S. I.

ypum salutaris gratie juxta Apostolum expressum, dum justas ejus infamia superciliosum turpiter despecta vindicias, in voluntarilis contemtoribus expendere libet, primam sollicitudinem ingerit palmarii constitutio thematis, quod vir entheatus habeat ad Rom. epistolam tractandum summis. Grave namque, nec salubre talius, & inde pliis animis lapsusque, ceteroquin satis hic proclivis, cautio nem volentibus sancte custodiendum, judicamus divi Chrysostomi monitum, quo ad C. 7. Rom. p. 179. inquit: *cave, nuda examines que dicuntur, sed argumentum quod bic erat tauri specta, prope quod ut hec talia dicat adducitur.* Vito scil. peropus, ne vel ea quae ducuntur sunt, tanquam aqua. *Si ergo ergo exstiterit existimatur depravemus 2. Pet. 3:16. vel ea quoque, quae casta ac innocua simplicitate se commendant, à vero & divino sensu, ad afflictum malignè detorqueantur, occupatis per perversa opinionum mentibus.* Audire ostendimus & sequi juvabit accuratissimam Justini Martyris admonitionem, epist. ad Diognet. *Age, ait ille, postquam te ipsum à curulis cogitationibus mentem tuam preoccupantibus expurgaveris (κατάρασης οὐδὲ δότο πάντων τῶν προτάσεων τὸν διάνοιαν λεγομένων) & consuetudinem qua te decepit, tanquam impedimentum aliquod rejaceris, & factus fueris velut ab initio novus homo, auditor (lector) futurus &c.* Quo sancti viri admonitu, si considerationem disputationis Paulina ingredierentur doctores Reformati: non desperandum esset, posse eos absolutissimi vel tandem dememisse, corroborati illius tot immanium erroris traducis. Verè siquidem, nec minus castigato iudicio *παραπλαναζει Jac. Batalerius*, tractatu de Esau & Jacob cap. 8. inter eas, inquiens, causas, quae bise temporibus Apostolorum epistolas nobis admodum obscuras reddunt, ac nominatim hoc nonum caput ad Romanos, vel precipua est opinio illa, quam pleriq; nescio unde hauserunt: Apostolos contra adversarios suos eisdem plane questiones seu controversias agitare, de quibus hodie inter se nonnullæ Chri. stianorum sectæ litigant. Hic error imprimis cavenus est, si volumus intel-

ligere, quid sibi Ap. proponat. & quo probationis utatur processu; & que ibi-
 dem plura sequuntur. Est a. citra controversiam princeps thesis, cui Ap.
 in hacce ad Romanos epistolâ discutus suis adligavit, gratia Domini Iesu
 Christi, oranib[us] omnino hominibus, qui eam fide accipere non renuerint, sa-
 luta[m] peccata[m] iustifera, iustifica, beatifica; mox sub initium ab ipso met rotunde intitata
 C. 1: 16, 17. Eadem nempe, quam d[icit]ur ejusdem pro cā Propterea apo-
 logica pariter protegunt epistolâ Galaticâ totâ, ubi inter multa: & n. è.
 Ioh[ann]e r[ec]t[er] x[er]cet & C. 2: 21. quare lexenio & si quid superat, au-
 te consignatam presentem nostram, publico decreto Apostolorum, in Syna-
 odo Hierosolymitanâ, unâ voce ac mente fuerat commendata Act. 15: 11.
 Erat ibi res tractata in fide, questio de necessitate iustitiae legalis (moralis
 & quæ ac ceremonialis) ad salutem? mota per eos, qui è Judæa Antiochiam
 commigrarunt, aentes: nisi circumcidamini secundum morem Moysis: con-
 sequenter, interprete Ap. Gal. 5: 3 ex circumcisionis debito (utpote quam
 suscepserant, non in sigillum iustitiae fidei, verum tanquam particulam le-
 gis, ex cuius observantiâ iustitiam sibi & salutem pollicebantur) univer-
 sum legem servetis, non potestis esse salvi. Act. 15: 1. Definivit a. concilium
 Εγγλετον: per gratiam Domini Iesu Christi, iugo non duntaxat imposs-
 bili τη βασανοτη (quod qui subeat tentet Deum) sed & ad καθαρισμὸν
 & δικαιον[um] haut necessario (quas D. Petri rationes vide fusius expositas
 à D. Brentio ad C. 15. A. t.) oppositam (consequenter solam) credimus nos
 salvos futuros, quemadmodum & patres nostri. Quà sententia synodica
 cum non pauci abuterentur, vel operum iustitia solâ fisi, vel eandem
 gratia Evangelica aduentus: nec m. defarent Romæ, qui parile venes-
 num lacte immissiissent, (nam cum Evangelio fermentum quoque Pseu-
 do-Apostolicum eo se penetrasse colliges è Rom. 16: 17, 18.) S. Paulus ple-
 niorem ejus ex D[omi]no, & adornavit, & vindicavit in eâ, quæ nunc ad ma-
 nus est, epistolâ ad Romanos;

S. 2. Quantuta contentionis super hoc capite: an scil. iustitia sit ex
 sege, an ex prædicatione fidei, an vero ex urràque simul? Apostolo cum
 Judæis ac eorum Pseudo-Apostolis & doctoribus, quin & cum illis, qui
 jam Christo nomen dederant, intercesserit, per δινύσον actuum Aposto-
 licorum inscientibus esse non licet. Nihil n. nisi fallit me animus, tam
 σόλονον ac delirum ipsius videbatur. natura Judeis Gal 2: 5, coll. c. Rom.
 11: 24. legi, quam cum latte materno quasi imbibebant, innutritis: quam
 nullum legis illius consequenda gratie usum fore; quum ipse legislator tot
 tara claris promissis, manifesto per Mosen aliquoties sanctiverit, strenuum
 man-

mandatorum Dei cultorem certò benedictum iri: ex adverso, qui secus se
gesserit. Idque rebantur ita à Deo in gente Judaicâ constitutum in o-
mnem statem, in seculum. Inveterata hinc illis sanctimonie persua-
sio, & altum meritorum præjudicium Roma. 10: 3. zelus justitiae à Mo-
se dictaæ, ac via salutis pure legalis, propriis viribus quæ externam
obedientiam præstande: quam ut idolum coluere, scarabæorum more,
μύροι δόπολειποντις ιψη τὰ δυσάδη διώκοντες: ut loquitur D. Dahaw.
conf. Matth. 5: 20. Unde Justinus Martyr dial. Tryph. in eodem hæc
iactat: ὑμεῖς πάντα οὐρανιῶς νεούματε: ὑμεῖς μίαν ἀργύριης ἡμέραν
ευπεβεῖν δοκεῖτε: οὐ βέβαιοις ὑμᾶς Διὸς παῖς ἐδέλει ὁ κανός λόγος,
i.e. carnalis vobis in omnibus sensus: unam otiantes diem pii esse videmini:
vult a. continuo vos sabbata colere novus sermo. Accessit fastus & alazo-
nia insudita ac immanis, cum ex ornamentochorio: erant
quippe Israelitarum uio Θεσία, δόξα, Διεθίκαι, λαζεῖα, ἐπαγγελίαι,
παλέρες, Χριστὸς Roma. 9: 4, s. cum ex opinione secularis in mundo pri-
matus, ex Messia rege expectati, jamque fallaci spe devorati Matth. 20: 21.
Inde, incredibile quantum sibi blandiri, etibicos præ se despiceret,
ceu αἰσχυλὸς καὶ ἔρωτην Gal. 2: 15. censemtes Messiam nihil adtinere
ad gentes, sed proprium esse solis Judæis: hinc omnem, qui Judæ-
ismum profiteretur, quomodo demum cunque vitam instituerit, sortem in
futuro seculo habiturum credebant; ὑπολαμβανοντες, ut ait idem Ju-
stinus in memorato dial. ὅτι πάντας τοὺς δοῦλους τὸ σποράς τὸ καὶ σάρκας
ἡ Ἀβραὰμ θεοί, καὶ αὐτοφύλακοί θεοί, καὶ ἀπειθεῖς τοὺς τὸ Θεὸν, η βασι-
λεῖα η καί τοις Καρδιάς τοις: majorum quoque suorum ac præcipue Abra-
hami virtutibus sibi, utcumque tandem viverent, se semper unos mansuros
Dei peculium, neque Deum εἰς leveritate in ipsis ac alios ulurum.
Cujus opinatus non obscuræ occurruunt orbitæ Matth. 3: 9. Joh. 8: 33, 35; 39, 40. Tantopere (scribit Calvin. ad Act. 22.) sibi placebant Judei, ne
non modo præ se totum mundum despicerent, sed acrius pro sua dignitate
cerabant, quam pro lege ipsa: ac si tota religio in hoc cardine verserea-
tur. ut genus Abrabe super cunctos alios mortales excelleret. Vel que-
si Deum obstringat sua liberalitas, ad ferendum numinis sui contentum in
sceleratis & ingratis, quos insignibus gratiis ornavit supra omnes alios.
Nec mirum est, tantum in Judæis fuisse iunt ferocia, quum hodie mo-
dis omnibus attriti & ad extremas contumelias aduersati; servili ra-
men fastu non desinant turgere. Qualiter porro in gentiles, præsertim

in p̄cepto suo misericordia adfecti, quam invidi in illos fuerint, quātū
 ve semper odio eos infectati, ex multis est addiscere: tum quia non
solum carnales Judæi & Inversi, verum etiam hi, qui alloquin
erant spirituales, prophetæ, Apostoli & qui ex circumcisione nomen
Christo dederunt, ethnicos ab omni salute exclusos putabant, nisi ab
jecta gentilitate se circumcisio ac legi subjecerent: tum quia etiam post
^{+ ad ium.} conversionem sui, rancorem quendam circumtulerunt in illos ē genti-
lismo conversos; unde vitio datur per eos Petro, quod, et si ne ipse
quidem nisi visione coelesti coactus, introiit ad viros p̄ceptum habentes
 Act 10: 11. seqq. & 11: 2, 3. tum quia impotenter admodum velut phan-
tico instincti cursuferuntur in Paulum, quia se missum ad gentes Aposto-
lum dicit Act. 22: 21. seqq. tum quia Judæi Hierosolymitani, cum inaudiſſ-
tent suam legem Hebream ab Hellenistis in lingua Græcanicam ac pro-
favam versam, id ipsum nefas censebant, jejuniis anniversarii piaculis pro-
curandum. His ita adfectis, & tam sēvā carnali opinione imbutis ab in-
cunabulis usque, insuperque fermento Pseudo-Apostolico de necessitate
operum ad fūltem infectis, nil videbatur cum doctrinā Pauli æquè σόλοι-
xoꝝ & absurdum, per quam efficiebatur ipsos, tam servidos legum zelotas,
esse sub irâ, esse indignos nomine populi sancti, esse regno Dei exclusos: gentes
vero, quibus nō boni sī, quo glorieneur, fieri filios Dei p̄ hoc, quod sint p̄n-
tegma ſōi Rom. 4: 5. Hęc n̄ haut dubie sunt, quae Judæorum rationes
offendebant, ut necessum non sit comminisci, quasi Ap. noster C. 9. ad
Rom. docuerit: quosdam esse absolute cum Iacobō citra fidēi intuitum electos;
plerosq; a. cum Esau absolute reprobatos citra peccatorum demeritum. Nec
abnuere prorsus potest thesin, quam statuimus, Calvinus ipſe: nihil n̄ scri-
bit ad Rom. 9. p. 90. absurdius, aut minus consentaneum videbatur, quam
gentes qua nullā justitiā curā, in carnis sue lasciviis volutabantur, in salutis
participationem vocatos, justitiam obtinere: Judeos contra, qui legis operi-
bus studiose incubuerant, ab omni justitiā premio depelli. Paulus id quod mi-
tiē paradoxum erat, ita nudis verbis effert, ut additā ratione temperet quic-
quid īnerat asperitatis: nempe justitiam, quam adprehenderunt gentes,
constare fide: ideo pendere à Domini misericordiā, non propriā hominis di-
gnitate. Studium autem illud legis, quo Judæi tenebantur, p̄ posterum fu-
isse, quia justificari per opera studebant: sīq; eō contendebant, quō pervenire
homo non potest.

S. 3. Quā fide hoc doctrinæ coelestis caput inculcaverit S. Paulus,
 quovā

quovè zelo illud adversus Judæorum erroneous & fascinatrices opiniones
 vindicarit, jam Deo duce simpliciter pro instituti captu, breviterque re-
 petere occupamus. Fuisse Rome sub Tiberio & Claudio octo millia Ju-
 dæorum, auctor est Josephus l. 17. antiq. 12. Exilio quidem illi damnati &
 urbe expulsi 9. Claudi, sed iterum restituti, eodem teste l. 19: 4. at quo-
 rum plures adhuc inconversi & refractarii Rom. 2: 5; 9; 17. seqq. & 3: 5.
 seqq. pauciores lucrefacti infirmi valde in fide: ut & Christiani Romæ re-
 tens conversi tenerimi adhuc erant, uti patet ex C. 14. unde mallet Ap.
 sui præsentiam ^{ad confirmando} tñ 5ηριχ θηνας αὐτὸς C. 1: II. Cum v. id nondum
 daretur, ne interim fermentum Judaicum latius serperet, vel gens à
 fide aliena & adversatrix in contumaciâ se obfirmaret, ceterosque ha-
 genus inconversos magis retractantes ficeret, scripta eò epistolâ ca-
 vendum fuit. Adde, quod aliquid literarum ad Romanos dare vel
 hoc nomine voluerit Ap. ut disciplinâ his traditâ, totum juxta orbem
 (cujus illi domini, & proinde suo hunc exemplo ad imitationem re-
 ligionis facilius peccacturi videbantur) institueret: erat quippe Roma
 quoddam quasi totius orbis breviarium. Testem damus Lipsum l. 3. de ma-
 gni. Romæ C. 3. Dico (ait) peregrinos ex toto orbe, Romam olim venisse,
 alios negotii sui causa, alios publici, multos & mansionis. Ita semper
 ea urbs referens iis, cum hi inirent, alii exirent: atq; ipsa ut mare, ad-
 mitteret, emitteret, nec cresceret, minuereturve, ubi plura lectu digna:
Juste igitur ac urgentes undiquaq; rationes heic fuere zeli Apostolici, facta-
 que opus ut ad Romanos, rerum dominos, graviter universa & cum ma-
 jestate quadam tractarentur. In epistola Galatice quadriennio circiter
 post consignatâ, complura ejusdem prostant argumenta. Ut n. nunc
 tacitura relinquam, ipsum acris mordentiusque loquendi genus, &
 anathema heterodoxie cuivis, contra hanc veritatem, sive per ho-
 minem terrenum: s. per angelum de coelis induxit prescriptum C. 1:
 6 - 9. tum increpationem Galatarum: ut ἀνόητοι, qui se effascinari ad
 secessionem à fide ad aliud Evangelium permiserint C. 3: 1. coll.
 cum C. 1: 6, 7. sicut non debet zelus divi Pauli in causa: qua ipsi cum
 Coapostolo S. Petro intercessit, cuius ipse ibidem meminit C. 2: II. seqq.
 Evidem Porphyrius & Julianus Paulomastiges, typhi & superbiz infa-
 mant hanc Pauli vehementiam; verum non penetrarunt ad causam, pro
 quâd imicat ille. Mistura fidei & legis in negotio nostrâ salutis illam
 contentionem ciebat. Prebuit namq; Petrus & ^{ad} Donatay v. 144 con-
 versus

versus è gentilitate, suspicionem institutorum Moysis ac legis, ad nostri justificationem & salutem necessariæ, secus ac ipse docuerat. Quo abstractis unà à veritate Evangelii in societatem hypocrites, & reliquis Judæis & ipso Barnabâ v. 13, gentilium conversorum conscientia laqueum injectit, & Judaismum consecrari coget v. 14. sic in præcipitem locum commisso, palmario fidei nostræ capite, quod est de justitia & salute, ex nullo legis opere, sed persona fide obtinenda v. 16. & quæ haecenus verbo prædicato in gloriam Christi falsa opinionum demotus erat, iis reapse tum de novo exsuscitat. *Baqabam* ac transgressor factus v. 18. Hinc n. pseudospostoli majori cum confidentia justitiae consequendæ fidem & legis opera jungere, obtendentes Apostolorum, qui cum Christo versati sunt auctoritatem. Quid hic Paulus, in re non suâ, sed quæ gloriam Dei & omnium salutem movebat? Nititur contra, ne latum utnguem cessurus angelis de cœlo, sicuti aliud Evangelium minitarentur, nedam ut cuiquam Apostolorum. Et ut ipsam vomicam aperiat, nullus addubilit propalam denarrare omnem rem, quæ ipsum inter & divum Petrum gesta sit, sanè tam inflammatu spiritu, ut ne Hieronymus eum capere potuerit. Evidem, minimè id in contumeliam Petri, verum ut & Petrum, & Barnabam, & Judæos ab Jacobo excusos, & conversos gentiles, quibus scandalum objectum, omni modo revocaret, ab nocentissimâ illâ fidei & legis in causa salutis nostræ evanesceret: omnium a. maxime Galatas Iuos, quos jam dum pseudo-doctores, falso celebrum Apostolorum nomine & obtenuit, in fraudem impulerant: erat certe hæc confusio tanti, ut si hi erroris tenaces esse eligant, ob eum gratiâ in perpetuum excidere potuissent C. s. 4. In illa a, quæ nunc in manibus, epistola ad Romanos, censitur:

*Mentiam
bonam
tati. Sconca.
tij. Divini.
opus abenab*

§. 4. Zelus (a) *gratia pararius*. Ed siquidem omnia, quæ 1. & 2. Item ex parte 3. capitibus tractantur, tendunt: ut uni soli *gratia* in negotio salutis locum necessario dent faciantq. sive *Judei* sint, qui partem in illa voluerint, sive *gentiles*. Eum certe in finem, præmisso prece-
mio, ubi & officiis Apostolici *πειρασθεῖ*, & affectus flagrantissimi *sequorū*, per varias rerum notas & argumentorum puncta copiosè illustrat C. 1: 1-16. mox initio, tam *gentes* cum Judæis in miseriâ exæquat, descriptâ fuse, partim à culpa *orthodoxos*, captivitate veritatis tam innata quam acquisita infamis v. 18, 19, 20. à *σωχού*, de recto factæ manifestationis divinae scopo

Scopo deflexæ v. 21. & ad dixiæ multiplicis v. 18, 29, 30, 31. partim à pœnâ, pèr conscientiam à ueritatem dictatâ v. 32. ac justè à vindice & ultiore Deo constitutâ, per dñs dicitur iudicariam v. 24, 26, 28. in pœnas ^{infectus} enormes ac nefandas v. 21, 22. eidem locum vñus primus v. 23, 25. dehinc etiū, in propria corpora savientis v. 24, 26, 27. tum vicissim, + 19 nomine. ^{infectus} verâ oratione ad eos, qui sanctitatem sibi p̄ alii aliquam imaginabantur, Judeos cum gentibus pari momento sortis esse convincti C. 2. utrosq; n. ex quo reatus ac judicio divino, justissimo, oculatissimo, cuive nemo argutis cavillis inludere possit, & proinde minime declinando subesse. Quam in communi periculo toroquias, ut contra eos, qui suâ opinione primi & extra discrimen fuere, hoc magis per aperta & irrefragabilia documenta ob oculos ponat: non devitat cum minaci hoc hominum generu pugnam, sed provocat quasi in certamen: et Dester hominem quemvis de suo opinatu sanctum, virtutis studiosum ac aliorum censem: quem tā à uel cum ethnieis, et si non ratiōis, si non crassius, tamen subtilius, si non opere, tamen mente & affectu designare arguit à v. 1. usque ii. et in Dester Appellam Iudaum, judicem sibimet adulabundum, gentibus tristem & asperum, à v. ii. finem usque; cuius rationes singulas ad libram veritatis adpendit & solvit, usque ad C. 3:9. utriusque collationis summam judicio lissimè expressit B. Dannhaw. doctor quantum est hominum in terris πολυμαθεός in Hodom. Calv. donec tandem justitiam legalem ac operariam propriam: tanquam nullam, quæ rigorem fori celestis & conspectum solis divini sustinere nequeat; palam damnet, omnesque in universum homines totos ac natura malos, sicque coram Deo æternæ damnationis reos peragat, à v. 9. C. 3. ad 24.

S. 5. Succedit (β) zelus gratie ordinator: qui demonstrat misericordiam illam gratuitam, veræ, solidæ, ac in foro poli valitatem, justitiae Evangelica collativa, certas respicere causas, certoque ordine esse inclusam & circumscriptam C. 3:24. ad finem: contingere siquidem omnibus, saltem nisi sibi ipsis suâmet culpâ defuerint, tum circumcisio 1. Iudeo, tum præputiato s. gentili, gratis sine operibus, ex infinito & supersubstanti merito salvatoris CHRISTI per fidem v. 22-25. à Domino, qui non tantum Abramini Deus est & seminis Abramici, sed & gentium v. 29, 30. quo pacto homini nulla superest materia glorandi v. 27. nec tamen securitati carnali aperitur fenestra, vel lex irrita redditur per fidem, sed potius conformi-

formitate mentis & intentionis divinae oppido stabilitur v. 31. Cumque
 iuxta hujus doctrine intoleranteriores, plurimum tribuerent patris sui
Abrahams exemplo, objectantes: eum, tot tam amplis virtutibus heroi-
 cis inclatum. & divinis oraculis celebrem, justitie gloriam obtinuisse, hanc
 aliunde, nisi ex operum bonorum luminibus; occurrit Ap. huic instantiae
 C. 4. eamque sic confutat, ut ex ipso illo Abrahams exemplo, quod in
 adversum obiectebatur, jactam modo thesin miscificè illustret, ostendatque:
tum quod Abraham etiam ipse, adhuc incircumcisus v. 9, 20, credens ta-
mum v. 3, 9, 13, & subnixus promissione divinâ v. 13, 20, 21, fide magnâ
v. 18, 19. sanctissimus licet operum bonorum studio & exercitio Gen. 18:
19, & 22: 12, & 43: 15. Sic: 44: 21, justus constitutus est, non ex operibus,
id n. minimè fieri potuit ob rationes adductas v. 2, 4, 5, 14, 15. verum ex
fide, v. 3, 8, 16, 22, tum quod omnis filius Abraham, etiam incircumcisus,
per imitationem fidei Abrahamicæ, dum iisdem fidei vestigiis insistit v. 23,
24, 25. æquè ac Abraham, non ex operibus, sed ex fide justificetur v. 9-12,
16, 17. esse n. omnino hunc, non ex operibus, verum ex fide justificandi mo-
dum, in Abrahamo observatum, ex externo consilio Dei catholicum: ipsius-
que exemplum, cum virtualiter & representativè omnes in eodem genere
complectatur, non pro particulare, sed universali habendum. Sunt no-
genuini Abraham filii, òi τη γνώμη ἐξουσίας τη πίστει Φαρεζιμ,
dicente Justin. Mart. in dial. Tryph. ex Gal. 3: 7. Sancte eo fine considerat
Abrahamum in illâ conditione, quâ fuit ante suscepitum sigillum circum-
cisionis, hominis puta in circuncisi, fidei tamen elogio celebris: (etenim
illud adhuc ærarium, necedum nato Ismaele, quem 86 anno atatis genuit
Gen. 16: 16. adeoque integris 13 annis ante oblatam circumcisionem con-
sigit Gen. 15: 6. cum hec accesserit annum prementi 99: vide sis Gen. 17: 1.
conf. v. 24, 25) eo inquam fine, ut adserat αὐτογράπτον ejusdem pater-
nitatem, ad præputiatos ex quo extensam cum circumcisiss v. 11, 12, 16, 17.
Atque, ut absentia circumcisionis non peremit justificationem Abraham,
ita nec eidem officere in præputiatiss v. 11. tum quod Abraham acceperit
circumcisionem, non ut particulam legis, ex cuius observantia beatitas
penderet, verum tanquam Φρεγγίδα τὸ δικαιοσύνης τὸ πίστεως, signatu-
ram scil. illius justitie, quâ jam dum per fidem in promissum semen, Mes-saianam nempe, catholicæ benedictionis statorem, manifeste erat v. 11.

§. 6. Excipit (γ) zelus gratie ordinata encomias; amplissimos fru-
 ctus,

Etus, fata secunda & axiomata, quæ in regno Christi fidelibus obveniunt,
 repræsentans. PACEM nimirum C. 5. divinam & maximè lautam v. 1.
aditivam quippe ac evanescere v. 2. gloriosam, & plenam spei ac gloriæ spei,
in media quoque tribulatione: quā unā spes nostra obcurari videatur v. 3,
 4, 5. monstrato juxta fonte & radice tam magnificæ pacis: CARITATE
 divina Philosophus in nos effusa, Patris, ex amore immerito &
 adægodiūtus donantis nobis Filium in mortem & S. Sanctum in arham
 v. 5. Christig; pro impīis mortem oppotentis v. 6, 7, 8. unde satus, recon-
 ciliatio & vita tanquam è stirpe v. 9, 10, 11. cujus salutarem originem, ex
 opposito pestiferæ hamartigeniæ, ita demonstrat & illustrat, ut indicet gra-
 tiam longè exsuperare delictum, atque Adami secundi beneficia non
 artus concludi, quam primi maleficium, v. 12. usque ad finem. Tum
SANCTITATEM C. 6. cujus necessitatem, qvum ab instantiâ contraria
geminâ v. 1, 15. utrobique per responcionem validissimè depullâ v. 2, 16.
adleruit, roborat ulterius illustri exemplu Christi, arboris vita, cui sumus
insiti, in sacro baptismatis lavacro, emundati, crucifixi, mortui, sepulti
 v. 2 - 11. & variis porro urget stimulis: cum dehortando à militiâ & servi-
tute injusticie v. 12, 13. jam desitâ v. 18 - 22. exitiali & dedecorosâ v. 21, 23.
 tum abortando ad militiam & servitiam justicie v. 13. salutifera, & in vicem
 prioris misera servitutis surrogata v. 22, 23. Dehinc LIBERTATEM
 à lege C. 7 puta à legis jugo & coætione v. 1 - 6. non vero luce & sensu
 v. 7 - 13. vel lucta contra carnem ejusque desideria v. 14. usque finem. De-
 nique ÆSTHIAN solatis divinis confertissimam C. 8. Omnem n. qui per
 fidem est in Christo v. 1. per quem exempti sumus à jure peccati & mortis
 v. 2, 3, 4. habetque Spiritum Christi inhabitantem v. 9. cujus præsentiam
 arguunt ipsissimi ejus characteres, Caracteres Spirituales v. 5 - 8. compro-
 bat omnium agnitorum duorum testium, Spiritus Sancti puta & sui ipsius,
 v. 16. dum ab eo se solo duci v. 1, 4, 14. ò Phiædētus non carnis, sed spiritui
 adligatus v. 12. & mortificatione castigeri sustinet v. 13. omnem inquam
 ealem, citra dubium esse αὐτοὺς ac condemnationis immunem v. 1. justum
 v. 10. ex gratiâ filium ac heredem Dei & coheredem Christi v. 14, 15, 17. præ-
 destinatum v. 30. dilectum, atque adeo qui nullâ vi externâ, quantacunque
 demum illa fuerit, à caritate Dei sejungi possit v. 37. sicque infallibiliter,
 exaltatâ τιμὴν τινίας, vita restituendum & eternum glorificandum v. 17.
 unde è πίστι καὶ cœlestibus gaudiis concitatum v. 31. seqq.

§. 7. Tandem (d) in exitu disputationis, prolixè se aperit zelus *gratiae* & *ordinate* vindex: pathetico admodum sermone & variis illustrissimis argumentis expressus. Etenim, dum prioribus capitibus ista docuit Apostolus, subinde, quasi prævidisset eminus moderna in Ecclesia certamina, egregia passim pro Orthodoxya locat fundamenta. Quorum quædam in sequentibus recurrent: nunc illa duntaxat, quæ in patrocinium Calvinismi, pro adserendis *absolutis* negotio salutis nostræ decretis, ex præsenti contextu allegari solent, videbimus, ostensuri non tantum plura pro nobis, quam pro ipsis, arma hinc expediti posse: verum & ea ipsa, quæ professa laudant, potius pro Orthodoxya nostra militare, & robur ejus mirè confirmare. Istiusmodi sunt momenta rerum, quæ hic sigillatim *suis titulis* inclusæ cernuntur.

LUCTUS PAULI.

S. I.

Vehemens laniè (a) & ipsa cordis viscera, intimaque animi pecten-tralia quatius; hinc ad severatione tam sanctâ, & verbis quam significauitissimis, patheticè admodum intimatus. Etenim magnitudinem doloris adtestatur Ap. C. 9:2, non solum λύπην vel tristitiam, adfectus tenerrimi indicem sicut, sed λύπην μεγάλην: nec hanc solam, sed ὁδύνην, cui gemina est, quæ exquisitissimi parturientium dolores, & illi damnatorum *infernicrem* designari adsolent, eandemque αὐλγαπτον & quasi *inocciduam*, nullâ intermissione, nullâ quiete distinctam, jugem scil. & continuatam: addit τῇ καρδίᾳ μὲς, ipsa mentis adyta & viscera pectoris ipsis adaperiens. Ubi anxietas ad animam, dolor magis ad corpus referri videtur: tantâ animum Apostolo, cetera deluper vegetatum robustumve, urgente tristitia, ut adusq; corpus se diffunderet, cordiq; dolorem faceret, non eum momentaneum vel ad horam, sed permanentem: id quod in maximis & continentibus tristitis fieri consuevit. Unde & hic cum ore quasi pectorali ipse effundit, immo si fas est dicere, cor ita adfectum, ex ipso velut pectori evulsum, & mox, pietate, ac ardentissimo amore, mobiliter palpitanus, oculis subjicit: explicatis iuxta causis, cur adeo graviter ipsum habest Judorum repudium, scil. cum quis cognati & fratres illius secundum carna; tum quia insignibus & peculiaribus beneficiis à Deo decorati fuerint:

fuerint: maxime n. ægrimonie res est, populum, cui tanta collata sunt cecidisse, & jam ab eo quod potissimum fuit ejectum esse. Ingens legitur fuit, imo accerrimus Ap. luctus, quia de re tristissimâ maximique momenti conceptus, attinente felicitatem & salutem gentis Iudaicæ æternam: ut qvæ spredo super eâ consilio divino, per an̄t̄iç̄iā, & gratiæ salutaris ac lucis illuminativer in Christo exhibita malitiosa repulsa, veræ justitiae frustrata, fructus & axiomata nobilissimæ vioðeas perditæ decoxerit, indeque exterminio à domo & regno gratiæ Messiano damnas, infamis ac rejectanea, C. 9:31, 32. & 10:3. & II: 17, 20.

S. 2. Pius interim (β) innocuus, & ut cum maximè meditatus; sive originem ejus, sive materiem, sive modum spectes: de quibus ex infra dicendis non difficile erit judicium. Nec enim cæco quodam naturæ motu, caruisse adfectu, aut inconsultâ animi passione, sed à Spiritu Sancto, mentem & conscientiam Ap. serenante Cap. 9:1. ac id ardentissime caritatis incendium, ineffabili intensissimoque desiderio salutis sui populi C. II: 14. & gloriæ Christi junctum excitante, proficiscicebatur. Accedit pietati pondus ex fine, evijs gratiæ etiam in præsenti causa memorari tanta sollicitudo debuit: quando quidem sive exponenda ulterius, sive vindicanda erat, tradita hactenus Apostolo doctrina, de ordinatissimâ salutis per fidem in Christum ex gratiâ unicè obtainenda viâ; quæ, ceu gravissima, necessaria, & quod in primis observandum, consequenti Judæis odio, gentibus autem ad spectu difficulti notabilis, postulabat utique doctorem omni invidia liberum. Fuit vero Ap. Judæis apostasiæ & nova doctrinæ suspectus Act. 13: 45, 50. & 17: 6. & 21: 28. & 22: 22. & 24: 25. vulgatum a, juxta, odiisse quam fugeris rem publicam, & sinistra loqui de castris quæ deserueris. Conciliat ergo sibi fidem, illius sui exitiæ erga Judæos amoris argumento, ut ne odio in ipsos, malevolentiave aut invidiâ, sed zelo potius veritatis, dicendum sibi esse quod res est, imo vel potissimum exixissimo melioris in gente sua frugis studio, quo diu eam velut infer òdîvas & dialectas parturit, desiderans ubique eorum salutem, ut Christus in illis formetur, ceu verba ipsius alibi habent Gal. 4: 19. loqui se de eorum ruina monstreret. Etenim, hujus dilectionis contentionisque habita Apostolo fides, præsenti doctrinæ capienda Judæos patiter ac Græcos maximè præparabat, eidemque felicius persuadenda oppidum quam faciebat. Hinc ad expurgandam omnem sinistri adfectus su-

spicionem, utpote à sanctissimâ mente & in alia quavis instinctu spiritu acta exclusissimi, protestatur palam magnâ cum adseveratione, le neu-
tiquam per execrabilem ἐπιχαιρεντιαν aliquam ipsis insultare, quin
potius ex animi sententia, ex corde & à vixit cœptis, continuo & perse-
veranter eorum infortunium dolere. Veritatem, inquit, dico in Christo,
non mentior, testimonium mihi perhibente conscientia mea in Spiritu San-
cto. Ubi non contentus simpliciter sensus ac dictoris suæ ἀληγορίæ
adseruisse, per τὸ λέγειν ἀληθειῶν, addit in signum præsentis summae
adseverationis, & ψεύδομαι, non mentior, haut inusitato Hebreis loquen-
di ritu: qui majori veritatis confirmationi expressionique, quod adaffirma-
tione dictum, non pigrantur iterum negatione replicare, sic I. Sam. 3: 18.
Joh. 1: 3, 20. & adhac συμμαχεόσθη μοὶ δὲ οὐκεῖτες, attestante mihi
conscientia, h. e. interno mentis testimonio conspirante cum hoc effa-
to; potest quippe veritatem quis loqui insecus, vel fallendi animo; quod
utrumque porro removet à se interposita jurata fide, ē Xεῖσθαι & ē
πνεύματι ἀγίῳ, per Christum scil. & S. S. testatus se veritatem dicere,
nec aliter sentire quam loquatur, suaque sibi conscientia, & quidem
per Spiritum S. illuminata adtestetur, ad cuius testimonium provocat:
ut veræ locutionis Christum, Deum super omnia benedictum, v. s. ita
propria conscientia testem invocans Spiritum S. conf. I. Cor. 2: 11, 12.
adeoque jurejurando, in nomine S. S. Trinitatis deposito, hunc suum
adfectum confirmans: ut loquitur B. Caloy, in Bibl. illustr. ad hunc
locum, vide sis Gen. 22: 16. Ioh. 2: 12. Certè, non solum quis diffi-
cultur crederetur: sive quod dilectio mirabilis erat, s. etiam quod Ju-
dæis pro hoste reputabatur; sed vel maximè propter doctrinam, quam
instituebat, eo facilius Judeis & gentibus persuadendam, si certissimi
essent eum in Judæos temerrimè adfectum, nihil ex invidiâ statuere,
sed ex incorruptâ & cordiali caritate, cum constanti veritatis zelo do-
cere: qui finis justam causam tam vehementis confirmationis &
juramenti, conf. Eph. 4: 17.

S. 3. Est porro luctus (γ) pretiosissimus: quippe gratia in Christo
salvificæ, populo Judaico & quæ ac Gentili, divinitus per prædicationem
Evangelii serio oblatæ, imo illi prius annunciatæ Cap. 1: 16. & 10: 8, 18.
& prævio tot tantorumque privilegiorum choragio commendataæ C.
9: 4, s; etiam si ab illis eheu! quæ maximam partem, malitiosè & per-
tinax-

insciter repudiatae C. 9: 32 & 10: 21. testis luculentus minimeque dubius. Evidem, luctu tam deliberato & citra controversiam pio, cuius innocentiam testimonio Christi, propriæ conscientiæ & Spiritus S. tueretur, causam non tam carnis, quam Spiritus agit Ap. tantâ cum fiduciâ ad ipsius tribunal arbitrio rei delato, quantâ animi & certitudine & sinceritate, in re ipsius, unius ipsius motu impulsuque versabatur, 2. Cor. 4: 1, 2. Etsi enim fratum suorum, ipsi οὐγγενῶν καὶ σάρκες infelicitissimam vicem deflebat, cum tamen in eo minime sit, ut hominibus placere studeat 1. Thes. 2: 4. non veretur causam repudii, quam tanto opere luget, in ipsam suam gentem rejicere, cum quicquid id erat malum quod Judeos manebat, uni eorundem apostolæ transcribit C. 9: 32. & 10. 21. & 11: 20. Et sane alias, extra ipsosmet positas causas istius repulsa, ἀποδεῖξ superiores, citra extremæ impietatis notam, vix potuissent deflere. Audiendus hic nobis D. Brochman. Si Paulo, inquit ille, propositum fuisset docere & demonstrare, Deum ab soluto quodam decreto rejecisse maximam Iudeorum partem; ac eo ipso nomine gratiam ad credendum necessariam conferre noluisse; cur quoq[ue] adeo lugeret Iudeorum incredulitatem? & paucis interjectis; an statuendum, dolere voluisse Paulum, quod divino decreto & quidem inevitabili fieret satis? Exiguam valde, vel potius nullam argueret symphoniam Pauli cum Spiritu S. si quem hic ex præciliſſimâ ēvōdōnīa reprobavit, ille effusè adeo deflet & quidem ἀδιάλειπτος: annon sic peccat Apostolus? annon sic os in cœlum attollit. Neoque ex adverso responsat contra Cap. 9: 20. Vel quid aliud hoc esset, quam à sanctissimâ voluntate supremi numinis perpetuò dissentire, perpetuò in alia queque abire? quid, nisi justissima coelestis curiæ judicia reapse improbare, vel sanctissimum Dei arbitrium & decree impio luctu detestari; que contra venerabundus adorat Cap. 11: 33-36. immo notante Hieronymo epist. ad Algas. q. 9. jam ab initio hujus argumentis, ubi illud (benedictus in secula) additum præter alias rationes putat à Paulo, quasi confirmante divinam sententiam, & judicij æQUITATEM laudante in *incredulæ nationis* repudio; ita n. dolere & contristari, ut divinum probet beneplacitum & judicium. Unde Athan. Orat. 2. contra Arian. adfirmat, Paulum hoc verbo Judeos Christo incredulos redarguisse, ut qui non in hominem parum, sed in Deum ipsum benedictum super omnia in seculo increduli fuerint.

fuerint. Evidem, cum Samuel lugere non desisteret Saulem; quem sine spe misericordis sententiae, ut indignum regno exauctorari throno-que dejici, Deo constitutum fuit; ita Dominus ad Samuelem: usq; quo tu luges Saulem, cum ego projecerim eum, ne regnet super Israel? significans unà, unde virum in locum rejecti esset excitaturus, cum mandato, abiret in domum Isai, & ungeret unum ex filiis ejus in regem 1. Sam. 16: 1. Numquid melius placuissebat ab Ap. intempestivus luctus, si maximā gentis Hebræa parte ἀποστόλως & decreto peremptorio rejiculā judicatā, in summam justitiae divinæ gloriam & venerandam evocatā, gentibus in rejectorum locum adoptatis, ipse nihilominus gerit, suspirat, angitur? annos & gemina Paulus auditurus fuisset: usq; quatuor luges damnata capita, homines refractarios, quos ego rejeci, circa spem novæ gratia? quin pergis ad gentes, quas mihi in illius excenc-
tata turba locum selectas volui.

S. 4. Movebitur hic aliqua ad personam. Non desunt è docto-ribus adversæ factionis, qui circa hypothesisin: quam tenent de Esavo absolute reprobato, h. e. vi decreti peremptoriis sic damnationi aeterna ad-
judicato, ut quicquid is ficeret, omnis misericordia Dei simpliciter ipse negata esset; dum presumuntur à nostratis sensu sanctissima Rebeccæ, quæ supposita tali oraculi ad ipsam facti mente Gen. 25: 23. ceu piissi-
ma genitrix, pro naturali ῥογῆ & affectu materno, nunquam in corde suo potuisset acquiescere; regerunt eam, ut piam & sapientem ma-
ternam, in lubitu Dei acquiescere maluisse, quam aduersus Deum murmurare,
eique ex adverso respondere. Satisfacit nim. hic objecto officium pietatis
& regula prudentie, quæ utraque svadeat, ut non tantum (quod Romanus Stoicus dixit) patienter excipias fatum, aut feras quod vitari nequeat, sed
toto animo in placito Deli acquiescas, & sanctissimæ voluntati adientiaris.
Fuerit ergo idem & officium Pauli, non lugere, non queritari, & gemi-
tu, studiis ac precibus ab ἀειδοξίᾳ Dei aliorum tendere, sed gaudere
in ea, pièque acquiescere, atque adeo eidem adplaudere. In quo ta-
men quia hic tam securi fuit animi, ut ne novissimam tantum in eo
desigeret curam, sed contrarium potius exserè de se testetur, in ea-
dem prorsus per adverterios causā: licet eò faciliorem sui luctus mo-
dum habere potuisset, quò minores ipsi, non matris, sed ouyyevet
modo & cognato, non in filium uteri, sed in sui acerrimos persecutores,

præ Rebæccâ teneri sibi affectus rationes fuerunt. Quid ergo supereft,
tisi ut pari in cauſis, par fiat iudicium? violarit ergo sanctissimus Ap.
pietatem, deviarit à præceptis prudentiæ, palmam cesserit matronæ in
cœfrenando, ex lege pietatis, insito naturæ affectu: dum à se vix impetrare
potuit, quo minus ipſi foret ἀδιάλειπτον ὅδινη τῆς καρδίας, h. e. quia
præ dolore haut acquiesceret in corde suo, ob factum secundum
adversarios peremptorium in cognatos decretum? modo id luci Cal-
viniani Palladium, doctrinam puta de absolutâ electione, cui è dia-
metro opponitur illis reprobatio οὐκέτι δοκίμων, quoquo modo in
hâc disputatione Apostolicâ locum reperiat. Cum v. nefas sit talla
vei cogitare, in Ap. Γεωπνεύσῳ & organo Dei electo, cum nihil
horum sit gravitati, sanctitati, & pietati ejus congruum; erit hic ipsius
luctus indicio, de ejusmodi decreto ipſi, nec in mentem venisse
quicquam, nec sermonem unquam institutum esse.

S. f. Frusta a. sunt Calviniani, dum hunc Ap. luctum con-
tendunt, vel cum exemplo Servatoris Christi, qui impensè luxerit
mortem imminentem, tametsi haut ignarus, eam sibi ex absoluto
Dei decreto oppeteadam esse? Matth. 26:38, 39. vel cum lamento Da-
vidico, super extremâ filii Absolutis forte 2. Sam. 18:33. Siquidem
utrumque παραδειγμα parum ad hanc causam est aequodiv. Prins
certè partim alienum est, partim interpretationi Calvinianæ directe
adversum. Alienum, quia Dominus mortem imminentem, ἀργίζως
loquendo, non luxit: lugere n. propriè dicitur quis præ animi ægri-
tudine, super acerbo suorum exitu, vel malo sibi actu jam dato,
quod omnino adesse nollet; sed horribiliter potius naturalem horrorem,
dum intuens mortem, secundum se tantum spectatam, eam, ut ob-
jectum Φόβον, & naturæ inclinationi bonoque contrarium, aver-
salabatur, ex recto amore vitæ, bujus cupiens conservationem, si per
decreti divini rationem fieri posset, Eph. 5: 29. 2. Cor. 5: 4. Pla-
citis adeo Calvinianorum adversum, quia quam primum decreti non
immemor, rem cum suis circumstantiis pensius estimabat, illicet lese
Patris arbitrio totum permisit, ad dira suppliciorum & mortem ipsam,
quatenus voluntati & gloriæ divinæ, nostræque saluti inserviebant, jam
longè majori animi lubentia properans, quam anxie modò cœlesti
Patris conquestus erat, quid sentiret, pateretur, & adpeteretur, nisi ater-

si beneplaciti ratio aliud luaderet Joh. 12: 27. utrobique abunde nos docens, in decretis Dei retractari nesciis acqüiescere, quemadmodum id fecit ipse, inter acerissimos animos corporisque cruciatus: & in decreto quidem, quod ex sententiâ Calvin. non terminatur ad ipsum finem, sed est de medio tantum executionem salutis nostræ attinente. Idem numnon Apostolo faciendum fuit, consideranti decretum de fine, qui iisdem auctoribus Deo fuerit, in Judæis peremptoriè rejectis gloriosam suam potentiam & justitiam palam facere? at parum id peius habet divisus Ap, proprio licet capite extra omne periculum per Christi fidem posito, contra quam in Salvatore res habuit. Sed, nec ex altero Davidis exemplo, plus præsidit Calvin. suppetit: *tum quod non difficile fuisset Davidi, miserrimam filii conditionem moderare ferre, si ad mentem Spiritus Calviniani statuisset: hoc omne, quod filio accidebat, non esse nisi de absoluta destinatione Dei, adeoque fato ineluctabili, cuius vim evitare non possis; nec Absolucionem suâ culpæ tantum mali in suum caput arcessisse: tum quis valde diversa luctus Davidicæ & Paulini erat ratio.* Etenim ille ex naturali paternorum viscerum astu: hic ex calore Spiritus incendebatur; ille agebat mox gentem ad impossibilia quoque, exoprandum filio vitam, quam sua morte maluisset redimere, voluntate ineffaci: non ad eam sperandam & impetrandam insuper per certa media, efficaci voluntate: hic a. erat deliberatus ut cum maximè, desuens, non in nudum votum, ubi res manet intra votum, sed in zelum & enixissimam contentiōnem ac preces Rom. 10: 1. ita ut nullum non lapidem moveat, conversionis eorum promovenda gratis, quorum lapsus nunc deficit Rom. 11: 11. seqq. vid. disp. præsid. D. Mulier, super comm. II, 12, 13, C. 9. Rom. à D. Joh. Jac. Muller, habitam Jenæ 1669..

VOTIVUM ANTHEMIA.

S. 25.

ETenim quam tristitiam & moerorem per testes adfirmavit, eam deos nunc etiam ratione & argomento anathematis suscipiendi confirmat. Est illud (α) affectus Pauli, non adhuc inconvensiens vel in suo Pharisaismo agentis, sed conversi, ideoque non præscripti, sed

præ-

presentis remungeris. Ultramque Pauli συμπάθειας, in re & causa fratrum promovenda, ut non mediocre animos eorum sibi copulandi vinculum, conjungere visum est Toleti in Comm. ad h. l. suffragio, ut putat, tam verbi præteriti indicantis, quam additæ particulae rationalis. Unde talem exhibit verborum Ap. paraphrasim: ego enim ipse, qui nunc sum Ap. Christi, & ipsum prædico, annuncio & sequor, olim, antequam illuminatus essem, optabam reputari maledictum, & execratio, & insignis ejus persecutor à Christianis, pro meis fratribus Iudeis. Zelus n. quamvis cacus erga ipsos, ne deciperentur & in errorem laberentur, me adeo tunc vexabas & stimulabat, ut publicus essem Christianorum infector, & ab eis anathema, & velut maledictum, & execratio baberi velle. Si ergo tunc hec pro fratribus meis Iudeis feci, saltemque me exhibui: profecto credendum mihi nunc est, ex corde dolore & magna me esse affectum tristitia, quando cognita veritate eos video, errare & incredulos perire: qui enim prius sollicitus eram de eorum salute, nunc veritate detestata sollicitior sum, & continuo premor dolore. Argumentatio, cui occasionem præbuit glossa Ambrosiana, forte nec omnino inefficax, apud conversos tam gentiles quam Iudeos. & quod auctori suo videtur, minus objectionibus exposita. Si tamen ad sententiam Pauli præteritum, & inconversorum ex Judaismo presentem referas, magis orationis amplitudine, quam argumenti energiâ valebit. Nam quid magni erat, vel quis amor, si hostis ab hoste cuperet separari. 1. Tim. 1: 13. aut quæ commendatio amoris præsentis ex præterito, præsertim apud eos, quibus iam apostata & infectator credebatur Cap. 15: 31. Act. 24: 5. Adde, quod ita ne verbo quidem indicaret causam luctus, tantopere & tam gravi attestacione significati. Sed nec verba ipsa tale interpretamentum admittunt. Quomodo n; Paulus optare poterat, anathemate à Christo separari, quo tempore nulla Christum conjunctione artingebat. Aut quodnam amoris erga Iudeos argumentum, si eorum causa lubens se sejungi pateretur ab eo, quem ipse dicebat anathema, & quem pro execrabilis habebat? neque illa præteriti temporis, quod urget, nota in Graeca voce ἡνχόμην est: frequens siquidem Grajis imperfecti pro optativo enallage, sive additâ i. demissâ potentie ē. Pro exemplo sit Act 25: 22. Placet ita & de presenti animi Paulini habitu expositio, qui in dies tam uchein-

menti desiderio & solicitudine pro populisibus se commendet ; tanto ardenter , quod à Judæis egressus , depulsoque errore ac ignorantia Christianus factus , in zelum pietatis , cœstro Spiritus incitetur.

S. 2. Iude (β) anathema , non tam corporale , martyrii , quod voluit Hieron. quām spirituale , legis : nec tam temporaneum , ignominia aut excommunicationis , quām eternum aliquatenus & sano sensu respiciens . Quippe avé Sep̄ta , extremæ execrationis & maledicti nomen erat apud Judæos , confessione ipsius Hieron. Gal. i. usu scriptorum N. T. firmata i. Cor. 12: 3. & 16: 22. Gal. i: 8, 9. de cœtero licet verum sit , Hebraicum ☰ΠΠ de morte quoque & internecione usurpari El. 34: 5. præsertim cum velit anathematizari , alienari & separari ḫ̄o τὸ Χριστόν , à Christo , atque adeo excidere omni quasi Dei fruitione : at qui martyrium subeunt , & in Domino moriuntur , à Christo non separantur Phil. 1: 23. Ita de carentia beatitudinis æternæ intelligit B. D. Calov. dum dicit : exclusio à Deo & beatitudine æternâ , que est in fruitione Dei , designatur interpretum optimorum & veterum recentiorum calculo , Bibl. illust. ad h. l. Abjici scil. voluit , non ab amore Christi (absit , quando quidem etiam hæc propter amorem faciebat) ejusque amicitia excludi , sed à Christi felicitate & amicitie fructu , exterminans tanquam exors , sicut & Christus factus est κατέχει , non tamen hostis Dei , ex mente B. Dannhaweri , colleg. Decal. disp. 5. S. 14. p. m. 432. ubi tamen addit : non abhicit ωληγοΦοειαν , neq; ex electo vule reprobus fieri , sed electus manens , paratus est electorum gaudiis privari υπερ ἀδελφῶν ; non ιλασμως , sed caritative : quo sensu jubemur pro fratribus animam ponere i. Job. 3: 16. quod & heroes in bello faciunt : qui affectus , cum heroicâ constet dilectione , reprehensibilis nequaquam fuit.

S. 3. Simplici tamen voluntate & efficaci , hoc tantum malum sibi vovisse Ap. salutis suæ in S.S. certissimum Cap. 8: 35-39. 2d Tim. 4: 7, 8. ejusdemque summo nisi & ardentissimis , uti par est , votis anhelum Phil. 3: 14. parum vel vix fit probabile. Fuit ergo desiderium (γ) hypotheticum , & figuratum , non propriè ut sonat , sed per modum hyperbolica locutionis exaudiendum. Prætexas licet istuc studium adstringendæ & provrehendendæ gloriae divinæ , deferas caritati Del primas , tanquam summo & principi mandato , magisque Del glorie quam saluti propriæ intendas ; justitiae tamen ipsi & æquitati contrari-

um est, ut simpliciter anathema esse, & eximò æterno devoveri ac salute excidere optemus. Hoc n. & amori Dei adversatur, optare ut ab illo summo bono nostro perpetuò separaremur: & amori erga nos repugnat, ut & supremo bono nostro semper careamus, & summo malo ac exitio æterno mancipemur. Quâ ratione officium amoris erga nos prouersus rejicitur etque tollitur, contra dilectam legis literam, quæ, ut nostri amorem (ordinatum puto & Dei amori subjectum) requirit, tanquam normam caritatis in proximum: ita juxta regni Dei desiderium prescribit; id quod hic urget in Calv. scholâ Gomar. analys. Rom 9. tom. 2. oper. p. 50. Absit namque, absit longissime, ut existimemus Ap. huc, cœu prodigum aut negligentem salutis suæ dicere, vel etiam vagi illa esse ac anticipitis animi conatum; sed subaudendum omnino hic, è duariorū h. e. si possibile esset, si quoquo modo citra ullam culpam, illud posset esse saluti fratum suorum; & verba ipsa, non indicantis in morem, sed optativè sensu indefinito concipiuntur, huic adeo ad modum: vellem vel salutis mea jacturâ, vestram salutem redimere, si possem; certissimus autem id ex ratiōnē adiuvatōrum esse, cum separari me ultenius posse à dilectione Dei, qua est in Christo Iesu, cum etiam vos anathemate meo minimè redimi posse; Christus n. filius avādiposca à Deo factus pro omnibus 2. Cor. 5: 21. interim vel hac tamen rei impossibilis attestacione, sinceritatem amoris mei manifestare volui; quomodo sensum voti Apostolici reddidit B. Caius. In Bibl. illustr.

§. 4. Igitur (δ) votum excessivè quasi caritativum. Certant sancè in Ap. Christi, amores tum Christi, tum suorum popularium. Dum namq; hos tantopere deperibat, ut loco illorum à Christo abisci non abnueret: amorem Christi eum adeo totum occupasse, & totam ejus mentem ita devinxisse, ut etiam hoc, quod ei præceteris omnibus amabilius erat, nimirum esse cum Christo, iterum, si ita placeret Christo, cederet, dummodo plurimum salute gloriae Christi velificari possit, ipse vetat dubitare 2. Cor. 5: 14. Utrumq; certè hoc loquendi genere efficacissimè insinuat, quemadmodum solet per hyperbolica locutionis morem, frequenter aliquid per excessum sine mendacii notâ dici, ad effundendam quasi adfectionis vehementiam. Sic Servator in oratione wegayorū Matth. 26: 39. Pater, si possibile, eranseat à me calix iste! non ignarus hoc, supposito decreto divino in contrarium, prorsus esse adūtor, interim adiunctâ hypothesi impossibili

bili, volens manifestare immenam acerbitatem poculi istius, plebi ira diestræ & furoris oracremi, in peccata totius mundi exardescens, & tunc simul effusi, omni suâ amarulentia. Quo pacto & Moses, interposita nominis sui, utut indelebilis, quâ semel inscripti, è libro ritæ expunctione, cœptam & in os quasi Deo ipsiusmet dilectionis suæ devotyq; & intercessionis maximè seriæ sinceritatem, testatus est: aut remitte populo, aut dele me de libro, quem scripsisti Ex. 32: 32. Qualia desideria, dicente D. Calovlo, licet ineffacia sint ad agendum, maximi tamen momenti & efficacie sunt: tum ad amorem declarandum, tum etiam gratiam impetrandum. Solent enim amici similibus precibus, vim quodammodo amicis facere, & quod volunt extorqueret, ut si filius Patri carissimus culpam fratris immorigeri, à parente hoc modo deo precaretur, vel fratri ignasce, vel occide me, avit hæreditate tua priva scit n. parentem quidvis potius, quam illud posterius facturum; hactenus Calov. Ceterum ingens hic glorie caritatis æstus, servidus in suum populum, cuius salutem exitio suo sempiterno, si ita fas sit & fieri quest, le redemptorum adhucat: tantum abest, ut non ex animo interitus ejusdem condoleat, qualiter B. Mylio & uvâ Phœa cum sensu jungitur: at nec remissior in Christum, cuius gloria unice sic litare cuperet. Unde B. Egid. Hunn, ex magnitudine dilectionis, ast, quâ pellus erga Christum ejusq; gloriam ardebat, hoc eorum proficiuntur, dum tantopere cum diligit, ut ipsum à quam plurimis agnoscit, recipi & diligi unicè desideret, vel perpetuo suo exitio. In cuius sententiam, forte nec invitis Calvinianis, etiam concludimus, insignem adeo planeque heroicum motum, & ineffabile desiderium salutis populi sui, profectum à Spiritu S. vid. Cap. 15: 18, 19.

S. f. Proinde (e) architectis precise & inclutabilis reprobatio-
nis minimè propitium. Quo n. quo te, voluntatis divina concentu,
quâ veritatis specie, arbitrabimur Spiritum Dei, quo nemo melius
rà Bâdy decretorum Dei perscrutari valet 1. Cor. 2: 10, 12, 13. agitasse
Pauli animum ad votum, vel sua pernicie sedimenti populares, de
exitiali & indeclinabili fato, cui eosdem inde ab omni æternitate,
ex simplici beneplacito & peremtoria sententiâ ipse involverit, danta-
xat quis ita visum erat? Aut quâm bene constabit sibi Pauli, vel in-
genio commendantis hic patheticè adeo, tenerissimum suum pro illis
adfectum, episdemque intima quasi viscera eram iis expandentis, de
quorum tamen præcipuâ, & quæ potissimum feciebat numerum multitu-
dine, acerba omnia tacite jactaret, & certè è quibus suspiciora Judæ-
orum

otum menti, immensa cavilandi seges existeret? vel solicitude pro sae-
 lute ac conversione eorum, cui sufflamenādē non aliud efficacius medium
 fuisset, revelatione tam precisi & inevitabilis fati? Et certè pro electorum
 salute, quos propitiū decretum absolute communī ceterorum misericordiæ ex-
 merit, ut fatali, velle aeternū sui exitium, hominis fasset & parum
 prudentis aut levicul, & nimium salutis sue prodigi; novisset n. lumine
 Calviniano conlustrata mens, prono quasi & fatali impetu sponte se-
 quuturos vocationem, & vel tandem irrefragabili tractioni cessuros.
 Reprobis a. pariter visentientia peremptoria ac retractari nesciæ, perdi-
 cione aeternæ devotis, velle sui anathemate salutem gignere, parili im-
 prudentia stigmate gravat Ap; aut si mavis, optasse & ipsum, miseris
 orci mancipiis adcumulari. Glorie divina amplianda studio factum cla-
 mant. Ergone vix satis, tam innumerabilis catervæ infernalibus tor-
 mentis addictæ pernicie, aut non tantum inservitur gloria arbitri Dei,
 quantum unius Pauli electione absoluta? vel si unius Pauli electio præ-
 ponderat in manifestatione gloriae numinis, annon maluisset longè Deus
 elector, majorem multo gloriae lux manifestationem, in tot millium
 electione præ unius Pauli? Sed hypotheticum fuit Pauli votum? Ita sa-
 uè. Verum illa, qua subest voto conditione, non supponit pro fundamen-
 to, bruti cujusdam beneplaciti & antecedanei decreti ineluctabilem vim,
 & redēctionis particularitatem: quā impossibile fuisset vel Paulo repro-
 bam fieri, vel reprobis è gente Iudaæ salvari; contrarium n. fovet ipse
 1. Cor. 9: 27. & Rom. 11: 22, 23, 24. 2. Cor. 3: 16. sed ordinem salutis in Chri-
 sto per fidem amplexando Rom. 10: 4, 9-13; per quem semel in cu-
 sia coelesti sanctum, cum aeterna Dei sapientia, veritas & justitia ex-
 tra omnis mutationis discriben sit statuenda; adūcavoy proorsus fuit Ebr.
 6: 17, 18. Pauli fidelis exitio, Judæos incredulos, adeoq; citra meriti Chri-
 sti apprehensionem, aut vivere posse Rom. 1: 17; aut ex perditione eripi
 Marc. 16: 16. Rom. 8: 1, 38, 39. A& 4: 12. confi Matth. 24: 24. Abusus itaque
 enormis est verborum & affectus Paulini, quo Reformati eum refingunt
 in anathema reprobatorius, inducens interitum actualē, indeclinabi-
 lem, cum sui fatali electione pugnante. Allusio, ita Calvinus de Apostolo
 in comm. ad h. l. ad nomen anathematis, quum dixit à Christo. Nam à segregando
 dictum est. Quid est autem à Christo segregari, nisi excludi ab omni sa-
 lutis expectatione? ardentissima ergo dilectionis fuit documentum, quod
 non dubitares Paulus sibi damnationem imprecari, quam videbat Judæos
 impene-

impendere ; quod eos liberaret. Nec obstat , quod salutem suam Dei elec-
tione fundatam esse noverat , quā excidere nullo modo potest , nam fer-
ventiores isti adfectus , ut precipitanter feruntur , ita nihil aliud intuentur
ac considerant , quam id quo tendunt. Quem non Apostoli , sed cere-
bri Calviniani fervorem , sic refrigerat noster B. D. Dannhaw. in Ho-
dom. spir. Calv. phantasm. Ph. absit , Apostolo ut hic precipitantiam non
sanctam tribuamus : excedat licet adfectus sanctorum , eamen intra vir-
eutis lineam , non dilabitur ad alterum extreum vitii & immodicum
(ut vocat Calvinus) cruciatum. An enim plus Christo populum suum de-
lexit ? David cum Ab solonem deflavit , suarq; animam pro illo succeda-
nciam diris tartareis devovet , an sancte satis merito dubitatur ; at Paul-
lus kic se per Spir. S. loqui testatur ; & mox : Christus anathema pro fra-
gribus factus , ad tempus à Patre derelictus , non perpetuo. At Paulus
juxta Calvinum optavit ab omni salutis expectatione excludi , b. e. despemre.
hæc B. Dannhaw. Idem illuminatissimus si quis doctor ullam in hoc ana-
themate interitus aeterni strictroram videre hanc quivit : inde tale ex eo ex-
trahit argumentum repudii temporanei , quod salutem aeternam non ever-
tit §. 101. Id Judeus fuit , quod vellet Apostolus esse pro Iudeo C. 9: 3. C. 10: 1.
Nam Ap. voluisse anathema esse à Christo , non aeternum per reprobationem
absolutam ac ineluctabilem , hostilem , id enim salvâ fiducia opere non
potuit , sed à regno gratia ad tempus. Nam phrasin ἵππη τὸν ἀδελφῶν ,
vicariatum potius , quam finem luscipendi anathematis signare , non
infitebitur forte , qui adtenderit ad verborum χειρὰ illa , autē εἴτε
& ὑπὲρ τὸν ἀδελφῶν μῆνα , vid. Philem. v. 13. & confer non absimilem
hujus Apostoli in dicendo ἐμφορίων , quā se Philemoni sibi in locum
vicemque Onesimi , eadē ep. Philem. v. 18, 19. Nec determinatio addi-
ta , dñi & X. & plus in anathemate inferre videretur , quam aetatem à Chris-
to separationem , tributum justificariis omnibus Gal. 5: 4. que comitem ha-
bet individuum κατὰ τὸν οὐκ sive maledictum præcisè , non habito respectu aet-
ernam ejus durationem , cum ita exciderint illi gratiā , ut ad eam regredi
per fiduciam Christi apprehensionem , deuio iisdem fas sit Gal. 3: 10-14.
Quod genus anathematismo , gens Hebraea incredula istius avi , correpta
subjacebat , obstrepera nim. Christi Evangelio , & propterea à Christo se-
grega , & regno gratiæ extorris : reversa tamen , si incredulitatem poneres
mediā fide ad illud traducibilis Rom. 11: 23, 24. Verum hæc ex occasione in
laudem argumenti Dannhawianæ.

TYPUS

TYPUS MYSTERII.

S. 1.

 Icam repulsa ab regno gratia, sibi per doctrinam Apostoli antecedancam impingi, facili ὑπονοίᾳ subodorari potuerunt Judæi. Nam, si nemo privilegiis filiorum Dei frui potest, nisi qui sola fide justificatus, & Christo per fidem iustus, consequens est, omnem illum Judæum, qui à JESU Nazareno averlus contrarium sectatur, esse ab regno gratia extorrem, & supremā veritate sanctitatis, pacis, libertatis ac aeternæ felicitate orbum, destitutum, inopem. Testabatur de eadem Apostolus, luctu tam effuso & contumienti, ardenter animata, votoque anathematis vice illorum subeundi: queis omnibus pro divinâ sua prudentia, rejectionem istam, utrem odiosam, haut obscurè innuebat. Ut nemo nos illorum facile conjectare posset se perstringi, & quod fuit istarum viperarum cacoethes, replicare istud suorum magistrorum: διδάσκαλε, τὰντα λέγων (γράφων) οὐχὶ μᾶς οὐβούζεις LUC. 11: 45. Unde injuriam interpretantes, se apostatas, gentiles contra veros Ecclesia filios audire; murmurare, ringi, cavillari, blasphemare, variis argumentorum cornibus ccelos impetrere. Eam n. fuisse κρίσιν Judaicam, ex Paulina ἀντίρρησi solidè demonstrat D. Danhav. Hodom. Calv. §. 102. Intentabant primo omnium Deo, per quem ex mente Pauli exclusi essent, dicam MENDACII: excidisse n. verbum ejus, non impleri, quod promiserit non præstisset, si eos jure primogenitura Exod. 4: 22. & sacerdos in semen Abrabe derivati Gen. 17: 7. filios & domesticos, domo Messiae excluderit. Respondet Apostolus veritatem Dei minime periclitari, distinguendum namque omnino esse inter filios sola carne & promissione: In his, qui promissioni fide adhaerent, verbum Dei semper impleri, eosque λογισμῷ divino veros Abrabe filios censeri, sive cives Israëlitici tuerint, sive extranei. Nec oportere eos specie novitatis percussi, antiquitus namque hoc discrimen obtinuisse, ac ejusdem in patria chali stirpe typos prælustrisse. Est itaque hic,

S. 2. Typus (a) geminus. Nam, ut firmet datam distinctionem inter primos carne & promissione, instantia utrinque concessa, depromit principio typum Iustum, qui prius carne ejectus est à domo Abrabe,

postgenito Iaac filiationis jure potite. Unde ἀνθυποφορὰ : Is Deus,
qui primos jure primogeniture & fæderis eliminat domo, mendax est, at talis
est Deus (non solum quem prædicat Paulus, sed &) Abrahamicus. Hinc
necessario exlurgit distinctio , inter filios carnis & filios promissionis ,
vid. D. Danhav. l. citato. Erat namque Ismael, ex patre Abrahamo se-
cundum carnem, per naturæ cursum & quidem primo : Iaac a. secundum
promissionem, supra naturam postgenitus, Rom. 9:9. quorum tamen ille
exhæreditatus & è domo paterna ejectus fuit, solo Iaac in lemine deputa-
to, Dei ipsius arbitrio , vi factæ ipsi promissionis Rom. 9:7. Gen. 21:12.
Nil igitur conducere, vel naturæ vim, vel nudam prosapiam , & consanguini-
nitatem cum Abrahamo carnalem, quâ tantopere turgebant Judæi Matt. 3:9.
Joh. 8:39. ad censum justi seminis Abrahamici; quandoquidem Iaac quo-
que & Ismaël , eodem sati fuere parente Abrahamo , at illi tamen soli,
genuini seminis verique omnium hæredis competitbat κλητις & nomen-
clatura, huic non item. Sed instare potuit Judæus dialogista, esse diversam
rationem : dispares enim fuisse valde ; Ismaelem , ut illusorem & servum
natum , merito domo & familiâ extrusum Gal. 4:30. Iaacum contra pi-
um , & matre liberâ Job. 8:33, 35. ut eapropter , illo neglecto , hic heres
fuerit merito suo : & parum Ismaelis repudium in ipsos quadrare , utpote
ad Saram originem referentes. Es. 51:2. Igitur alterum producit typum ad-
strictioris exempli , quo tantundem efficit , nec ullum prætextum locum
relinquit : Esavi videlicet & Jacobi, geminorum omnino & vere gemi-
norum, parium si quidem matre, sanguine & àdīa Φορία ad bonum vel ma-
lum actuale : quibus nondum in lucem editis aliqua διασολὴ , quâ obtinen-
da à Jacobo primogeniture jura , ex libera Del ὄνκονεμία accidit. Quæ
etiamsi hujus ævi bona , umbram modo spiritualium ferentia, vix tamen
heic natalium splendore pendebant : cum idem per omnia vel æqualis utri-
que esset : ut exinde ne cíccum interduim , quo discernerentur ; vel , si quæ
distinctio in níxu secuta est, id genus istuc erat, ut contraria omnia hic ad-
vertas : quando, qui ordine nascendi superior videbatur , Esavus , factus
est minor ac Jacobo inferior , cum (neuter præ altero) aliquid boni egisset
aut mali. Neque adeo ex conatu, operibus aut studio hominum , ista licet
corporalis benedictio , & in hujus vita usum concessa , ac alias cursu &
contentione hominibus queri solita , tum obtingebat ; quamvis Esavus
currendo in agro , feras insectando , venando deludans, ad eam de manu
patrie

patriis impetrandam haut legniter niteretur Gen. 27:31. Sed responde Jacobo abisque cursu, et domi in tentoriis harenti, conferenda fuit ad eum modum, quo ipsi ex libero Dei provisu, gratuito munere & destinatione donata fuerat sub id tempus, quo neuter opus jactare potuit quodcumque; tanto igitur minus spiritualis primogenituræ axiomata, curâ, studio aut operum humanorum merito prostare.

¶. 3. Ceterum in contextu Apostolico typus est (β) non tam individualis, quam, licet ita nominare, specificus. Id voluntus, non tam personarum Jacobi & Esävi singularium, sive in individuo (præscindendo cogitationes ab ipsa prole) quam posteritatis Jacobæ & Esävice, utriuslibet per capita sua gentis metonymice designata, rem in primis attendi, sicut in cygneo vaticinio Jacobi geminum videre est Gen. 49. Etsi n. ipsa harum gentium capita Esäus atque Jacobus [idem esto de typo Ihsaëls & Isaaci iudicium] non omnino excludantur, quando suorum corporum pars sunt non postrema, atque ad singulares eorum personas promissio, & contra promissionis denegatio pertinebat; prima tamen ac potissimum habetur ratio descendentium ab utroque populorum. Id quod luculentissimum est, unde quantum proposito satis erat, typum describit Apostolus; vim. ium ex pñs̄w Geo. Cap. 27 ad Rebeccam matrem, quæ gerebat gemellos, atque collisionem infantum ad invicem præternaturalem, haut dubiè omes futurorum era, ivit super ea re sciscitura ex Domino Gen. 25: 22. Is ergo quod quarebatur respondit; pertinere hec non tantum ad gemellorum ipsorummet futuram diaconiā [quod fortasse jamdum conjectare poterat sollicita mater] sed esse ipsos capita duarum gentium, duorum populorum, horum eminus fara pertendi: Duo n. gentes, habet integrum oraculum, sunt in utero tuo (qua capita sua & conceptus virtuali) & duo populi ex visceribus tuis separabunt se, & populus populum supenabit & major serviet minori. Ubi & distincta prius sit duarum gentium & duorum populorum mentio, quam distincta gemellorum non dum in lucem editorum haberetur notitia, aut suis illi pro re nata discernerentur nonminibus; & clarâ literâ quicquid id erat omnis ab individuis Jacobi & Esävi semovetur, dum illi quibus competit nomen gentium duarum, duorum populorum, hinc vieti & ad diutinum tempus sub

jugo servitutis pressi, illinc dominatoris, & terræ Canaan; lacte
 ac melle fluentis, ut propria & sedis domini, felicis incole; h. e. utri-
 uslibet posteri nominatim denotantur; tum ex altero oraculo Malak-
 chiano, ipsi genti Jacobæ facto, quod adlegans Apostolus ejusdem
 id cum superiori esse generis, indice particula καθως ostendit. Ibi
 namque, & tota textus sacri συνέχεια dilectionem & odium erga in-
 tegrā gentem Φωνῆ λευκάδι sonat; unde optime Hieronymus
 in Jacob vos dilexi, in Esau Idumeos odio babui; id quod e-
 videntissimè declarant illa pluralia, tum adfixa pronomina
 נושא, נכנה etc. nomina collectiva
 אהבתן, אהבתך, אהבתה, אהבתם, אהבתם, אהבתם
 וגו, וגו, וגו, pronomina separata המה, אהבתם, & gemina,
 quæ pro intelligenda gente, non personis, circa h. l. urget D. Joh.
 Tarnev; quibus addere possis numeros multitadinie idem intenden-
 tes, in hujus ejusdem benedictionis designatione testamentaria, Jaco-
 bo ceu primogenito factâ Gen. 27: 28, 29. & Ipse illationis propheta-
 tie modus haut obscurè docet, cum dilectionem esse dicit filiorum
 ejus: dilexi inquit vos, & probat quia Jacob dilexi; addito in im-
 mediate subsequentibus argumento amoris & odii ab iis rebus, quæ non
 tam ad Esau & Jacob, quam ad eorum posteros, quibus tum erant co-
 ram in oculis & manibus quasi tenebantur, pertinebant, observan-
 te idem Sanctio ad h. l. Unde ex ipso quoque rei complemento,
 quod diximus, liquido constat, quando non ipsis Esävi & Jacobi
 personis, in quibus contrarium potius obtinuit, & parum admodum
 sua Jacobo profuit primogenitura; nam & ob eam periclitatur vebe-
 menter, & ut periculum effugiat, domo & patriâ cedere cogitur, inbu-
 manissimè tractatur in suo exilio; dum redit, trepidus & vita dubius se-
 advolvit ad fratris pedes, implicantur ejus offensam deprecatur, & non
 nisi ejus venia vivit. Ubi dominium supra fratrem, à quo vitam pre-
 cariò petere cogitur? ita Calvinus Com. Rom. 9. sed solis posteris,
 & promissio & res promissa obveniebat & contra, teste historia
 sacra 2. Sam. 8: 14. 1. Paralip. 18: 13. Psal. 60: 10. quod & ipse Ja-
 cob extremis fatidice benedictionis verbis quasi testamentariis innuebat;
 Gen 49: 1, 26. cum ipsi ne Βηνα προσειχθή, in Canaan tanquam in terrâ alienâ, non
 fixis

fixis sedibus, sed συγνοῖς ac temporariis tabernaculis cōmmodato, contigisset; ut in hac eadem caussā de Abrahamo loquutus est S. Stephanus Act. 7: 5. quo cum & Iacob patre, Jacob institutus erat e-iusdem promissionis συγκλησούμενος Ebr. 11: 8, 9, 13, 20. Quare quod pariter expositionem nostratium consolidat, nec Apostolus personas cum personis singularibus, sed potius integros populos cum populis, Hebraum cum gentili in hac disputatione contendit C. 9: 25, 31.

S. 4. Est a. typus [γ] altera sui parte electivus: dilerta ei nūm sit electionis apud Apostolum mentio: ἵνα οὐ κατ' ἐκλογὴν Θεοῦ πρόθεσις μένει; h. e. ut propositum Dei liberè eligendi, & gratuita vocazione eximendi aliquam de omnibus nationibus super faciem terræ, sibi in peculium & populum dilectionis, in quo dilecti sui filii, mundi Messiae & feminis Abrahamo promissi, sive adhuc venturi, sive actu jam incarnem exhibiti, domum & familiam perpetuo conservaret; in, non illorum modo, queis ex liberrimæ voluntatis divinæ & gratiae econona mia illius civitatis jus primitus cessit, sed universum omnium omnino nationum terræ, conf. Rom. ix: 12. Ebr. 5: 12 ut quibus citra exceptionem omnibus in promisso Abrahæ semine, benedictionem constituerit Gen. 12: 3. & in unaqualibet natione citra ullam gentis discretionem, omnium omnino hominum gratiam & salutem Rom. 9: 24 — 29. & 10: 4, 11, 12, 13; quicunque modo per Christum, DEum servatorem super omnia benedictum C. 9: 5. & in Ecclesia solenniter prædicatum, fide apprehendendum, salvari non renuerint C. 9: 30 — 33. & 10: 3 — 9. Act. 10: 34, 35. ut inquam, ista Θεοῦ πρόθεσις ἐκδεκτη̄, declarata jam in domo Abrahami, circa Iaacum & Imaëlem, de-novo hoc specimine probaretur, non mutari, sed μένειν, manere & esse in domo Iaacis, circa Jacobum & Esavum, pariter libertatem atque merè gratuita electionis. Observes hic denotare πρόθεσιν in genere animi propositum, sicut & Lucas Act. 11: 23. significans vocat πρόθεσιν τοὺς καρδίας, nec nisi pro substrata materia, significare tale vel tale decretum propositumve.

S. 5. Ab electione quidem qua typum (1) proximè ac immodiate ad iura & ἀναχώρα primogenitura corporalis, qualia fuere ὑπέροχη & eminentia patriarchalis, regia ac sacerdotalis, dominium in fratrem, consanguinitas Messiae, & terræ Canaan hæreditaria καλάζεσις, opima, felicis, sanctæ, à S. S. patribus, regibus & prophetis inhabitandas, Mes-

six pedibus calcandæ ; aule divine , in qua Deus peculiari ratione , & revelationis mensura multo inlustriori seorsim quasi a reliqua mun-
di fæce habitare , & solenni cultu honorari delegerit ; gymnasi , ubi
populum sibi segregatum , sibi filios educaret sub pædagogo lege ,
variis examinibus pædagogicis exerceret & institueret ; gazophylacii , in quo
λόγια θεος , ad instar nobilissimi thesauri adservarentur , & publicè sona-
rent ; natalis Messiae , qui ipse in hoc solo nasciturus , in carne obambu-
laturus , præconio ac institutione tam ἀνθρωποστάπτως , quam sancto-
rum Apostolorum ministerio , lucem & faciem Evangelii splendidissi-
mam erat accensurus ; atque infinita propemodum miracula , po-
tentia & gratia sua divina documenta stupenda ostendurus ; tum of-
ficinæ , in quâ Messias tremendum illud totius generis humani redemtio-
nis opus , passione & morte suâ erat peracturus ; denique symboli , quo
felicitas regni coelestis Messiani , spiritualis eademque summa , publicè
adumbraretur , regni tum gratia El. 14:1-7. tum gloria & requie
æterna Num. 14. coll. cum Psal. 95. Ebr. 3. & 4. Horum autem omni-
um pars præcipua erat , vel καὶ τὸν καὶ τὸν τὸν , continens bona mere
Brahma & ad ultimum hujus seculi facta : unde Isaæ in εὐλογίᾳ , qua
filio minori Iacobo , jam ut desuper constituto primogenito benedixit ,
cujusque adeo argumentum nihil aliud continere potuit , quam gra-
tias purâ Dei éudoxia ipsi olim destinatas , hæc fuere verba : de-
tibi Deus de rore cœli , & de pinguedine terre , abundantiam frumen-
ti & vini & olei : & serviant tibi populi , & adorent te tribus : esto Do-
minus fratrum tuorum , & insurventur ante te filii matris tue : qui ma-
ledixerit tibi , sit ille maledictus &c. Gen. 27: 28, 29, 37. vel etiam , in se
quidem spiritualis , & ad spirituales fines divinitus ordinata , ratione
tamen solius externæ possessionis non nisi ἄγιον κοσμικὸν , quod non
poterat cuiusquam οὐνειδῶν ex se se tranquillare Ebr. 9:1-9. aut
corda purificare , quod per fidem fieri necessum est Act 15: 9. Atque hæc
quidem erat , illa posteris Jacobi præ Esavitis , Θεοφάνειæ promissa , &
postquam divino munere exhibita erat , singulari quadam ra-
tione propria ὑπεροχὴ , cum his titulis nec Idumæi nec aliae gentes
gauderent Psal. 147: 19. 20. ὑπεροχὴ , inquam ; nam ita ὡς ὡς λαοὶ^ς
λαοὶ ὑπερέξει , ηγούοντες διλεύοντες τῷ ἔλασσον ; sed externam dun-
taxat constituens prærogativam , & υἱοθεσίαν quidem legalem sive latren-
ticam ,

ticam, cum sanctitate Ecclesiastica pariter extrinsecā, i. e. ius fœderale, ad privilegia Ecclesie (jus ad rem, non in re) aditumq; ad eandem cum patriarchis gratiam fide obtinendam facilioris, præstans C. 9: 4. & 11: 16. Exod. 4: 22, 23. Deut. 14: 1, 2, 21. Matth. 15: 26. ad sanctitatem interim internam & spiritualem, quæ sine fide nulla est, non valens; cum omnes sint naturā in peccatis mortui, & filii ira Eph. 2: 3. & regenerationis supernæ indigi Joh 3: 6. atq; ut justus fide suā vivet, ita unum quemlibet propriā ejusdem fidei justificari oporteat Hab. 2: 4. Rom. 1: 17. Act. 15: 11, id quod, laudato loco Rom. 11: 16, similitudo Apostoli de primitiis & massâ latis docet; nam oblatio primitiarum nihil intrinsecæ sive bonitatis sive sanctitatis conferebat masse, sed χειρῶς tantum, ob ordinationem divinam reddebat eam ad vescendum licitem: ita & posteri, non a primitiis suis, patriarchis DЕo consecratis, habent, quod spirituali & internā sanctitate polleant, sed χειρῶς tantum & extrinsecē sancti sunt, quod iuribus Ecclesiae & promissis Dei frui possint; interp. D. Calov. in Bibl. illustr. conf. 1. Cer. 7: 14. Cæterum Apostolus sapienter admodum, extremis tantum Oraculi verbis insistit, satis habens nominasse dominium in fratrem, quod non aliunde est, nisi ex jure primogenitura, cui cætera omnia manent inclusa: ideo a cuncta gratiarum, nomine dominii boni temporalis complecti voluit, ut colligerent Judæi: quod si benedictiones etiam temporales, non fuere res meriti humani operumque, sed merita Dei euodixiæ & muneris gratuitæ: quanto minus illa que sunt altioris rationis indolivæ, qualia sunt spiritualia?

S. 6. Atque adeo porro & quidem (2) mediate & ex intentione vocantis, ad ἀξιώματα primogenitura spiritualis, sed sub conditione fidelis conf. Exod. 19: 15, 16. Rom. 8: 15, 16. Gal. 3: 26. Etenim hæc intendisse DEum, in salutem suæ gentis æternam, tam magnifica & liberali gratiâ eos prævenientem, num quis velit ambigere? Aliud certe dilerto arguento edocebat, illa Apostolo commendata Judæorum θεοία sub lege & cultu, veræ illius & spiritualis filiationis, in Evangelio revelatæ, & per fidem Christi venturi ac gratiam adsequendæ symbolum, memoriale, illex, figura & umbra: quemadmodum & lex tota ac cultus, futuri Evangelii Ebr. 10: 1. Aliud autem θεοία, vopodeosia & λατρεία h.e.præcepta morum, judiciorum & cultus vel urgebant vel svadebant, quibus hic populus solenni more

in id divinitus fuerat circumscriptus, ut sub legē ēēu Pedagogo in
 venturam fidem custodiretur Gal. 3: 23, 24. & Christo, oīl ex ipso
 eorum sanguine erituro, & tandem in temporis plenitudine paria-
 ter ipsis cum in finem missio, tanquam legis fini adhæreret Rom. 10: 4;
 sic demum veræ filiationis jus consecuturus Gal. 4: 5, 6. Joh. 1: 12, 13.
 Aliud cū ἐπαγγελίαι obferebant, benedictionem & felicitatem, non
 modo temporelem ex observatione viarum Domini, sed etiam (in pri-
 mis illarū mysteriorum in Evangelio futurorum nuntiis) spiritualem ac
 eternam, verum credentibus & ex gratiā expromittentes: Act. 15: 10, 11.
 Ast in hisce omnis typi ratio in præsenti exspirat; tum quia ad ipsum Evan-
 gelium pertinent, gratia Euangelica fidelibus illorum temporum concessæ
 specimina: gentibus v. sub N. Testam. exhibita, non tam typi, quam
 exempla, utpote qua substantiam utrobique ejusdem, Ebr. 13: 8. tum
 quoque, quia in hisce præter ordinis beneficium, ex vi promissionum ipsis
 factarum fluens, Rom. 1: 16. Act. 13: 46. Isaac de præ Ismaelitis, Israélite
 præ Edomais vel aliis gentibus nihil obtinuere, Rom. 10: 12. Gal. 4: 28.
 Nam Abrahao omnium nationum terra benedictio, Gen. 12: 3. & Iudeo
 etiam gentium salus fuit promissa, Joh. 4: 22. imo ante enatum discriminem
 Iudaorum & gentium, toti mundo, quam latè infelix hamartigenia & ubi-
 cunque seminum serpentinum existaret, conf. Rom. 5: 13. jam ab usq; ater-
 no destinata in salutem, atque Adamo in priori, & Noe in altero mundo,
 ac utriusque posteris per complura secula annunciatæ Gen. 3: 15. &
 4: 16. Rom. 10: 18. & 15: 9 - 12. 2. Pet. 2: 5. Fuere Iudaorum curæ
 permitta eloquias Dei, nobile pignus ac depositum: sed ut gratia-
 rum essent promi conditi, non sibi solis, verum & gentibus, ut do-
 ctrina sacra ipsorum ministerio ad gentes circumiecta propagaretur.
 Fuerunt illorum promissiones solennes, ut earum intuītū iis Euange-
 lium & benedictio Abrabe primo omnium fuerit offerenda; verum non
 pro illis solis; facte sunt ad illos promissiones bonorum, etiam que
 gentibus fuere communicanda. Oriturus erat ex illis Christus; sed in
 salutem omni populo Luc. 2: 10, 30, 31, 32. Fuit eorum molitrix, insi-
 gnis θρησκεία & λαζαρέα divinā; sed ut pateret gentibus juxta aditus, licuit
 enim proselytis fieri. Adeo nihil horum vel Idumeos vel gentes ex-
 teras, à communione verbi, quantum ad fidem hauriendam latit
 erat, gratiæque & benedictionis Abrabe promissa exegit; uti & in
 alteram

alteram partem, nihil herum ad spirituales reddendos, intus sanctis
ficandos, γνησίου Israelitas, vel veros Dei & Abrahami filios ac celestis
regni heredes efficiendos, nisi fide acciperentur, & λόγος τῆς ἀκοῆς
foret πίστις συγκεντρωμένος τοῖς ἀκόστοις, Iudeis profuit Ebr. 4: 2.
Ut ute[n]im h[ec], quis eminebat Israel, maximam partem res fuere spi-
rituales, spiritualium indices, & ad spiritualem vitam ordinatae, tamen
in nudo deposito spectatae, externam modo faciebant dignationem, & hoc
præstabant, ut penes quos erant, constituerent in omnibus πειθέοντας;
de cetero ejus fuere indolis, ut nec Israel iis concessis, ad iustitiam quæ
coram Deo valeret, atque ex sola fide est, proficeret; nec iis denegatis Edom
ceteræ gentes extaneat, ab ea, ex benedictione seminis Abrahe in
omnes gentes redundante, consequendâ repulsa sint: sed obtigerit
illis materies Deum laudandi υπὲρ ἐλέγε Rom. 15: 9. si non ex promissio-
nibus quæ videbantur Iudeorum, interim ex misericordia quasi fortuitâ,
ut loquitur Megal. Luther, præclaro in Genet. comment. ad finem
C. XXXV. & seq. v. 1.

§ 7. Ad electionem tendens in antitypo, proximè ac præcisè ad
jus & t[ri]mū filiorum Dei, spiritualem ne[m]pe, καὶ μελαφορὰν dictam
primogenituram conf. Ebr. 12: 23. ejusdemque prærogativas, quibus veri
Israelite. justum semen Abrahæ & genuini Dei filii valent; just. tiam puta
salutiferam, & quæ cum ea aet[er]nissimo cohærent nexus privilegia multa &
divina, constantis pacis, incorruptæ sanctitatis, libertatis nobilissimæ &
sancta immunitatis, ab omni malorum impendentium cura vacua; ante-
rioribus capp. hujus quæ in manibus est epistolæ, ab usque c. 3. ad pra-
sentem c. 9. inchoatam disceptationem, pluribus Apostolo commendatis,
descripta & vindicata; quibus a. carnales illi hereditipetæ, privilegio hu-
manæ originis freti & primogeniture jure, operum item merito & propriâ
iustitiâ turgidi, quibus debitum & obnoxium quasi Dei favorem, ac gra-
tiam hanc stolidi existimabant, c. Rom. 11: 35. miserè spe sua frustrati,
excidere. Et id quidem, typo priori Imaelis ac Iaaci adumbrari, præter
prætentem contextum, in epistola Galatica tribus plus minus fortean an-
nis post hancce datâ, juxta Χρονοτοξεύ auctuum App. in Christeid. B. Dan-
hav. ip[er]met Apostolus, partium arbiter aquisitus, qui[us]que cauſas amo-
ris & odii procul habet, interpres est luculentus & exceptione major. Re-
prætentat enim indeoles ismaelica servilis, fastuosa & illusoria, Iudeos

inconversos, è mātre synagoga, ex Ægypto ad servitutem trāducta Exod.
 24. qui sanguine & naturæ viribus in negotio salutis nitentes, legalium
 & onerum & execrationum servi voluerunt esse, fidei Christianæ persecu-
 tores, hypocritæ, patre Abraham turgidi, justitiarii, proinde ejecti
 domo paternâ, hæreditatis jure indigni, exsortes. Contra Isaaci in-
 genua, patiens & simplex, fideles ex gentibus æquè ac Judeis collectos,
 è libera Ecclesia N. Test. qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate viri,
 sed ex Dco nati Joh. I: 13, sunt, liberi, spiritu Evangelico prædicti, fidu-
 ciarii, patientes & sinceri; hæredes justitiae & gratiæ Evangelicæ ex alle-
 vid, plenius expositam à B. D. Danhay. hanc similitudinem, ad l. Gal. 4:
 29, 30. citatum in Christeid. p. m. 181. Nec alia intentione adducuntur
 hæc exempla Apostolo heic loci, dum contra Judeorum ἀνθίλεγόν των cavil-
 lationes & murmura, qui ex lege contendebant filii Dei justique haberis
 adeoque Deum ipsum sibi debitorem fecere, in eo totus est, ut quod ante-
 riori epistola parte jam docuerat, etiamnum porro adstruat ac tueatur,
 h. e. ut opera & quamcunque opis, meriti & originis humanae vim, ab hoc
 negotio videl. impetrande justitie, gratie & salutis, procul agat C. 9: 30.
 ad medium C. 10. Sed & in altero typo Esavi & Jacobi (cujus scopum
 eundem esse cum priori, quem ad justificationem tendere concessit, in gra-
 tiam hypothesium synagogæ Calvinianæ, sed sine evictione negat Amy-
 rald. defens. doctrin. Calv. c. 15.) idem agere Apostolum persuasissimò
 sumus, quis nullum indicium immutatae diuinitatis, vel sermonis in alia
 flexi, in textu comparet. Lege n. integrum relege contextum Apo-
 stolicum quoad voles, discute & typum exputa, refeca ad vivum quantum
 poteris singula, contendere a. invicem membra comparationis, prout Apost.
 Illa inferius accommodantur, non obvenier, quod illi ἐκλογῆς, quæ
 exemplo Jacobi firma constat, ἐν ἑξ ἔργον, ἀλλ' ἐν τῷ καλέσῃς v. II, 12,
 respondeat aliud, quam vocatio ista, quā ἐπάλεσεν (ὁ Θεὸς) ἡρῷας, ἡ
 μῶν ἐξ Ἰαδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑθνῶν, per verbum scil. Evangelicarum
 promissionum v. 24. ad dignationem populi, in acceptos filios Dei viventes
 v. 25, 26. ad justificationem v. 30. & certam salutis æternæ spem Cap. 10:
 9 - 13, 20. atque sic reapsi in gratiam, inque genuinos filios Dei & Abrav-
 ham, in hæredes & possessores benedictionis cooptavit, & cunctis civitatis
 suæ bonis ac immunitatibus donavit; ad quam justitiam & bona, quæ ab
 eā deinde arcte dependent, plerique Judeorum non pertingebant v. 31.

quare ita? quia inquit Ap. fuerunt egyptiorum, fuerunt icti egyptiorum
 vobis diuinorum tunc dico utrumque v. 32. adeoque exciderunt gloria bac,
 quam renuerunt acceptare cum gentibus ex xalvñ, sed maluere egyptiorum,
 suis ipsorum metu operibus captare; id quod nolle Ap. factum,
 cum ne temporarie quidem dignationis, in suam posteritatem di-
 vinitus dispensandæ, ipse patriarcha Israel, ac quantus heros!
 egyptiorum vel iniuitu operum, compos fuerit. Est itaque hujusmo-
 di typi & antitype Apostolo instituta comparatio: quemadmodum
 Deus, nequaquam egyptiorum, verum merita sua xalvñ gratia v. 12.
 constituit regnandi electuram, dare v. 11. & dedit etiam axioma primo-
 geniti Jacobo: ita nobis, vocatis non solum ex Iudeis sed & gentibus v. 24:
 pariter regnandi vel decretis dare, & abitu jam quoque dat axioma filio-
 rum Dei viventis v. 26. conf. Ebr. 12: 23. non egyptiorum v. 32. sed merita
 sua xalvñ gratia v. 24, 25. dum huic gratioſissime xalvñ fide pare-
 mus v. 32, 33. item: quemadmodum Deus non obstringebatur, ad dispen-
 sandam Esavum pre Jacobo ñtegoxñ primogeniti, sive per ordinem na-
 scendi, ut quem ei ipsemet concesserat, sive ob illa illi in futurum prestan-
 da prestitave operum merita: ita hodieq; minime debet Iudeis (pre gen-
 tibus) in eo quod operibus dant operam, dignationem ñtegoxios & jus
 civitatis populis, DEI; vel quod eodem reddit: prout Esavus, nulla sua
 contentione curvare, nullis operum meritis, potuit despousum jam &
 destinatum Jacobo, progenitura principatum occupare v. 11, 12. ita nec Ju-
 dei, honorum licet operum jactancia de sui favore ingentes, vel illis vel legiis
 Mosaicæ, minus institutorum ñtropagadotav, zelo prepostero gentibus
 prævertunt, in persequendâ pretiosissimâ filiorum Dei rixâ, quam con-
 stituit justitia coram Deo validar. 25, 26, 30, 3, legg. Hanc σύγκρισιν,
 ex leopo & Φαρουρâ Apostolicâ evidentiilime fluentem, legitimam
 & ad Apostoli mentem accommodatissimam att̄ramur, expressam
 sic per omnia ὁμοψήφως Exerent. Museo Mulleriana supra laudata.

§. 8. Ex quibus ita constitutis, utriusque circa hunc typum, in men-
 tem quam descripsimus, allegari Apostolo oraculi sensum verum haut
 difficulter colliges, quem compendio ob oculos ponere, verbis b. D.
 Dashaveri præstabit. Sistit autem is eum talem, in Christeid. p. m. 180.
 (a) oraculi Mosaicæ, tam literalem: major & primogenitura & felicitate
 externâ, & numerosior Esau, serviet jure (quamvis de facto dominatus.

fuerit) amissa dignitate servus erit, b. e. inferior jure primogeniturae, possessione terre Canaan & Messie propagine, minori, i. e. postgenito, exstis infelici, Jacobo; quam mysticum priorem, partim ipso oraculo, partim interpretatione prophetica expressum: populus Idumæus felicior Num. 20: 81. serviet i. e. subjugabitur 2. Sam. 8. 1. Maccab. 5. 2. Macc. 10. Joseph. l. 13. antiqu. 17. jure primogenitura, possessione terre Canaan & propagine Messie, populo Israelitico; nec non posteriorem Paulinum: populus Iudeor. V. T. gratia splendore felicior, qui propriam justitiam vult constituere, serviet i. e. posthabebitur in regno gratiae, quoad jus adoptionis & justificationis, populo juniori, populo N. Test. Israeli secundum promissionem, qui justitiam in Evangelio propositam amplectitur. (3) Malachianus, pariter tam literalem: Esavum, primogenitum, maiorem odio habuit, odio negativo & posthabitivo, quoad externas prerogativas; Jacobum minorum, ex misericordia dilexi, anteruli in externis bonis, privilegios primogeniturae, nobilitate posteritatis & consanguinitate Messie; quam mysticum à Propheta signatum: Idumæum populum quondam feliciorum Num. 20: 18. debellatum, posthabui in externis paulo ante nominatis bonis: populum v. Iudaicum dilexi, in externis ante babui; tum ab Apostolo accommodatum: populum seniorem V. Test. gratia splendore prædem feliciorum, justitiarum, suo virio induratum, prolem Israelis carnalem, Abramini patris iudicatorem Job. 8: 39. odio habui, justo judicio induravi, ac regno gratiae exclusi: populum autem juniorum sub N. T. generatum, ex Iudaïs & ethnicis collectum, Israelem Dei, prolem missionis, dilexi, b. e. regno gratiae dignatus sum. Placeat hæc interpretatione, post aliquot unguium morsuñculas, ut convenientissima & συνόλως contextus fundatissima, interprète ipsa συνέχεια, non invitâ λέξει, urgente conclusione Apostolica: quæ quo minus sigillatim hic sive fusi exponenda, ferias nobis imperat laudatus s̄epius B. D. Jo. Jac. Müller exerc. memorata, quæ videatur.

S. 9. 3 Non ergo ad electionem æternam strictè dictam; vel rejectionem ei oppositam figurandam: quarum bac ad mortem & opprobrium; illa ad vitam & gloriam sempiternam terminatur. Liquet id, cum quia electio, de qua Apostolus, terminatur ad bona, quæ ad hujus seculi usum spectant, id quod supra quantum sat erat dedimus probatum; & amplius firmatur ex eo, quod idem

Et objectum οὗτος προΐδεις Rom. 9: 11. & οὕτως καλῶνται v. 12. occidit
 perque se hæc divina ἀρότησις, quæ est καὶ ἐκλογὴ, circa idem illud,
 quod ἦταν θεοφάγος Rebuccæ postmodum erat promissum, Gen. 25:
 23. cum ne vola diversitatis cuiusquam ex Apostolo ullà consequen-
 tiā ostendi queat: cum quia est integri populi ad jura & privilegia
 βιωτικὰ ordinatio, quod itidem superius patuit; quemadmodum
 & opposita eidem integræ gentis ab iisdem exclusio; electio v. ad V.
 A. est certarum singularium personarum, observantium ἡγεμονία præ-
 stitutum divinitus, & revelatum in Evangelio salutis ordinem Matth.
 24: 13. Ebr. 3: 6, 14. & 6: 11, 12. merum quippe commentum & effugi-
 um est Gomari distinctio, quam obtrudit analysi Rom. 9. tom. 2. inter
 electionem collectivam & singularem: potuisse totam gentem dici vel
 electam vel reprobata, et si quidam singuli in gente electa reprobi, in
 gente reprobata electi fuerunt; nudum hoc est χρηστόγενεσ: nam Ap̄
 per prosopopœiam hic disputat cum singulis, cum quolibet ex po-
 pulo Iudaico infidelis; nec fulciri istud potest exemplo populi Israeliticæ
 (eadem est ratio Ecclesiæ in N. T.) fateor, dicebatur is electus in popu-
 lum DEI, utut complures eorum ipsi minimè fuerint accepti 1. Cor. 10: 5.
 denominatione facta à parte posteriori, nec tamen temere aut præterpro-
 pter, quandoquidem qui admixti fuerent mali, iisdem cum reliquis
 qui populum DEI propriè constituant, gaudebant prærogativis Rom.
 3: 2. & 9: 4, s. fuerunt n. & eorum ἐπαγγελίαι & λόγια Θεοῦ, per
 quæ potuere sanctificari, nisi id ipsis fuisset nolentibus. Præter id
 ea est populi DEI in his terris conditio, ut tanquam in magnâ domo
 sint ibi vase non unus modi, alia quidem decori, alia dedecori 2.
 Tim. 2: 20. at ex diverso comparata est electio ad gloriam, quæ præcise
 consistit in voluntate efficaci vitam æternam conferendi iis, qui dicun-
 tur electi; quæ voluntas uti non terminatur ad integrum populum cer-
 ti nominis, sumtum vel distributivè vel collectivè vel etiam promiscuè
 & indefinitivè, ita nec in more habet scriptura, certo alicui populo
 indefinite & promiscue, per denominationem à posteriori, electionem ad
 V. A. adsignare: cum quia Ap. ipsem, infra in accommodatione
 dictorum, electionem, qua de hec verba fiunt, dilucidè signateque
 exponit de vocatione & adsumptione in familiam atque peculium Dei s.
 susceptione in populum C. 9: 24, 25, 26. cum quia intuitu ἐκλογῆς hu-
 ius, ut patribus olim delata, etiam illi ex horum posteritate, qui alias
 secundum.

secundum Euangelium, quod pertinaciter & multa cum vehementis
persequebantur, non alio censu fuere quam hostes, tamen dilecti Deo repu-
tabantur ob patres, in quibus fuere electi in populum peculii, Rom. ii: 28.
addita seq. v. 29. ratione ex natura donorum, vel veritate promissionum
Dei: ἀπελέγεται γὰρ ἡ χαρισματικὴ οὐκ ἡ κλησις τοῦ Θεοῦ; ubi haut
facile divinare possis, quid & quo pacto, horum vel illorum predesti-
natio ad vitam eternam, ne nunc dicam absolute, ad reliquorum & cer-
te maximæ partis, in incredulitate sua pervicaciter durantis, Euangelio
obstreperæ & sceptro Christi gravis, adeoque inimicæ & non nisi
justæ iræ obnoxiae, dilectionem conferat? tum quia electio ibidem
Opponitur Euangelio, sive non aliam potest denotare, quam istam
ad peculium & singularem Ecclesiam gentibus contradistinctam C. ii: 28.
quo sensu etiam iudeo Iudaïs adseritur C. 9: 4. Minime omnium locum
hic invenit electio Calviniana, ut quæ adeo non est, sicuti hæc Apostolica,
ἐν τῷ καλῶντος, ut contra divina potius κλῆσις atque promissa sunt
ipsi atque dependeant ab electione, sunt ἐν τῷ ἀπλῶτε καὶ ἀπολύ-
τως ἐκλεγόντος Θεοῦ. Addimus hic rationes, quibus inter alias docet
B. D. Danhavv. sermonis Apostolici propterea institutum haut esse,
de El. & Rep. æternâ à regno glorie. Etenim ait, quod si id (1)
de individuis intelligas (Esaüs & Jacobi) hæc sequuntur paradoxæ;
(a) Oraculum Rebeccæ datum, ex parte Esavi fuisse horrendum,
adque perpetuam Rebeccæ torturam compositum; (β) Esavum non
solum damnatum, sed & de damnatione ejus Iudaïs liquido consti-
tisse: alioquin quam vim haberet ratio, quam Apostolus adducit, si
Hilus veritas Israelitis foret imparspecta? at unde illis innotuisse po-
terat, Esavum æternis flammis damnatum? Si (2) accipias de gente
Idumeæ præcisè, sequitur non Jobum tantum, eum in certissimam sa-
lutis spem erectum Job. 19: 25—27. (quem Idumeum fuisse non vult
in controversiam vocare Rivetus Exerc. 144. in Genesim) sed totam
Esavi posteritatem, sine spe venia damnatam; & vocationis cum promissum
Eccl. 1: 14. Amos. 9: 12. tum executionem Marc. 3: 8. fuisse ludificatio-
nem. Si (3) de Judaico populo incredulo interpretere, consequens est,
rotum illum populum Judaicum incredulum, qui vixit tempore Apostoli,
reprobatum ac immutabiliter damnatum: ex diverso rotum Israelem Dei,
qui tum fuit, fuisse electum ad gloriam immutabiliter consequendam:
atque

aliqui neutrum veritati consonat; non hoc, supposita fidelium ex Iudeis deficitate, ut possibili Rom. II: 18 - 21, non illud, quia de illorum salute aliquorum adhuc bene sperat Rom. II: 13, seqq. Et sane objectant grande hoc absurdum merito nostres: si oracula Moysis ac Mal. apud Apostolum exponenda sint, juxta interpretationa Calv. de El. & Rep. Jacobum, stante sensu literali, qui solus est argumentativus, omni cum posteritate fore ad gloriam electum, contra Esavum cum omnibus posteris ab illa exclusum: ratio indubitata est: quandoquidem oracula illa, ex quibus sua colligunt, non de singularibus Elavi & Jacobi personis, sed de duabus ex illis oriundis gentibus sonant. Fac Jacobum, ita B. D. Danhav. h. e. Jacobam gentem, hic ab Apostolo electam ad V. AE, affirmari; Esavum h. e. Edomicam gentem, rejectam: sequetur omnes Israelitas (consequenter & Paulum Benjamiticam, quod Iudei cum quibus Apostolo esse contentio, nulli conceburi erant) fuisse salvatos, omnes Edumaeos damnatos. Oportet n. illis primo ac praecipue designari eum Esavum, qui venit nomine gentis propriè loquendo vitæ, & que ad diutinum tempus sub iugum servitutis fuit missa; eum Jacobum, qui tenet vicem gentis vicitricis, & que in terra Canaan, non tanquam alienæ, sed propriæ, sedibus fixis habitavit, non συνναῖς ac transitoris tabernaculis γῆν pro γῆς amplexa Ebr. II: 9. Sunt z. illi, non ipsa Jacobi & Elavi personæ, sed utriusque posteris: id quod ex historiâ sacrâ ultro dilucet, docente, quod Edomæi à Davide debellati, Israelitis, quorum imperio ex jure belli facti sunt obnoxii, diu servierint sub Davide ac deinceps ejus successoribus, usque ad regem Ioram 2. Sam. 8. 2. Reg. 8. Ubi nequiequam urgetur in contrarium à Cc. Jacobum in persona suisse electum ad hereditatem terræ promisse, eum itaque à propheta primo designari: nam si intelligunt ad hereditatem in personâ adeundam, fallum istud esse ex modulaudato Epist. ad Heb. loco satis inclarescit; sin v. personam Jacobi esse electam ad hereditatem terræ promissionis in posteris obtinendam, atque ab his ut incolis possidendum, utique gens Iudea primo & potissimum adtenditur, connotato saltem gentis capite Jacobo. Perstat adeo, si commata 12. & 13. capitl. 9. ad Rom. agunt de El. & Rep. quod illa circa integrum populum, s. gentem Jacobam sine exceptione: bac vicissim circa gentem Idumeam pariter totam se occupet: perstat inquam, contra Cc. qui ut evitent hoc paradoxum, aliquam multos

ab utravis parte habent eximios, in membro comparationis dōndōjūcō
& perstabit hoc tam diu, quoad monstretur ex sacro textu diversis
objēcti, quod Paulus his locis respicit, ab eo quod oracula Mosis &
Malachiae designant, quod si extra nudas hypotheses loquendum sit,
nunquam fiet. Nec hæc nostratum sequela de omni posteritate in
descensu distributivo, periude est elumbit, ac si argueres: si vaticinum
(major serviet minori) intelligendum de servitute propriè auctâ,
ergo omnes & singuli posteri Esavi servierunt, omnes & singuli posteri
Jacobi dominium exercuerunt in posteros Esavi; nam longe alia est
ratio electionis, alia servitutis propriè dictæ. Hac utique terminari
potest ad populum collectum luctum, circa quam ut singillatim &
ex æquo competit, in quodvis populi membrum, ex quo in propria
tulo est causa, quam ob rem nefas sit exinde cogere sensum in ea dis-
tributivum; quemadmodum non sequitur: gens Turcarum imperitas
Gracis, ergo etiam quibus ex infima illorum plebe idem jus habet in
quemcumque Gracum. Illa v. puta electio ad V. E. cum natura sua
sit singularium personarum, si per impossibile terminatur ad integrum
populum, non terminabitur ad eum vel confusè vel collectivè luctum,
sed ad hunc in populo, & istum, & illum, & sic porro ad omnes in
sensu & descensu distributivo; ὅπερ ἀπάνταζεν.

S. 10. Denique (d) exclusivus: (a) bonorum operum, ut me-
ritiorum tam beatæ fortis, in typo pariter ac antitypo. Id n. sibi
vult τὸ πρᾶγμα ἡγεῖσθαι, & εἰς ἐξ ἐργῶν, quæ directè gratia
καλλίσθησον opponuntur: non item malorum facinorum, seu demeritorio-
rum ad refectionem antitypicam, ut quod hic erat extra controversiam
& i- fra solis radiis scribendum, cum res in nervum stringenda esset, &
verbis minimè obscuris exprimendum, quo usque hæc sua extendi vel-
let vir entheatus. Disputationem contra Judæos dirigi, ad profligandam
principiè fiduciam operum, res est contestatissima: super quibus
ad justitiam & salutem assequendam quantum illi viterentur Rom. 11: 17.
quantave temper contentio fuerit Apostolo cum Pseudo Apostolis, ut &
Judæis ferè in universum, qui quæ non Tyria super ea re moverunt maria
Act. II: 3 & 13: 45. seqq. & 14: 2, 4, 5, 19. & 17: 5. seqq. & 21: 28. seqq. con-
stat, præter consequentia hujus textus, quæque supra Cap. 3. & 4. legun-
tur, etiam ex Act. 15. & epist. Galatica ferè totâ. Eandem ex lege justi-
ficationem

ficationem hic impugnari, dia^ppnōn^y evidentissimis claræ literæ indis-
 ciis, à v. 30. Cap. 9. ad usque medium Cap. 10. sparsis, ostendit Ap.
 Ubi identidem repetit, ingeminatque etiam atque etiam, vocem dñm^o nra^o v-
 rns, dñm^o nra^o vns, quā plerique Iudaorum frustrati sint per an^m siav,
 cateris eam consecutis per fidem: ut ne animi pendeamus, quid agat, aut
 quo de ipsis verba fiant, quod tamdiu nobis verum perstabit, quoad ex
 contextu Cap. 9. probatum dabitur ea cum antecedentibus nec cohærere,
 nec omnino cohærere debere. Agit a quod diximus Ap. ita, ut juxta
 declarat Deum, nec esse debitorem ullis bonis, qua Judæi iactabant, oper-
 ribus, ad gratiam & salutem ipsis conferendam, neque eam & quæ co-
 ram ipso valet justitiam, laboribus hominum vendere; ut eam præposteri
 illi leg's zelotæ suo jam pridem sensu devorarant. Unde minimè omni-
 um istud jam est Apostolo curæ, numquid non male facta Deo sint ratio,
 cur malis multet, adimat felix jus primogenitura spiritualis, æterne, de-
 cernat alias peccatoribus pœnas? id perse patere potuit, non id jam pro-
 positum, fari de malis operibus, quid illa hic in utramque partem va-
 leant, immo posita prævaricatione certam instare vindictam, ne gentes
 quidem ipsæ naturali judicio, minus Judæi legum custodes, potuerunt
 ignorare Rom. 1: 32. &c 2: 1, 2, 3. ut etiam malis facinoribus, nulla jura
 vel beneficia obtингere posse, ecquis est qui nesciat? unde Ap. ipse, quo-
 tiens infra ipsi reddenda est verbis manifestis minimeque in obscurum
 sexis cautela rejectionis Judd. rotunde adfirmat, incredulitati transcriben-
 dam esse severitatem in lapsos, impingentes per an^m siav, an^m dñvras,
 dñvras dñeyovras, μη ὄποτε γένεται. Quamvis autem de gemellis proum-
 cietur: fecisse nondum quicquam boni malive: id tamen, quod dicitur
 de malo perpetrato perpetrandove, non magis Esavum quam Jacobum
 ferit: cum utriusque, boni iuxta ac mali admissio removeatur ab Esavo
 perinde ut à Jacobo, & ab hoc perinde ut ab illo; unde hactenus ipsa ge-
 mellorum æqualis adia^m ðogia, una integrâ sententiâ repræsentatur, adeo
 que perperam sensus sic discipitur: cum nondum quicquam boni egisset
 Jacobus aut mali Esavus. Quid quod ñ fecisse nondum si àyaðev ñ
 xandø, potissimum Jacobum respiciat, & ad eum referatur, tanquam cui
 gratia promissoria tam lautam sortem ferebat, & de quo proin quæstio præ-
 cipue agitanda fuit: an ex operum merito? non pariter de Esavo: num
 quid ex demerito posthabebus? cum Judæi iustitiarii & operum fiducia tur-
 gida,

gidi, nullius sibi demeriti concili est esse volebant. Refutat ergo Ap. opinionem meriti, nihil n. adhuc egisse boni maleve, loquendi ritu utens Hebreis haut infrequenti, imo ut videtur παραμετρῳ, sub denominatione disjunctiva actus humanos cuiuscunque generis designante propterea, quia actus hominis, ut hominis, sive bonitatis s. malitiae nomine censentur, conf. Gen. 24: 50. cum nulli fraudi esse posset malorum operum mentio, quando per se patebat nihil boni illis quempiam promereri posse. Solis a. bonis operibus opinio meriti adhaesit, solis illis se Judæi efferebant, Rom. 2: 17, 23. Matth. 16: 20. à male factis de sui favore remotissimi Luc. 18: 11. sola ergo illa nunc deturbanda, sola procul amovenda erant, ut ostensum daretur param putam in circulo salutis regnare DEI καλύπτο gratiam. Iste a. rei dilucidè declaranda ad primè quadrabat typus Esavi & Jacobi, quorum huic despensa fuit υπερχή primogenitura, μήτω πρεσβάτων ή ἀγαθὸν η κακὸν, adeoque non εξ ἐργών seu operibus, sed ex Θ καλύπτο gratia & liberali munere; ubi juxta advertas licet, oraculo ipso: major serviet minori; non tam adtendi, quid Esavo fuerit eo denegatum, quam quid Jacobo expromissum; proficicebatur enim illud ἐκ Θ καλύπτο, ex Deo promittente; promissio a. feriebat Jacobum, & dum majorem servitum minori edixerat, tantundem ipso ponderat: minor dominabitur majori. Ex quo ulterius elucescit quod supra adtingimus, verbis illis μήτω πρεσβάτων ή ἀγαθὸν η κακὸν, directè Jacobum respici: utpote de quo monstrandum fuit, eum nullo suo merito fuisse quod erat, omnia illi cælitus quasi virgulâ divinâ suppeditata; ex una sola Dei καλύπτο gratia, non ex operibus cuiuscunque nominis vel pretit, sive bonis s. malis i. e. quibuscumque; ceterum, quod non ex malis, per se clarum fuit. Ex oblique a. tantummodo Esavum, tanquam de quo queri potuit: num non is, quem sic prateriit fatum, tamen ex ordine nascendi, decorato insuper multis eleganter gestis, impigro cursu & officiis, queis bonam patris Iaac voluntatem meritus videbatur, Deum quoq; ipsum, ad dignitatem primogeniti conferendam sibi, obligare jure merito potuerit? nam iterum, quod id haut potuerit ex malis facinoribus, res ipsa loquitur. Respondet Ap. bonos primogenitura non fuit debitus bonis Esavi operibus; hoc enim eum velle liquet, dum ex hoc ab Esavi historia petito typo postmodum infert, jus ζημιὴν filiorum Dei, quacum connexa est gratia Dei ac iustitia, non deberet bonis

bonis Iudeorum, quibus præpostere studebant, operibus: non vendi illis
 divinam gratiam & que coram ipso valet justitiam. Unde plane non ver-
 fabatur iam in quæstione: an Esau ex sua parte fuerit quid demeriti, sive
 an honore primogenitura fuerit exclusus ex malis, que admissurus erat
 factis, nec ne? sed animus fuit potius ostendere, imo contra debuisse Esa-
 dum in eo, quod Jacobo immerita conferebat dilectio, postponi, si vel
 maximè præclara opera fecisset vel facturus fuisset. Hunc n. nervum in-
 tendit Ap. ad pepitus deturbandum in Judæis ἐποδιώκεις operum fidu-
 ciā, quibus favorē ac gratiam Dei, justitiamque & salutem redemptum
 quasi cupiebant v. 31, 32. Matth. 19: 16. Luc. 18: 19. Zelum legis præ se fe-
 rentes, sed non καὶ ἐπιγνωστι C. 10: 2, 3. tūc, non intelligentes, sive
 suum iplorummet debitum, vi cuius, etiam si fecissent omnia, quod tamen
 esse non potest, Deo non forent censu alio, quam sunt servi à χριστοῖ & fe-
 cissent ea modo, quæ debuerunt Luc. 17: 10. Rom. 11: 35. sive rigorem legis,
 quæ sane spiritualis est, sed eo ipso à nobis sub peccatum venundatis non
 potest nos infirmari Rom. 8: 3. h. e. ut justificandis nobis nihil sit, emortua
 sit: quæ deovtys est vocis ἀσθενεί Rom. 5: 6. 1. Cor. 15: 43. sive operum
 legi præstitorum imperfectionem, sunt n. quasi pannus rejectionum Es. 64: 6.
 quæ nihil minus quam examinissim respondent legi sanctissimæ, cujus ra-
 tio consistit ēι ἀσθέω, ut qui in minimo impingit, omnium reus fiat,
 Jac. 2: 10. Gal. 5: 3. & 3: 10. adeo non opponenda offenso Deo, aut contrahar-
 benda gratia impium justificant, ut sub legis execrationem, potius exclu-
 sos gratia, unde sperabant gratiam, concludant Gal. 3: 13, 22. sive legis-
 latoris intentionem, qui utique cum patribus eorum συνεφάνησε,
 Matt. 20: 2, 13, pactumque fecit, ut legi ipsius se subderent, variisque eos
 pro ratione illorum temporum ritibus circumscriptis: sed non eo animo
 vel fine, ut operibus eorum suam gratiam divenderet. Addidit, sub legis
 jugo constitutis, multas magnasque promissiones: verum id non iplorum
 opis operisve fuit, sed iux gratia, nec in id factum, ut εἰς ἔργων eas re-
 portarent, sed ut gemebundi eas ab ipso anhelarent, majorique desiderio
 exspectarent, adeo lex debebat illis pædagogus esse ad Christum Gal. 3:
 24. qui est finis legis Rom. 10: 4. adeo omne os obstruere Rom. 3: 19,
 20, 27. ne quisquam εἰς ἔργων glorietur Eph. 2: 8, 9. sed gratias DEI κα-
 λεγει. regnum unice oblinicat Rom. 11: 5, 6. Gal. 2: 22, & 3: 8. Rom.

¶: 20, 21, ut omnium ubique gloria in solum Deum cedat, ex quo, & per quem, & in quem sunt omnia Rom. II: 36.

§. II. Igitur (b) non fidei, sive meriti Christi per fidem adprehensi; quia antitypum puta, in obtinenda primogenituram spirituali, h. e. jure adoptionis, vera justitia & quae plures in eo nexae ac jugatae sunt, gratiae & regni Christi ineffabiles virtutes. Interpretem hujus rei, luculentiorem Apostolo nemo expetiverit, is hoc ipsum ex instituto, argumentis omni luce clarioribus docuit supra Capp. 3, 4. & 5. quibus nihil est quod addatur, conf. Act. 15: 11. pariterque a v. 30. C. 9. ad medium C. 10. tum Gal. fere tota. Neque haec res, quod ad justificationem & adoptionem, in discordias egit doctores Reformatos. In negotio electionis a. ad V. A. & opposita reprobationis ab ea, ingentes dividiae sunt. Utramque simpliciter praeclissima iudiciorum, penitusque absolutam a ratione motiva Deo extrinseca, h. e. liberam ab omni merito Christi, fidei & incredulitatis intuitu faciunt; & in hunc textum, contra tot efficacissima quae suppeditat in adversum rationum pondera, violenter intrudunt. Repetenda ergo ex textu momenta argumentorum, quae quantum ad hanc partem in contrarium militant. Gratiam καλεσθεντος mere gratuitam commendat Apostolus contra Judaeos, qui ex lege volebant filii DEI justique haberi: ast ubi repelles vel hic: vel alibi S. S. oppositionem gratiae & fidei, quatenus hec necessariam ad illam σχέσιν infest, hoc est, quatenus contradistinguitur operibus: ut constet electionem esse absolutam a fide quoque nusquam sane, nusquam leges fidem sub ratione mediis pure λαζανης spectatam, opponi gratiae, sive in genere salvationis s. elect. I. justificationis; ut non necessum sit, posita hac, illam excludere. Quin ex adverso, requiritur ubivis ad recipiendam gratiam, imo hic etiam id agit suis typis Ap. ut illi, qui ex Judais operum fiducia turgebant, adeoque nullum apud se gratiae locum reliquum fecere, illi abnunciant, sequele ad fidem recipierent, quod gratiae possent reddi compotes. Si opera ponantur, gratiam tolli, docet Apostolus Rom. II: 5, 6. nusquam autem, nusquam docet, si fides ponatur gratiam tolli; quin potius contra p̄st̄os & contunde adlerit: ideo hominis beatitudinem esse ex fide, ut sit secundum gratiam, ad statuimandam promissionem της ex gratia καλεσθεντος Rom. 4: 16. Ea itaque unica est causa, quam propter omne bonorum operum:

operum καυχησα hic in typō tollit: ut illis sublatis, hoc ipso fidem
 stabiliat in antitypo; siquidem exclusis operibus, sponte sua sequitur,
 unicē gratiam promissionum, & quæ iis nūtitur, fidem in hoc cīrcō
 regnare; etenim λόγος ἐπαγγελίας, nisi media fide recipiatur,
 prodest nobis nequit; id quod Judæi increduli, quorum tamen fuere
 ài ἐπαγγελία, suo hic exemplo satis comprobant Cap. 9: 4, 31, 32.
 Ebr. 4: 2, 3. datur namque promissio ēn πίστεως Ἰησοῦ Christi τοῖς πιστεύοσι
 Gal. 3: 12. adeo ut, nisi fide in nomen Christi fixā, gratiam à Chri-
 sto prōmeritam, & verbo promissionis oblatam amplexere, impossibi-
 le sit DEO placere Ebr. 11: 6. unde certissimum manet, necessariam
 intercedere inter gratiam & fidem σχέσι; fidemque ipsam, vel, quod
 idem est, meritum Christi fide adprehendendum, correlativè ingredi
 definitionem promissionum Evangelicarum Rom. 4: 14. Cum a. fides
 hisce nudè in totum & solidum innittatur, omnis ubique ho-
 nos, laus & gloria, gratiæ divinæ per Christum partæ cedit,
 exclusa omni καυχήσει. Αλλὰ νύμφη πίστεως, Rom. 3: 27. Jam
 porrò hæc eadem gratia, & προδίκην, & καλύψην DEI, qua de
 Ap. non potest esse alia, quam que patribus, in primis Abraham, pro-
 missa fuit benedictio, cuius heredes juxta promissionem fieri debebant
 filii, vel ut insit Ap. τέκνα Abraham C. 9: 5 — 9. nisi per enormem
 dissonantiam existimes Iudeum antagonistam, quicum Apostolo per
 fictionem res est, loqui de aquâ, Apostolum v. respondisse de igne. Ob-
 jectaverat ille, per incredulitatem juxta Apostolum anathema factus &
 rejectaneus: excidisse itaque λόγον τῆς Θεᾶς v. 6. cui erat satisfacendum.
 At numnam illo ἐπαγγελίας λόγῳ, certis & raris aliquibus tantum, pro-
 missa fuit ēn καλύψεις, gratia & benedictio? numnam multo maximam
 hominum partem simpliciter præterlit? minime gentium; qui in omni-
 bus nationibus terre, omnibus scil. qualunque sub κατάρρει Gal. 3: 10, 13, 14.
 desponsa fuit Gen. 12: 3. Et numnam absolute, citra interventum me-
 riti salvatoris Messiae? nec vero; nam in tuo semine, inquit, benedic-
 centur, puta illo ἔξαιρέτως dicto, quod semen est Christus Gal. 3: 16.
 Numnam m. citra medianam fidem s. fiducialem promissæ benedictio-
 nis adprehensionem? neutiquam. Nam nec Abram ipse, nec reli-
 qui sanctorum patrum aliter, quam fidei manu eam participarunt
 Rom. 4: 4, 18, seqq; Ebr. 11. Act. 15: 11. nec vero in ulla, nisi per so-

lam fidem descendit Gal. 3: 8, 9, 14. Hinc est, quod qui fidem cum Abrahamo i^στριπον habent, qui in vestigiis fidei Abrahamica incedunt, & ad exemplum illius fide amplexantur promissiones, ii soli cum sint in Christo, benedictio illo Abraham semine, & cui Abraham ipse per fidem adhaelerat Joh. 8: 56. ii λογισμων divino deputentur, τέκνα & justum semen Abrahami, adeoque heredes secundum promissionem, Gal. 3: 6, 7, 29. Rom. 4. II—18. Judæi a. ἀπειθεῖσες, quandoquidem renuerunt Abrahamo per fidem conformari, definiebant esse veri & γνήσιοι ipsius filii, non obstante quod secundum carnem essent de ejus semine Rom. 9: 7. adeoque sua culpa exciderunt, cum honore, tum hereditate filiorum DEI & Abraham Joh. 8: 37, 39. conf. I. Pet. 3: 6. Neq; n. ulla veri specie dici potest, quod arcana quādam DEI voluntate, vel irrefragabili vi antecedenti cujusdam decreti, fuerint à fide exclusi; quia teste frequentissim à scripturā, cum apud DEum nullum esset discrimen Judei & gentilis Rom. 10: 12. ipsi illud constituerunt, DEoque quasi extorserunt μὴ ὑποτελεῖσθαι, ἀνιδέοντες, nientes propriam stabilire justitiam, Βλασφημίας, ἀπωθέμενοι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, non volentes colligi in regnum DEI, sed spernentes consilium DEI erga se. Tantum igitur abest, egisse id pro Esaï & Jacobi Apostolum ut fidem excluderet, ut ex adverso potius eam unicè & efficacissimè urgeat, ad id connitens, ut Judæi hactenus in suā incredulitate nō solum pertinaces, cā posita ad fidem se recipere, quo fructus promissionum, quae eorum fuere, redderentur participes. Nec v. aliā ratione filii DEI h. e. juxta Ap. τέκνα τῆς ἐπαγγελίας s. promissionis constituuntur, quam si fide λόγον ἐπαγγελίας amplexentur: id quod, praterquam constans hæc est & perpetua Spiritus Sancti sententia Gal. 3: 26, 29. & 4: 28. ulterius ex analogiâ scriptura patescit: per quam illi audiunt filii lucis, veritatis & pacis Eph. 5: 8. 1. Thess. 5: 5. 1. Pet. 1: 14 atque ex adverso τέκνα ἀπειδεῖσθαι, ἀπωθεῖσθαι, κατάργεσθαι, qui hæc talia vel lectantur vel amplectuntur, Eph. 2: 2. & 3: 6. Col. 3: 6. Joh. 17: 12. 2. Thess. 2: 3. 2. Pet. 2: 14. Promissio & fides, ita fatur D. Davishaw correlatiꝝ coherent: neg, potest esse filius promissionis, quin fidelis sit; nec fidelis, quin filius promissionis. Nec sequitur, si filius promissionis, ergo absolute electus: nam & τοιοῦτος potest etenus esse filius promissionis, quando promissionem fide amplexitur,

plectitur; is tamen non statim est (nendum absolute) electus. Nee contra omnis filius carnis est absolute reprobatus: etenim Paulus nondum conversus, fuit filius carnis, nec tamen (nendum absolute) reprobatus. Accedit, quod estimatione divinâ, verus Israhel & secundum spiritum, non aliunde magis censeatur, quam imitatione fidei patriarchæ Israhel Joh. 1: 48. conf. Rom. 2: 29. quâ is ἀνάρχητος, ab angelo Deo καλῶν ten-tatore sibi intentatum, strenue superavit, vid. B. Luth. Com. in Gen. 31: 24. seqq. per fidem n. fortis facti, & mundo prævalemus i. Joh. 5: 4. & ἐν πᾶσιν ὑπερικέναμοις, per eum qui dilexit nos Rom. 8: 37. sic demum vero nomine Dei Israhel nuncupati Rom. 11: 26. Gal. 6: 16. vel itidem juxta Apostolum η ἐκλογὴν Rom. 11: 7. que, quod querit Israhel carnalis (νόμῳ putata δικαιοσύνῃ C. 9: 31.) adsequuta est, utique media fide C. 9: 32. dici-tur namquæ ἐκλογὴ, h. e. electi qua tales (qua vis est vocis abstractivæ pro concreto) sive qua sunt in dolo opposite Israeli ὡραῖον atque in-credulo, consequuti justitiam, qua cæteri exciderint. Quæis non imme-rito addideris, quod Deus, dicente πντὸς Apostolo, hunc populum ὡραῖον Rom. 11: 2. Unde pariter relinquitur, electionem hancce utpote καὶ τεγμάτων factam, minime esse præcisæ éudoxias (quia hæc habet rationem cause impulsuæ interna) sed respicere & considerare etiam aliud quid, quod est Deo extrinsecum, quo ad electionem h. m. motus sit, nempe meritum Christi fidei adprehensum. Quandoquidem τεγμάτων ex usu loquendi non est eorum, quæ jam dum altū & formaliter inexistent intra noscentem, sive eum qui dicitur τεγμάτων, quo pacto se habet utiq; éudoxia, adeo ut neque obiectum sit illius τεγμάτων, neque ipsa τεγμάτων formaliter; cum has & ut hoc loco spectatur, sit actus intellectus, illa vero éudoxia ad voluntatem spectet. Supereft igitur, ut πρόγραμμα respiciat aliquid extra Dñm τεγμάτων, quod non aliud est quam meritum Christi fidei ulnis exceptum, conf. Rom. 8: 29.

S. 12. Cum itaque Ap. minimè is sit, qui sub respectu ope-rum etiam fidei intuitum excludat, adparet Reformatos nimium, & præter imò contra mentem Apostoli, analogismum extendere. Sic in-sfirmā satis colligunt sequelā: electio typica, ad jura & privilegia pri-mogenitura corporalis, fuit simplicis beneplaciti, atque omni modo ab-soluta ab intuitu operum ac fidei: ergo necessario electio quoq; antitypica, ad axiomatica primogenitura spiritualis, ab istarum rerum consideratio-

ne pariter libera erit. Nulla inquam hujus consequentia est necessitas, quoniam Apostolo comparatio typi & antitypi omnis in hoc consistit tertio, quod utergo liber est & absolutus ab operibus. Præterea, etiam si electio Jacobi ad jus primogeniturae fuerit absoluta à prævita fide, hoc tamen heic attendi & ad antitypum transferri, nunquam probabitur ex Apostolo. Et multa sœpe continet antitypus, quæ non sunt in typo figurata. Annon Moses & Joshua, quorum ille Israelem ex Ægyptiorum tyrannide liberavit, his in terram Palæstinam per medios hostes introduxit, fuerunt typus redēctionis liberationis per Christum facti Gal. 3: 19, 20. Ebr. 3: 2, 5, & 4: 8. attamen in typo illic est redēctionis tantum simplex: num v. exinde cum Socinianis dixeris, eandem esse redēctionis à Christo prædictæ rationem? absit! etenim in antitypo est redēctio, ut ut per simplicem figurata, non simplex, sed quæ facta intercedente λύτρῳ, medio scil. Christi sanguine Rom. 3: 24. Idem esto hic de exclusione typica simplici, sensu. Est n. in eo omnino typi heic & antitypi disparitas, quod non æquè, ad illas typicas promissiones fides ejus cui sunt requiratur, atque ad antitylicas. Proinde longe istius modi collectione ab luditer ab intentione Ap. qui in eo tantum querit locatq; totum analogismum, quod uterque, electio mere gratuita sit & unius solius muneris divini, neutra virium, opis, conatus aut meriti humani res: equidem proposito Ap. satis erat, impudentiam Judæorum ἵγειοδιων, qui ex operibus redēctum quasi DEI favorem gratiamque cupiebant, adductis hoc genus solidis pura puto gracie spēcimib; retundere, conf. Gal. 3: 18. Vanissima igitur est sequela: proponit Ap. gemellos Rebecce extra respectum facti boni maleve, infidelitatis ac fidei: ergo eadem ratio valet in sensu antitypico. Nego consequentiam, quam nec Sublapsarii facile permiserint, quia Paulino scopo latte fuit ostendisse, nimirum ex merito, omnia ex gratia facta. Jam quod modum gratiae (absolutum an conditionatum?) attinet, ad erat extra institutum præsens, & limites prefixos, ita D. Danhaw. Hodom. C. p. 602. Et quid multis? in confessio n. est etiam apud eos qui seorsim sentiunt, in analogiis typi & antitypi, non omnia semper ad speculum respondere, nec, quod Scholasticis frequens est in ore, quamlibet similitudinem quatuor pedibus currere. Ut taceam, quam facili instantia adversarii, in hoc quod objectant, possint confundi; si n. abso-

absoluta electionis typice ratio, infert electionem antitypicam parili modo absolutam, utique, per eundem planè argumentandi processum, electio quæ in typo cluet temporalis, temporalem eandem dabit in antitypo. Nobis interim, si tantisper ponamus agi in hoc textu primariò de predestinatione, respectum meriti Christi fideique inde minimè per hæc exterminali, ex identitate causalium electionis, justificationis & salvationis, conformitate executionis cum decreto, & immutabilitate voluntatis divinæ, tam est certum quam quod certissimum. Nec sequitur: *electio non pendet ex nostra voluntate vel cursu, sed ex misericordia Dei*; ergo Deus non elegit nos, intuitu meriti Christi, fide apprehendendi. Evidem operum duntaxat respectus eò exultat ab electione, perinde ac à justificatione, quod es etiam gratia sit, nee justificationi, nec ulli alii secunda Rom. 11: 5, 6. *gratia a. & misericordia, merito Christi aut fides nulipiam opponitur.* Unde nō inimicè necessum est, positâ illâ, hoc vel hanc excludere. Quin potius sicuti non per opera, sed gratis per Deigratiā; Et tamen per fidem, per redēctionem que est in Christo Iesu, justificamur Rom 3: 24. Et 4: 5. ita nihil obstat, quo minus recte dicatur, non ex nostro conatu & studio operum, sed ex Dei misericordia; Et tamen simul ex intuitu fidei in Christum, seu ex prævisione meriti Christi ut fide adprehensi, nos electos esse, v. D. Jo. Musæi disput. de æter. prædest. decret. §. 120.

DETORSIONIS CALVINIANÆ ἀγραφον.

S. I.

Vidimus typum orthodoxe explicatum; superest ut brevi anacrisi detorsionem heterodoxam signemus. Etenim Calvinianis hic locus omnium maximè classicus habetur, qui vel unicè totam molem sustinere queat absolute elect. decretumque illud examissim vel adæquatè expedit, norma scil. & censura omnis super eo controversiæ, ceterorumque scripture locorum, quibus illud alias impugnari suevit. Tractari n. hic ex professo illud fidei caput de electione, sub exemplo Jacobi, tanquam communī prædestinationis idéa, ad quam sese opposita ratione habeat Esavus. Hoc postulatum quibus modis stabiliri illis, quamque firmiter adsoleat, dispiciendum. Fuisse Jacobum electum nemo nostrum dubitat, sed hic loci spectari quæ electum, & ut sub typo electum ad V. A. liquida ex Apostolo vel alijs scripturis consequentia nunquam docebunt

Cc. tantum abest ut absolutam elect. ex hoc loco evincant. Etenim Apostolo heic loci in mentem venisse illius, sive questionis & conclusionis, de Jacobo ad vitam alteram electo, ne nunc dicam absolutè electo, non probabunt; N ex sensu literali, vel ipsis Apostoli verbis. Dum n. nudas voces C. 9: 11. adprehendunt, supponuntque illas absolutam sonare electionem, manifesto ludunt paralogismo, argumentantes à genere ad speciem affirmative: Apostolo sermo est de electione, ergo de electione ad V. A. ergo de absolutâ ad eam electione. Perinde ac si colligerem: Calvinus erat doctus, ergo ad medicinam; velerat animal, ergo avis. Quod vox ἐκλογὴ cum conjugatis sit πλάνσημο. & generalis significatus, non infitebitur, qui perpenderit sæpius illâ in S. S. divinis, LXX interpretationibus impelmis notari delectum seminis Abrahæ, vel alias gentis Deo in peculium. Neque N ex sensu mystico, sive rebus per verba immediate significatis, quarum hic Ap. meminit. Certe enim nusquam, ne gryquidem vel minimum talis sensus mystici Calviniani, in toto textu Apostoli comparet.

S. 2. Id sic liquidum fiet; adseritur (1) per Cc. absoluta Jacobi ad V. A. electio C. 9: 11. quod adsertum, ut videtur ipsis, concluditur, ex dominio Jacobi & dilectione Dei, celebratis ver. 12. & 13. oraculis Moysaico & Malachiano. Non a. exprimitur sensus mysticus v. 11. cum i. habeat rationem quasi s. conclusionis inferenda ex dictis oraculis tanquam notioribus. Nec comamate 12. & 13. cum iis nudatantum sistantur oraculorum verba, prout illa ἐπίθη, καθὼς γέγραπται, ut literis consignata sunt, certum v. est ῥητα, γραφὴ & gemina, ἔχοντες signare sensum verborum, non rerum, literalem non mysticum: qui significatus imprudenter dimittitur, nisi usus significationis minus propria sit indubitatus, ex certo ipsis textus indicio; quod ipsum sit in illis locis, juxta quæ etiam sensus mysticus, suo modo ἐνθεῖ & γεγραμμένο dici possit, e. g. Matth. 2: 23. Gal. 4: 22. &c. Accedit (2) quod ista Jacobi ἀρχὴ & dilectio Dei, laudata v. 12. & 13. sit juxta Cc. Apostolo typus, ex quo tanquam medio probandi deducere intendit istum antitypum, ipsam ad V. A. electionem: ergo vel ipsis confitentibus sensus versiculi 12. & 13. literalis & primò intentus erit de primogenitura temporali, habebiturque in illis ex mente sentiuque Apostoli directe & immediate electio Jacobi ad iura primogenitura secularis, & principatum

proprietate dictum. Nec aliud ex textu quacunque consequentia eruerit: Nam sicut illud ἡγέτην, quod factum est ad Rebeccam, exprimit, revealat & vaticinatur ἀναμφιδόξως id, quod Dominus ante in æternâ suâ προθέσει, hac nim. qua est καὶ ἐκλογὴν, constituit, nuncque oratione θεοφάτῳ dilecto Rebecce promisit; ita id non fuisse electionem ad V. A. s. abso. utam s. minus, sed dominium proprietate sic dictum, ex nudis Apostoli verbis est perspicuum: dictum n. ipsi Rebecce: major serviet minori, quomodo igitur dictum? cum nondum natu fruissent, aut aliquid boni egissent aut mali; adeoque non ex operibus, qui sic? ut καὶ ἐκλογὴν προpositum Dei manaret i. e. ex vocante. Id igitur, à quo opera mundum natorum excluduntur v. 12. est dominium temporale in Iudeos. Jacobis ex merita gratia promissum; id quod nec adversa parti negari poterit salvâ hypothesi, quâ fert, hoc Jacobo promissum dominum Gen. 25: 23, esse id, ex quo concludatur El. ejusdem ad V. A., vel monstretur ex textu diversitas objecti, quod Paulus his locis respicit, ab objecto, quod oracula Mosis & Malachia designant. Idem porro v. 13. non obscurè intelligendum datur ex Malachiâ, explicatione ἐκλογῆς per dilectionem, quâ Deus Jacobum complexus est. Quia ut prophetæ describitur per effectus pure gratuitos, at qui secularis beneficium nomine censeri merentur; puta, quod Dominus gentem Israelitida, non modo olim multo majoribus mactarit beneficis, quam Idumæam; sed & cum ultraque pravaricando excidium ex æquo merita esset, illi gratus pepercerebat, atque de novo quasi amorem erga imemerentem integrarit: hanc è diverso ut meruit pessundat; ita eundem prouersus in sensum modumque, quo olim prescripta fuit, heic Apostolo citatur, solenni formulâ καὶ γένεσις γέγραψαι, ablegante nos ad sensum verborum γέγραψαι, adeoque illum quem vocamus literalem, nullum mysticum.

S. 3. Sed inquiunt (3) Apostolum eum in modum v. 12. (de seq. Idem esto iudicium) jungere typum & anetypum, ut ex typo primos genituras secularis, per dominium synecdochice notatae, non ita præcise spectato & secundum se, sed prout vi relatorum sensum fovet antitypum, non obscurè inferat antitypum progenitaram puta calicem, s. electionem ad eam, hoc fere sensu verba, queis apud Mosen designantur primogeniturae temporalis iudea, usurpans: Jacobo primogenitura celestis fuit destinatio ēκ θεού προθέσεως, que excludit opera quan-

roris precii & quacunque ; subintellecto tacite altero comparationis
 typicæ membro : quemadmodum eidem , ex ejusdem Domini nro dœca
 à quocunque opere absolute , fuit destinatum dominium , pars primogeni-
 turæ temporalis non minima . Verum contra (a) hanc esse Apostoli
 mentem hic , non probavit hactenus ex Apostolo pars adversa , nec pro-
 babit unquam . Ubi n. talem sensum mysticum in typo Jacobi
 latitantes , ex eo eruit Apostolus ? ubi disertis verbis eum ad ta-
 lem antitypum transfert aut evicit ? nuspia , nuspia . Fatemur
 nullis ex operibus V. Æ. Jacobo decretam : sed negamus hoc id
 loco adseri ; negamus constanter typum & antitypum Jacobi perso-
 nā concludi , eamvè attinere ; negamus antitypum esse V. Æ. sive ad eam
 El. Nam ius primogeniturae , cum hereditate terra Canaan , in Jacobum
 metonymicè pro posteris sumptum collatâ est typo , quo figuratur & ḡm̄pa.
 non patriarchæ Jacob , sed filiorum DEI , ac in regno gratia Messiano
 primogenitorum : ad quod quotquot vocantur , vocantur ut Jacobus
 ad suos honores , non ex bonis operibus , sed pura puta DEI gratia ,
 cui fidē paretur . Apostolus id unicè v. 12. quod debebat per Cc. esse
 ratio , seu medium probandi , adserit , ut ejus fiat accommodatio ad
 vocationem gentium v. 25. seqq. non ut exinde concludat talem electio-
 nem Jacobi . Quid ergo nisi illatus erit talis sensus mysticus , non innatue
 ; cum is nullibi locorum scripture eruatur , & verbis expre-
 ssis tradatur , vel saltem indubitate insinuetur . Vel ostendatur quoce-
 so id ex Apostoli verbis , tanquam principio utrinque concessio
 ubi ; qua ratione , qualivè ἐπανολεῖται , ipsi ex dominio Jacobi deduca-
 tur ejusdem ad futuram vitam predestinatione & absolute predestinatione
 ut demum videatur , quanti roboris sint explicationes Calvinianæ
 versuum 12. & 13. de El. absolute , quas adaptant ad istam suam hypo-
 thesin , quā nudis vocibus commatis 11. inpixa supponunt , eodem
 talem electionem signari . Damus v. 12. 13. agi de dominio Jacobi in fra-
 tres , verum temporali , ut fateri & adversantes ipsi necessum habent ;
 sed illud , tanquam figuram & typum adumbrare El. ad V. Æ. ne
 dicam absolutam , id incumbit Cc. non ex suis hypothesis , sed sacro
 textu probandum , cuius certe omnia ne minimum talis sensus mystici
 arguant , sed p̄t̄ potius adhuc dum urgent , donec infra à v. 25.
 seqg. ἐφαγούση quam clarissimè institutus typi , ad verum antitypum

supra nobis ex Apostolo enodatum. (β) Id in mere habet Apostolus
 cum reliquis *Testimoniis*, ut caput fidei, quale hic supponitur, jam
 dum claris solidisque scripturæ effatis stabilitum, postmodum figuret
 demum, illustrer & adserat ulterius per typos, potius quam fundet, vid.
 Gal. 4: 22, seqq. ubi eandem quæ hic agitatur controversiam, vid. *justi-*
siam & quæ cum ea individuali nexo jungitur, adoptionem non haberi
 ex lege aut carnali generatione, sed ex promissionibus Euangelicis; cum
 solidè prius ex Mole firmasset C. 3. dein allegoria Iaaci & Ismaelis
 addicit ultra & pingit: ubique omnia explicatè adeo tradens, ut indi-
 cato prius sensu literali & historico, quod ei subest *ius in novi* claris &
 perspicuis verbis evolvat; idem hoc loco, quem omnium maximè
 classicum habent pro dogmate A. Et. ejusque primariam omnino &
 palmariam sedem, fieri, probent Cc. ex Ap. vel certe ex illis, extra
 quos, hoc in negotio a consilio DEI annunciendo, non est locutus Ap.
 Act. 20: 27. & 26: 22. producant illa scripturæ pronunciata, quibus quam
 clarissime à S. S. oraculum s. Mosaicum s. Malachianum illo sensu expli-
 citur; & glorientur. (γ) Si dicto modo, per verba Mosis insinuat
 ab Apostolo iste Cc. sensus *antitypus*, suppresso interim membro col-
 lationis altero, emerget geminus eorundem verborum, in eodem com-
 mate semelpositorum, *sensus literalis*, unus de typo, principatu Israëlis
 seculari, alter de *antitypo*, principatu ut sic dicam *cælesti*. Verum sit (δ)
 talis comparatio, sicut ejusmodi sensum, sed accommodatitum, etiam
 agnoscunt non pauci inter nostrates, locum habere posse circa omne
 analogie fidei detrimentum; loquatur *inquam* Apostolus de Jacobi ad
 V. AE. *electione*, quamvis hanc esse Apostoli mentem nulla solida ra-
 tione firmari queat; ex quo interim quælo hujus loci Paulini fundamen-
 to, excludi poterit fides, quæ meritum Christi adprehendit? ut obtineat
 id, quod est in questione, fuisse electum ex abs. decreto, sine satis-
 factiōnis in Christo respectu antecedāeo; fides *inquam*, quæ quæ talis
 est ex r. regē li, necessariam *græcō* inferens ad gratiam promissionum,
 quæque adeo contradistinguitur *operibus*? & quam proinde Apostolus
 gratiae meræ ac gratuitæ encomias, nullus in *antitypo* excludit,
 dum hoc tantum agit, ut opera removeat, quemadmodum hoc utrum-
 que in antecedentibus constituit.

§ 4. *Eſavum* quod attinet, terque quaterque temerarium cor-
 G. 3. datoribus

datoribus merito censetur, quod plurimi Cc. in Atum reproborum
 catalogum eum proscribunt, quidam tanquam jam evicliente quæsi-
 tum, epitheto reprobri dehonestant. At dicente D. Danhav. ne Judam
 quidem damnatum clarè adserit Petrus, sed ait eum in locum suum abiisse:
 Et doctores à Petrino lumine longo intervallo distantes tale quid ebulli-
 re ausint in Esavum. Unde n. hoc habent? ex qua revelatione? scriptâ?
 nulla extat, bac certe in C. 9. ad Rom. examita non agit literaliter de
 predestinationis mysterio, nedum ut basis esse possit aut sedes propria il-
 lius mysterii. Non scriptâ? Enthusiasmum redoleat. Instituitur a. iisdem
 auctoribus circa res Esavi comparatio hoc modo: quemadmodum Deus
 Esavum ex absoluto odio, non ex prævisis malis operibus, exclusit a pri-
 vilegio domini, à jure primogenitura, ab hereditate terre Canaan, &c.
 ita etiam ex absoluto odio, non ex prævisis malis operibus, reprobavit,
 exclusit & rejectit eundem ab hereditate vita aeterna: & ad ejus exem-
 plar pariter maximam partem posteriorum ejus in gente Edumea; id quod
 porto in Iudeis quoque & eota reliquorum reproborum colluvie incidat.
 Verum (α) & reg. pœa Phñs antitypus concluditur rursum, in Esavi personam &
 ejus sobolem, quum istuc, quod in historia sacra narratur de Esavo & po-
 steris, D. Apostolus ad Iudeos incredulos transferat; cui typus ex Elavi
 historia unicè in id depromitur, ut declareret, DEum non esse debitorem
 ullis, qvæ Iudei jactitabant operibus, quomodo bonos ac dignitas primogeniti
 non debitus fuerit bonis Jacobi & Esavi operibus. Fuerit licee
 Jacob probus, voluerit etiam Esau, cucurrit, venatus sit; neuter tan-
 men sua vel virtute vel cursu jus primogenitura promeruit; nam non vo-
 lentiis est aut currentiis, sed misericordia DEI. Hoc n. velle Apostolum
 luculentissimè patet, quod ex eo tanquam typo post deinde infert,
 quod jus ac lumen filiorum Dei, qua cum connexa est gratia DEI ac ju-
 stitia, non debeatur bonis, quies præpostere studebant Iudei, operibus.
 Id quod perstabit, quoad ex contextu sacro C. 9. probatum dabitur,
 ea quæ habentur sub finem capituli, à versu imprimis 30, seqq. cum
 ante dictis nexum nec habere ullum, nec habere quidem debere:
 perstabit, quoad ex contextu istius modi antitypus Cc. clarâ & eviden-
 ti consequentia firmetur. (β) Praterquam, quod de reprobatione aeterna
 sermo non est apud Apostolum, advertendum, insuper, quod à typis
 qui est rejectio Esavi typica, tantum qvâ est typus excludatur, quan-

tuta ab antitypo ; qui est rejeccio Iudeorum à πίστε ; finis siquidem
 typi est monstrare , quæ ratio sit antitypi . Quando jam ea est ratio
 antitypi , per claram & exsertam , totiensque repetitam literam S. Scriptu-
 ræ , ut ab eo neque à πίστι , neque quod consequens est , ceterapec-
 cata excludantur (positâ maxime in antitypum reprobatione æternâ)
 profectò neque in typo adtendi debet exclusio ejusmodi , quæ istam
 antitypicam tot evidentissimis scripturis contravenientem præfiguret .
 Quod a. Apostolo non sedeat τυπικοῖς illis de Esavo & Jacobo , nondum
 quicquam boni maliue operatis , inferre rejectionem plurimorum vel Ju-
 dæorum incredulorum , ab omni peccatorum intuitu liberam & absolu-
 tam , palam est ex antitypo ab Apostolo monstrato , ex illis Apostoli
 verbis , quels à typo progreditur ipse ad antitypum , abundè declarans ,
 quousque hæc sua velit extensa . In quibus , nonne verbis quam cla-
 rissimis præmit causam rationemve rei v. 32. Αλλὰ ; ὅτι ἡμεῖς εἰς
 ἀλλ' ἡμεῖς εἴησαν νόμος . Nusquam ne verbum , circum undique quæ-
 tens inveneris , de malis operibus ab reprobatione , sive æterna sit ea ,
 sive temporalis , exclusis . Si regeris cum Pareo dub. 8. ad h. l. Aposto-
 lum sicut à Jacobo bona , ita ab Esavo mala opera excludere : dico con-
 sequentiam non militare . Nam , si exinde quod ab electione opera no-
 stra excluduntur , inferes ab opposita reprobatione itidem mala fa-
 cinora excludi ; tum eadem facilitate dixeris : opera bona sunt ex-
 clusa à justificatione , ergo & mala ab opposita sub peccatis conclu-
 sione : quæ foret contradic̄tio , à divina impiorum sub peccatis conclusione
 eorum exesse peccata . Sed , non est horum oppositorum , electionis
 & reprobationis , justificationis & legalis execrationis , tum damnatio-
 nis & salvationis , idem qui in aliis captus , eademque ratio ; rotun-
 de affirmante Apostolo , quod peccatum quidem mereatur mortem ,
 sed ex diverso vita æterna non item sit res operum meritique nostri ,
 verum unius solius muneric divini Rom. 6: 23. (γ) Solidè & verè o-
 mnino B.D. Hunnius ad Rom. 9. si Esau damnatus dicendus esset , premo-
 sum esset de causa damnationis ipsius statuere ; nempe quod non credidisset
 in semen promissum , extra quod nemo potest vel diligi vel salvare . Si-
 aut ergo Paulus , causam rejeccionis Iudeorum exponens , disertè afirmat ,
 quod per incredulitatem excisi sint : sic pari ratione id de Esau quoque
 dicendum foret , quod nondum natus odio esset habitus & excisus , pro-

pter incredulitatem prævisam; quia non fuisset crediturus in nomen uni-
geniti Filii Dei. Quæ incredulitas verissima reprobationis & damnationis
causa est. Et paucis interjectis: Christus n. causam reprobationis mundi
clarissimis verbis rejicit in incredulitatem hominum: cui assertioni non
debemus glossis humanitus excogitatis contradicere Job. 3:18, 36.

S. 5. De cætero præsto sunt argumenta, quæ perneggant ab A-
postolo hic produci Esau, ut absolute reprobatum, collocata in sciens
à magno Danhawero Hodom. Calvin. p. 519. digna quæ ipse denuo
totidem verbis repeteret ibid. p. 606. uide non pigrabimur ea-
dem hic adducere. Sunt autem (1) methodus Paulina disputandi
minime andabatomachica, verum semper ex principio conceiso & utring-
nato. At quis præstabit Paulum, intuitu quodam in librum vitæ, vidisse
Esavum non inscriptum; quod cum Apostolum laruit, multo magis ejus
antagonistam. Qvod si instes, non ignarum id esse potuisse Apo-
stoli, viro Deo & reūtō, ex revelatione, etiam si hauc adversarius Ju-
deus non satis agnoscebat: uide conficies istuc pariter fuisse conspi-
cuum Iudeis, contumacibus vel etiam scandalizatis? Jam cæca fuisset
andabatomachia, ex Esavi reprobatione argumentum bauisse, de qua ta-
men utring, liquido non constitisset? sic n. colligisset Apostolus, non mirum
plerorū Iudeos esse reprobatos, licet ab Isaaco oriundos, nam & Esau repro-
batus est. Peccis principium Paule, respondissent ouγtāi, (2) Sensus Rebec-
ce, que vel nescivit hunc altissimum oraculi sensum, vel scivit. Si nescivit? ocu-
latiores fuerint, qui nunc sunt homines in schola Calvini nutriti. Si scivit?
uti omnino Rebecca hac parte oculatior fuit cæco Isaaco; quo id coraolio?
dum semper illi succurrerit se filium orco genuisse, indeclinabiliter & pari
forte cum demonibus dammandum; nec filium solum & nudè, verum
ut caput gentis, cum maximā sue posteritatis portione, æternis cruciati-
bus pariter mancipatum. Horrificum certè Evangelium, quod quid
solatii Rebecca anxie, quid Iudeis Paulo coetaneis, quis gemina cum
Esavo & gente Edumea fata verant, suppeditare quivit? & quomodo istuc
illis πάτοντες ἀπόδοχης αξιον fuit? 1. Tim. 1: 15. verè pudendum atque inde
occultandum potius quam propalandum, conf. Rom. 1: 16. (3) Ana-
logia fidei, quæ non permittit de Deo odium inimicitiæ & positivum ad-
firmare, in personam innocentem, anequam aliquid mali designasset: ad-
vertendum n. Esavum hic proponi, ut exo/um in eo statu, in quo nihil
dum

dum malificeret. Certum est tyrannideum nullam immanorem, aut crudelitatem magis barbaram (proinde magis à Deo justissimo alienam) concipi animo posse. Evidem hic dilectio fratrem suum, contra suos magistros cacos, magistrorum producere licet, sic argumentantem, non debere adfligi ab herbo famulam sine demerito. (4) Judiciorum intellectus, de lege federali & dignitate circumcisionis : quæ aut frusta est & οἰχεται in Esavo adhac fratre Iacobo non minus intonat, aut Deus Esavum (absolute jam ab aeterno rejectum) in foedus suscipiendo, egit & iudicatrix & mendaciter: cum signo promisit se ejus Deum fore, à quo interiori beneplacito totus abhoruit, conf. Gen. 17: 7 - 14.

S. 6. Sed nec illâ solidâ aut sufficienti ratione, reprobatio ac damnatio Esau plerisque Cc. adserita vitiatur. Non certè eam efficit (1) opposita Iacobi electio: ex qua ita arguunt: quemadmodum El. Iacobi ad ius primogenitura, & possessionis promissa terra Canaan, fuit typus electionis ipsius etiam Iacobi ad V. & A. possessionem: ita rejectio Esavi à iure primogenitura & possessionis promissa in Canaan, typica ratione figuravit reprobationem ipsius etiam Esavi à possessione vita eterna. Verum respondeamus (a) frusta haberi pro contrariis, quæ istiusmodi non sunt. Illa n. Iacobi electio & opposita fratris rejectio, vel potius non-electio, minimè pugnant inter se oppositione contraria; est quippe ex parte Esavs mera non-electio sive præteritis, quæ nihil infert positivi: contraria s. oppositionis fundamentum requirit in utroque oppositorum rationem positivam. (B) Vis mediis probantis, quod est electio Iacobi ad ius primogenitura est typus electionis Iacobi ad V. A. in superioribus est succisa. Evidem tota adversantium structura inde exlurgit, idque pro certissimo adsumunt, tanquam si res utrinque concessa foret: verum enimvero hic scripturnam desideramus. Contendant sane: prout apostolus electionem Iacobi ad V. A. addicit ex dominio Iacobi & dilectione Dei: ita reprobationem Esavi à V. A. adserit ex servitute Esavi & odio Dei; sed explanatas eorum ex textu probationem quando tandem præstabant? Præterea dominari non est electum esse: uti nec servire est ex reprobatione damnatum esse: nam servitus & dominium sunt affectiones temporis, non ævi; & vetat Salomon ex externâ hujusmodi sorte, ad amorem vel odium Dei, justitiarum scil. & penale constitare Eccl. 9: 1. Si voce amoris, verba sunt D. Danhaw. eterna salutis beneficium intel-

ligeretur, sequeretur omnes Jacobigenas electos fuisse, & dum hic vivearent, perpetuo in gratia divine gremio jacuisse, contra i. Cor. 10: 5. Ebr. 3: 19, non potuisset Deus postea adhuc Iacobum, & populo toti Israelitico, legem ferre, sub qua benedicturum se illis promitteret. Quod n. Deus jam ab aeterno ex amore speciali, & peremptoriā atque immutabili voluntate designaverat ipsis, hoc iisdem illis sub conditione obedientia promittere, deinde non poterat.

S. 7. Non (z) odium, quo Deus habuit Esavum. Utuntur Cc. inter alia hoc quoque medio probandi: Apostolus loquitur de dilectione, ergo de dilectione, que ad vitam aeternam promovet absolutè: loquitur de odio, ergo de odio inimicitie & exitiali, tali, quo plerosq; peremptorie damnationi adjudicat. Sed respondemus (α) denuo sophisma est manifestum à generi ad speciem affirmativum, à non distributo ad distributum, imo ad id quod nihil est, cum eale odium in Deo, qui est caritas i. Joh. 4: 8, nullum detur: quia Deus suum opus, utpote valde bonum, ita odisse omnino nequit Gen. 1: 14. ult. Ps. 145: 9. Sap. 11: 24, at Esau, in puncto ante nativitatem, nullo adhuc peccato infamis, vel ut Ap. loquitur, cum nibil dum boni aut mali designasset, non magis quam Jacob, merissimum Dei opus fuit. Itaque urgente analogia fidei respondent noskates (β) odisse hic necessario idem esse, ac minus amare, & quidem quod ex propriis sedibus vaticinii, Mose & Malachia, est contestassimum, in externis & temporariis prærogativis, quarum negatio non excludit gratiā Dei, omnium minime à vita aeterna. Nec dissentent multi adversæ factionis, pbrasū habere posse sensum, quem urgemuſ, comparativum, vidēſis Ravanellam in Bibl. p. 182, negatiū ſive per oppofitum cum adverbio minus expōnendum, ceu requiruant impriopriæ comparationes, ubi tertium comparisonis non utrique inest. Cum inter duos alioquin non impares, ita Rivetus ad Genes. exerc. 114. p. 158. tale ponitur diſcrimen, ut unum preferamus alii in largitionibus gratuitis, tum ille dicitur exodus, qui negligitur & nibil accipit: dilectus contra, qui prefertur & bonum recipit, quod alteri denegatur. Sic n. aliquando in Scripturis odisse accipit, pro eo, quod eſt poſhabere. Ubi in eum ſensum citat loca. Jud. 14: 16. Luc. 14: 26. Joh. 12: 25. gemina eſt obſervatio Heinsii exercit, in N. T. p. 167, τὸ μετεῖν vero hebraismo eſt ἐν δευτέρῳ ἔχειν.

quod ab iis sit, qui aliquem secundo loco habent, aut postponunt alteri: & ita plerumque. Tale est illud, & deis ὀικέτης δύνασαι δυοὶ κυρίοις δι-
δένειν, η̄ τὸν ἔνα μεσήσει καὶ τὸν ἑτερον ἀγαπήσει. Apud Matthaeum
& Lucam μισήσει, h. e. ἐν δειλίᾳ ἔχει, alteri postponet, loco se-
cundo habebit: ἀγαπήσει autem, μᾶλλον ἀγαπήσει. Ubi frustra est
quod regerit Chamier, hunc locum non probare, quod nos intendi-
mus, cum ad odium quoq; parentum paratos oporeat esse fideles, pro-
Dess amore, si ita sit necesse; namque id aperte contra verum nittitur,
quando odium inimicitiae hominis in hominem (tanto magis filii in pa-
rentem) per se malum est, non indifferens aut medium, & hinc nullo
casu legitimum Lev. 19: 17. Diligenda quippe natura, odio prosequen-
da malitia, quaē perpetua est Augustini regula l. 1: 19, c. Faust. Neque
aliter interpretatus est Matth. C. 10: 37. illud Lucæ μισεῖ τὸν πατέρα
C. 14: 26. quām ὁ Φίλων τατέρα η̄ μητέρα υπὲρ ἐμὲ. Ita Lea μισεῖ οὐαὶ^ς
dicitur, ΙΗΣΟΥΣ i. e. exosa seu odio habita, quia minus dilecta & cui
altera præfetur Gen. 29: 31, 33, collatis cum v. 30. Deut. 21: 15, 16. Ita
pater filium cui parcit odio, non sane odio positivo, quale tenerrima
σογῆ vix admittit, sed comparativus: odio h. e. minus amor PROV. 13: 24.
Et ne longius estamus, in ipsis Esau & Jacob exemplum habetnus satis ac
commodatum Gen. 25: 28. ubi ab Isaac dicitur amatus Esau, sed quia
alter altero comparatè magis amabatur. Notandum v. nostreates hoc
possibili vocis significatu, ceu fundamento proximo non nisi, sed uti
hac responione saltim, ad hebetandum medium probandi Calvinianum
nudū ex voce odii; cum admissio illo usū phrasas, tanquam scripturis
divinis non infrequentis, illico fas non sit concludere ex eâ, odio pro-
prietate sic dictum, nisi contextus eo ducat, quod hic minime omnium
sit. Etenim (γ) quid hoc in Esavum odii sit, estimari omnino debet
ex opposita Jacobi dilectione, quia uti ex propriis sedibus, Mose &
Malachia, claret, terminatur ad prærogativas externas: ita ut Jacobo
fuerit promissa consanguinitas Messia, non Esavo; illi item terra Palæstina
non huic; illi custodia λογίων τῶν Θεῶν, non huic; ad summam, illi jus
primogeniturae, non huic. Quia amoris & odii oppositio utique non
est contraria, ut odium significet adfustum in DEo hostilem & positivum,
sed contradistincta potius, ut odium innuit simplicem negationem nominatae
dignitatis externe, respectu cuius Esavum Deus voluit esse in secundis,
minore fratre antelato, priuiquam natus esset uterque; quod ipsum quam-

diu negari nequit, contra tantam textus sacri evidentiam, manebit editum comparatè dictum. Interim, sicuti amor minor opponitur majori (non in specie sed gradu) quemadmodum omnis comparatio virtualiter est inter contraria, non substantia sed quantitate: Ita accommodè satis odium tale posthabitivum refertur ab Apostolo, ad illustrandum propositum divinum, de liberè preferendo uno alteri.

S. 8. Ita (d) videoas in cassum Cc. & nra. dpcv, cum adfectum odii positivum, vel ex oppositione dilectionis elicere nituntur. quod sicut dilectio non simplicem hic adfectum signet, sed etiam effectum in Jacob: ita quoq; odium in Esau non mere negativum quid sonet, simpli- emque præteritionem, sed etiam positivum quid effectum contrarium; Inefficaciter: non n. verat satis hæc consequentia, cum quid agimus, non ex capite iustitia, vigore cuius ad præstandum illis hoc, aliis allud teneamus; verum ex pura misericordia nulli merito debita: hic namque, nec injuriæ in ullum sumus, si huic præstamus, quod alteri denegamus; nec hostilitatem aliquam kovemus, exercemusve in sic præteritum: potest namque fieri, ut inter duos mendicos uni eleemosyna donetur, alter nulla quidem eleemosyna donetur, sed nec damno adficiatur; vel ex prætensa ulteriori prosecutione bujus materia, exemplo iræ in Pharaonem & vasorum iræ: quasi vi consequentium dilectionis Apostolo celebrata, si voluntas seu decretum miserendi v. 15, 16, 18. faciendi vas ad decus v. 21. vasa misericordie preparandi ad gloriam v. 23. electio v. II. è diverso odium, voluntas seu decretum non miserendi, sed indurandi v. 15, 16, 18. faciendi vas ad dedecus v. 21. ad interitum compingendi vasa iræ v. 22. non electio v. II. sed aeterna præteritio & reprobatio; ast denuo invita veritate, in cuius præjudicium, falsa compositione, ea, quæ sunt diversi generis, promiscue combinantur; neque n. sunt sequalis ambitus aut sensus, odium in Esavum & ira in Pharaonem ac vasa iræ: nam hoc r̄y. & inemendabili contumaciâ lacessita cluet: illud cecidit in Esavum nihil adhuc mali designantem; hoc ex voluntate Dei judicariâ ortum trahit; uti tota historia Pharaonis clamat, ex qua petita sunt & inducere, facere vas ad dedecus, compingi ad interitum, quod ultimum tamen falso & contra adserendum Apostoli ad Deum referunt: illud non item. Non ergo ex æquo pa- riique tenore resonant, nec ira in Pharaonem & alia sequalis condi- tionis

etōnis vasa incidit cum odio, quod Elavum respicit, cui historia sacra
nisi quam indurationem tribuit, ut, si cum Apostolo nihil extra
Mosen & prophetas sit in causa tam ardua arbitrandum, que sunt
consequētia odii in Elavum, distin&tissima habere oporteat ab iis,
que fuere consequētia ira in Pharaonem. Adde jam (*e*) quod hæc
DEI verba per Mal. primò ac potissimum feriant non nudas personas
Ezavi & *Jacobi* in individuo, sed totas gentes ex utrāque stirpe ori-
undas. Ubi cum felicissimam Palestinam, populo *Judeo* Deus adi-
guavit in habitaculum, *Idumæum* v. plentavit in montibus *Seir*; illa i-
psa datio montium *Seirorum*, & bæreditatis amplissimæ primitus ipsis
concessæ, argumentum utique fuit amoris licet minoris, non odii dia-
vini. Quamvis postea, ubi iram Dei gravem sunt experti & *Idumei*
& *Judei*, utriq; ob peccata sua, quies meruere ab hostibus debellari,
suisq; sedibus pelli, ista clades & subversio *Edomæa* terræ per *Nebucad-*
nezarem, non minus quam *Judee*, fuerit ex verâ justaq; Dei irâ. Sed
quod deinceps *Israelitas*, quos adloquitur vates, ex æquo licet cum *Iudeo*
meo prævaricatos, postliminiò reduxit, sedibusq; antiquis restituit, il-
lis *Idumeis* neglectis, id omnino fecit intuitu fæderis, promissionis, *Ja-*
cobo factæ, atque adeo ex indebito amore, quem Paulus hic deprehendat.
Nec tamen ista eti omni modo terra *Edomæa* desolatio æternum exiti-
um genti induxit, quo de infra: unde etiam si fuerit odium hoc
comparativum, non mutatum in benevolentiam comparativam, certum
tamen est, quod hæc ad sortem temporalem duntaxat spectarunt: quâ
non obstante gens *Idumæa*, quam totam odio hic Deus dicitur prose-
cutus, postea in N.T. ad regnum gratiæ benevolentissimo affectu fuis-
revocata *Marc.* 3:8.

§. 9. Non (*z*) Βεβηλοῦς, quo malo commate insignitur Ebrai
12: 16. Cogunt autem ex eo, animum *Ezavo* & profanum fuisse h. e.
alienum à pietate, qui jus primogeniture, rem sacram nihil fecerit:
etenim notant *Hebrai*, observante Riv. exere. 114. ad Gen. p. 561. jus
primogeniture complexum fuisse, non tantum primatum & duplēm por-
tionem, que civilia videri poterant, sed & jus sacerdotii, eoque des-
buisse sacrosanctum esse filiis jus illud; & habitualiter profanum, cum
talis dicatur simpliciter & ἀπλῶς, non itaque ab unicam actionem,
à qua simpliciter aliquem nuncupare profanum scriptura moris non

fit, nisi illa jam è contracto habitu procedat. Verum hæc omnia nondum Esavum inter reprobos relegant, cum profanum esse nondum sit àviator, nondum reprobum esse. Esto, sacrilegii crimine se adligarit Esau; quid tum? adligavit & Manasse. Esto, profanitatem in Esavo fuisse cum habitu & fixam: numnam idcirco illico reprobatus? Annon in Corinthiis, parricidis, matricidis, homicidis & perjuris, 1. Cor. 6: 9, 10, 11. cuiusmodi in numero & loco βεβήλων censerentur 1. Tim. 1: 9, 10. malitia fuit habitualis & fixa, quos tamen in nomine Christi respescerunt purificatos, ibidem prædicat Apostolus? resipuerunt namque & verâ fide sunt donati, quales qui sunt, per αἰσχύλον Calviniiana potius sunt electi, quam reprobati, cum ipsis non sint ēis τέλο labiles. Novimus lupos a prosque, ad mansuetudinem domitos, im oves profecisse: habitualem Pauli ferociam in via Damascenâ fractam, latronis in eruce mitigatam expirasse. Itaque per hoc, quod quis est profanus, vel geminis sceleribus regno Dei intercludentibus illigatus, non illico ἀπολύτας est exclusus à gratiâ Dei & resipiscere à: quin se adhuc habebit quasi indifferenter, & ut ita dicam indeterminate, ad impenitentiam vel perpetuandam, vel per virtutem Spiritus S. omitteandam. Adeo nec Esavo, rectiora edocto & admonito per Dei gratiam resipiscere erat impossibile. Quod si instent: à posse resipiscere, infirmam esse sequelam, ad ipsum resipiscere; scient nec à posse impænitentie immori, ad ipsum illad immori, firmius vel validè magis concludi. Signa salutaris resipiscientiae ac finalis pietatis Esavi non obscura advertit Megalander Lutherus comment, ad Gen. C. 33, unde veri censuit simillimum tandem fuisse salvatum. Conveniunt, ait ibid. ad C. 35. fratres Esau & Jacob ad sepulturam, & ponitur Esau in textu ante Jacob: neq; vero dubium est, quin etiam antea visitarit patrem, & pater sepe amanter eum castigari & monuerit, ut deponeat odium & vindictæ cupiditatem, ideo venit ad funus, ut obedientiam & reverentiam suam erga patrem declaret. Et est signum certum, rediisse eum in gratiam cum fratre, & se adjunxisse vera Ecclesia, ut fieret pariceps promissionis spiritualis. Etsi descivisse Esavum penitus à fœdere in circumcisione isto, vel ab Ecclesia extra quam non est salus, nulla solida ratione doceri possit. Localis ista emigratio certè id non efficit, non magis ac emigratio Lorbi è luco Abrahami. Causam emigrationis

grationis exserte posuit Moies, non religionis despectum, sed amplius
tudinem facultatum, que super res fratris contractiores, magisque in
angustum adductas, oppidit quam increverant, adeo ut terra, in
qua uterque ut aliena habebat, utrinque earum benè non esset capax
Gen. 36: 6,7. Nec verè Esavum in impenitentia decessisse colliges ex Ebr.
12:17. ubi Esavo negatur inventus locus pénitentiae (non suæ sed tantum)
paternæ, id quod agnoscit Jac. Laurent. in Paulo Æv. v. 7. p. 252. verbis:
non loquitur Apostolus de pénitentia Esavi, sed Isaaci patris, à quo non
potuit obtinere revocationem benedictionis primogeniture jam data Jaco-
bo, quamvis id lacrimis à patre flagitaret, ut patet ex historia apud
Mosen Gen. 27: 33 - 37.

9. 10. Sed nec insolens videbitur (4) dehortationem per Spiritum
Sanctum ibidem scripturæ, nominatim fieri ab imitatione profanitatis Esau-
viciæ, aut putandum vel eò ipsum in exemplum perditi animi ac desperatae
malitiae sisti, quem nunquam Βέγλαον fuisse pénituerit, quemve inde
merito in censum reproborum conjecteris. Frivolum nempe & sublæstum
est ita colligere, prostant n. exempla, quæ illius principii vanitatem non
obscure coarguant. Dum Paulus Gal. 2. divum Petrum καὶ τρόπων
v. 11. ut reprehensibilem, verbis increpat gravissimis hypocritæs
nomine, quæ fuit ἐκ ὁροδῶν, gentilibus ad fidem Christi conversis
suspitione præbita legis ad nostri justificationem ac salutem necessarie,
contra quæ ipse docuit; num non nominatim fit dehortatio, à
Petri Barnabæ, hypocriti & synhypocriti, non levi, sed quæ principi si-
dei nostræ capiti, de justificatione nostri unicè Διὰ πίστεως, ἐκ ἐξ
εγών υἱούς v. 16. fraudi sit, quâque adeo ipsa nostra salus in discrimen
addueitur, atque Christus peccati minister constituitur v. 17. absit ta-
men, ut vel sanctissimum Ap. vel Barnabam, ex hoc tanquam certo ar-
gumento, una cum reliqua reproborum turbâ, regno DEI exclusos
dicamus, apt finalis impenitentia damnemus. Quæ in Simeonia ac
Levi furorem detonat patris Jacobi sanctissimus zelus Gen. 49: 5, 6, 7.
cum in finem hanc dubiè dicta sunt, ut reliqui fratres ac posteri mo-
nerentur, ne istius criminis ac consimilium societate conjungerentur;
sed ab omni prodictionis flagitio & crudelitate prorsum abhorrent;
agnoscente Riveto exercitat. ad Gen. 177. p. 86f. Ita lex criminis ino-
bedientia in superiores, nomen induit Miriam, in dehortatione Mosai-

cā ad Iudeos ; à geminæ impietatis societate, dum in exemplum peccati, qua murmur suum luit, nominatio ponitur Deut. 24: 8, 9. Ecquis tamen Simeonem & Levi, vel Miriam, ob factam ab eorum exemplo nominetenus dehortationem ab id genus delictis, reprobis accusat, aut ad infernales ignes æternum addicat? Quæ ita in sanctorum lapsus pronunciantur, ipsos certè gratiâ salutari non privant, cum potius ex gratia comparentur in penitentium castigationem & aliorum exemplum, ut omnes se in timore contineant, nec quisquam putet licere impunè peccare. Et cum uxoris Loti in salis statuam conversa, meminisse jubet servator, restincturus in nobis intempestivam mundanorum curam Luc. 17: 32. cordataribus tamen temerè eadem non damnatur; et si corpus ἀπιστός ψυχῆς μημείον, σύλην ἄλλος reliquerit Sap. 10: 7. super anima tamen, dicente Riveto exereit. 98. p. 477. non disputatur, quæ à corpore separata in manu DEI est, de cuius sorte pronunciare non est nostrum.

§. II. Qvod porro ad salutem gentis Edomæ s. posteritatis Esavæ pertinet, pariter compendio dispicere juvat. Et initio quidem, quantumvis infitendum non videatur, populo Edom ēv λόγῳ συνηστοε^s difficilem fuisse magis aditum salutis, quam Iudeis gratiarum DEI promis eondis, quibus credita fuere λόγια Σεζ Rom. 3: 1. Id ipsum tamen hic ab Apostolo respici, ne minimo quidem ex textu indicio eluceat. Multo v. minus æternum exitium, ad quod abstoluto odio eidem, saltim quā potissimum sui partem sint damnati, vel per ea quæ apud Mosen & Malachiam dicuntur præfiguratur, vel per Apostolum ex illis deducitur. Esto, fuerint Idumæi externæ foederis & Ecclesiæ prærogativæ defecti Rom. 3: 1. & 9: 4. & illis, quæ singulari quadam ratione ad populum Israel spectabant Gal. 3: 23, 24. Psal. 147: 19, 20. ecquid tamen ea plus complectebatur, præter ἀγένη κοσμικὸν, quod non poterat cujusquam conscientiam ex lese in tranquillo collocare Ebr. 9: 1, 9. Habetur alia foederis ac Ecclesiæ prærogativa, interna & iis propria qui sunt ex fide: sub quā obfert se ipsis Deus in patrem gratiosum, dimittit peccata, internaque sponsæ Caristi pulcritudine induit, illis in præteritis relictis qui non credunt, sive sint Iudei sive Greci. Quā gratiâ ut & mediis eō pervenienti, exclusum fuisse Esavum simpliciter, una cum solo tantum non universâ, nullæ rationes firmare possunt.

§. 12. Non (1) intercepta hæreditas terræ Canaan. Etenim illa
 aut totius populi istius adumbrat rejectionem à vita æterna , aut aliquo-
 rum modo ex illo. Si prius, ultiro imo Inevitabiliter ac necessaria ratione
 sequetur Esavi & omnis suæ posteritatis rejectio : quam tamen , ut ma-
 nifestè absurdam , adversarii nostratibus eandem inde deducentibus
 largiri nolunt ; sequetur pariter , vi oppositorum , quam frequenter in
 hujus controversiæ capite urgent, Jacobum cum omni sua posteritate esse ad
 V. Æ. electum. Auscultabimus hic denuo D. Danhaw, qui ita objectione
 formata ; si dicas , at hic typus fuit ejus , quod Deus facere voluit in
 negotio salutis : quia terra Canaan representavit cœlum ; inde ergo con-
 cluditur , eum qui à DEO seclusus fuit à terra Canaan , seclusum etiam
 à cœlo fuisse ; respondet ad hunc modum : hoc si sequitur , sequetur &
 illud , populum totum Israelis , qui hæres fuit terre illius , etiam
 hæredem cœli factum esse , quod absurdum & falsum est. Ratio con-
 sequentia patet. Non n. considerantur in hoc vaticinio , nuda tantum per-
 sonæ Jacobi & Esavi , sed populus totus ex utroq; oriundus. Sin posterius ,
 quod omnino velle videntur , dum aliquos ex isto populo excipiunt , tan-
 quam qui non sint eadem irati numinis indignatione correpti , ostendente idem
 oppositâ ad laudatam hæreditatem electione , quam faciunt
 typum electionis Jacobi & ejus posterorum , non omnium sed verè fide-
 lium ; tum v. typus uterque (quem tamen volunt argumentativum , &
 tales ex quo alterutrum decretum Dei firmiter concludatur) utrisque
 & reprobis & electis , ex æquo erit communis. In confessio n. est ,
 quod Iudei æquabiliter omnes , juxta electum semen & improbi repro-
 bique , uberes divitias terræ Canaan possederint : & vicissim omnes ac
 singuli Idumæi illis fuerint evoluti. Quomodo a. id , quod in electos
 utrinque & reprobos adæque cadit , hinc electionem ad vitam dabit fir-
 miter aut præfigiet liquido ; illinc vero à vitâ æternâ rejectionem ? Hic
 y. immane quantum omnis intendenda ingenii animique scies , ad acu-
 tulam adeo conclusionem exstruendam. Collige electionem Jacobi
 & posteriorum ex eo , quod posteris ejus cæteris ad tartara rejectis
 æquè competit ; Esavi contra & Idumæorum rejectionem ex eo ,
 de quo reliqua ejus soboles communi cladi exempta , vitæque de-
 stinata pariter participavit : helleboro certè aut excutiâ peropus
 erit , quâ purgetur verraturque informe adeo atque insubidum [cere-
 brum]

brum. Annon pari arguendi vi, hereditas terræ Canaan reprobos
 ex gente Iisraelitica in cœlis collocabit; & vicissim exclusio ab
 hereditate terræ, electos è populo Idumeo ad tartara præcipites ageret?
 Quod si tamen intra nudam typi ac umbræ rationem consistent;
 quemadmodum, terram Canaan in typum regiae coelestis sibi Num.
 14. coll. cum Psal. 95. Ebr. 3. & 4. dubio vacat (quamvis & regnum
 Messie in his terris adumbraverit Esa. 14: 1. seqq.) petimus rursus nobis
 ostendi: ubi hac typi ratio in hoc textu dilucidè evolvatur? ubinam vel
 hic, vel alibi scriptorum, doceatur electione Jacobi & posteriorum ad
 possessionem terræ Canaan figurari eternam & quidem absolutam, ejus ac
 posteriorum ad vitam electionem? & contra rejectione Esavi ac populi E-
 dom ab hereditate terra, portendi consimiliter geminam corundem à vita
 rejectionem? Quod v. aliquorum ex communi utrinque coetu exemptione
 adtinet, sciant nos tum eam admittere, cum ex textu id genus
 exceptio fuerit monstrata. Et quæ/o, verba sunt D. Jo. Jac. Mulleri,
 si quos lubet excipere licet, quomodo sibi constabit argumentum, quo
 Esavi ac populi Edom ad eternā cruciatum rejectio infertur exinde, quod
 idem à prærogativis Jacobo concessis est rejectus è Idumei, quos ex reje-
 ctorum numero excipiunt, annon & illi nihilominus à prærogativis
 illis rejecti? ita sane est. Quapropter aut argumentatio non est legi-
 tima, aut exceptio; quod si posterior sit, sequetur omnem omnino
 populum Edom, nullo excepto, vi decreti divini ad eternos cru-
 ciatus esse pessum datum, quod falso esse Cc. ipsime agnoscant.
 Porro, quomodo istuc conspirat cum instituto Apostoli? an non id
 sane sic penitus pervertitur? annon ita spiritus Iudeorum per se tempora-
 tur nos èd altius ciet, & immane quantum extollit? annon gentium
 animos èd inferius abicit? Illud, quis publicè testetur Jacobum esse
 electum cum maxima suorum parte ex absoluto beneplacito, idque nos
 tificet ex eo, quod ad quasdam destinatus fuerat externas prærogati-
 vas, quibus potiri nulli alii contigit. Inde certè nulla, tam bene si-
 dum electionis sua testimonium, haberet vel habuisset unquam. Hoc,
 quia odio Esavi ipsis ob oculos posito, populum Edomeum vitam æter-
 nam non æquè consequutum arguat, ex eadem ratione, quod illi ex-
 denegatae sint; quæ a. Idumeorum in comparatione ad Iraelitas, eadem
 exterarum quoque gentium conditio, eademque sortes. Quibus utrin-
 que

que sequentia Apostoli reclamant & cō n. hac singula infrā ; cum ad suum institutum cuius gratia præmiserat ista devenit, luculentē refert, ut vel fiduciam & solatia gentibus ex fide ubertim conciliet, vel in Iudeos & legali operum iustitia turgidos detorqueat, quo vel tandem cristas submittere & fastu cedentes mansuetieri disserent.

S. 13. Nec (2.) minē, quas in eos evibrat Malachias C. 1: 4. Vocabuntur terminus improbitatis, & populus, cui indignatur Iehovah usq; in seculum. Est equidem, cui haec interminatur Deus ἀναρπισθετός posteritas Esavi, montanis Seir conclusa : non tamen aeternum illa præsagiunt exitium, alias omnem cum Idumæam corripiant, omnes quoque ejus incolas promiscue & sine exceptione eidem exitio involvent. Sic v. quis superstes factus fuerit in illis, qui in Dominum speraret, id quod tamen disertè promittitur Jer. 49: 11. relinque pupilos tuos, & ego faciam eos vivere, & vidua tua in me sperabunt ; & quid sum fiet Jobo, quem Idumæum fuisse eti disputari possit, Rivetus tamen in ambiguis ponere non vult, in Genes. exerc. 144. quid illis, qui ex Idumeis non parcē ad mundi Servatorem venisse intelliguntur Marc. 3: 7, 8. Ita itaque indignatio vel detestatio populi Edom, voce ☐ yī expressa, non ad aeternum le porrigit exitium, sed perpetuam potius terra Edom solitudinem respicit, prout explicatur Jer. 49: 17, 18. Ubi prædictitur non modo desertam fore, verum tanta damnatam solitudine, quanta subversionem Sodomea olim insecura ; verba sunt : si- cuti subversa est Sodoma & Gomorpha, ita non habitabit ibi (in Idumæa) vir, & non incoleat eam filius hominis. Quando tamen urgent Cc. aeternum quoque insertum his minis portendi, notamus eas commodè nec de executione illius capi posse : cum tale exitium reapse in Idumeos jamdum exercitum non admittant verba prophetæ, & si admitterent, non inferrent, quod intendunt Cc. decretum reprobationis absolutum, sed ejus executionem, quæ Cc. patentibus ipsis à peccatorum demerito non est absoluta ; nec de decreto aliquo absolute ullo modo sonare, cum expresse adsignetur ipsa populi improbitas causa, cur Deus ipsis indigneatur. Est a. indignatio hic, vel decretum ipsum secundum rem, vel id ex quo proximè fluit nostro conciliandi modo. Ergo cum improbitas statuitur causa indignationis, statuitur quoque causa ipsius decreti, quod est à Deo irato ac indignante. Nec quicquam subsidii contrariae ac-

cedit sententiae ex phrasi לְלֹא יְלֹא ; Nihil solennius Mosis, quam ut
 dicit ritus suos cultusque servandos לְלֹא, in generationes, in seculu-
 lum, in perpetuum : recte a. exinde urgebunt Mosis lectatores, ce-
 rimonias Leviticas nunquam esse tollendas ? Jubetur Exod. 21: 6. famu-
 lis, qui liber egredi non vult, esse servus domino לְלֹא, inseculum
 ergone hæc servitus valebat in æternum, ad subjectionem æternam ?
 Nec firmiori adversantes propugnaculo excipit σύνεσις ad exemplar
 Sodomorum & Idumæa apud Jerem. loco modo laudato. Etsi n. subverten-
 dam dicat Idumeam, ad modum Sodome & Gomorrha, subversionem
 tamen illam mox explicat per desolationem, quâ Idumæa ab incolis
 suis erat vacuefacienda: quod comparationis tertium locus inspectus
 liquidò ingerit, in membro comparationis à modo] in v. 17, 18. conf. Ela.
 1:9 & 13:19, 20. Jer. 50: 40. Nec sequitur: Deus civitates Sodomorum
 & Gomorrha in cinerem redactas ipsâ subversione damnavit, ergo &
 Idumeos. Ut ne dicam, quod è particulari procedat hoc argumentum,
 etiam adeo non concludit id, ad quod intenditur, ut potius contrarium
 evidenter inferat. Sit sermo de actu damnationis executorio, talis fiet com-
 paratio: quemadmodum Deus Sodomitas ob enormiascelera in tartara praeti-
 pites pepulit; ita & ob peccata cum Idumæis egit. Sed cum nec Cc.
 executio decreti sit à peccati respectu absoluta, formetur collectio ad
 ipsum decretum, sicut tum sic: quemadmodum illi corpore & animâ
 DEO dederunt pœnas in aeternum ob peccata; ita & Idumæis tales de-
 crevit Deus pœnas ob peccata. Utro velis explicare, excluditur omni-
 no locus absolute & peremptorie cladi. Quotienscumque populus vel
 Edom vel Israel cum Sodomorum incolis contendit, id sit vel com-
 paratione peccatorum, vel pœnarum ob peccata similia comitantium.
 Adde, quod si comparatio devastationis Edom cum subversione Sodome,
 valet ad eandem utriusque partis sortem post hanc vitam; majori jure
 utique, si sic omnia pro iubitu, quæ sunt in uno comparitorum, li-
 cit ad alterum transumere, ex eadem probabitur quoque ipsius pœna
 temporalis similitudo: nim, ipsos itidem, ut Sodomeos, igne cœlitus
 delapo ad unum omnes fuisse consumtos; de pœnis n. huius temporis
 tractat totus contextus, eadem etiam comparationis tertium. Et
 certè pari facilitate hinc denuo exstructetur, universalis ac catholica o-
 minum sine exceptione Idumæorum reprobatio; tam latè scil. grassata

in Idumeos sententiam mortis ἀπολύτως succidentem, quam latè
in Sodomeos graffabatur olim rapidæ vis flammæ ad infernale bara-
thrum eos raptantis. Plura nunc non addimus.

TEMPERAMENTUM MISERICORDIAE & JUSTITIAE.

S. I.

Illustre hic proponitur speculum, in quo & ἀποτροπίαν & Χρη-
στοῦ ΔΕI, piè ac diligenter contemplari jubemur Cap. II. 22. Ut
triusque n. clarum exhibetur specimen; severitatis quidem in eos, qui
per incredulitatem cecidere: benignitatis a. in illos, qui fide stererint:
erga utrosque tali cum temperamento, ut si isti contumaciam ac incre-
dulitatem ponant, iterato sint inferendi in oleam, unde excisi fue-
re; hi contra, si fidei & Christianæ humilitatis limites egressi, fastui
ac alazoniæ lese permiserint, denuo exscindantur v. 20, seqq. De-
scriptioni hujus temperamenti aceingitur Ap. occasione, quam præ-
buit dialogista intentatà DEO porto INJUSTITIAE dicā, qualem sibi in
speciem colligere posse visus est, ex hac tenus Apostolo disputatis;
perperam n. si non temerē, eam cum absolutissim extra extum quo-
sieris & statum eorum, ad quos hæc accommodantur. Merè gratui-
sum, nec ullis operum meritis debitum esse favorem & dilectionem
DEI, luculente docuerat Ap. exemplo Iacobi; cui minori licet natu,
collatum tamen est primogenitura axioma, idque ex nullo prorsus
operum merito, nec ex ordine nascendi, nec ex vita moribnsve di-
gniori; Esavo contra inde excluso, et si majore natu, & cui jure
naturæ istuc honoris competere videbatur. Que præterquam, quod
oppid, quam indigna res videbatur naturali hominis iudicio, quod
fere ex operibus testimoniis amicos Dei, unde Hesiodus in Operib. v. 307.

ο ἐγγένευς τὸν Φίλπερος ἀθανάτιον.

ed magis ægrè habebat Iudeos, quod adlegaretur ab Ap. ut & olim
eum in finem divinissim facta, & deinceps in scripturā προδόση, ὅτε
ἐν πίστει δικαιοι τὰ ἔθνη ο Θεὸς Gal. 3: 9. conf. Rom. 9: 30. eo con-
silio consignata: ut hoc quasi typus testatum fieret, Deum gentibus im-
pertirum gratiam suam ex mera gratia, non adtentio quod Israel,
filius primogenitus, illam multo cum studio ex operibus settaretur, imo

excluso ab eadem Israele, eo quod (ipreto consilio Dei de ordine salutis) ex operibus Rom. 9: 31, 32. Hinc Judæis, genti ex suo sensu legis servantissimæ, sanctissimæ & operum zelotæ Roma. 10: 2, 3. Act. 21: 20, & 22: 3. variis ronchi, murmura, cavilla: esse hoc, non tantum contra tam sanctè juratas Abrahamo & Iesu ejus promissiones, sed & contra ipsam iustitiae regulam, contra legem in id sibi datam, ut ex ea observata premissa premia reportarent: iniquum esse Deum, qui Israeli filio quondam primogenito, & zelotæ sacro-sanctæ legis studiosissimo, qui nulli parcat opera ad capiendos primogenitura fructus, bosce ipsi nobile minus ita abjudicet, atq; àvæ Deo in sapientia dicat, ac si nihil unquam boni fecisset: contra, favorem ac gratiam suam transferat ad gentiles, homines profligatissimæ vita & ex leges, non secus ac si nunquam quisquam mali admisissent.

S. 2. Hanc dicam occupat Ap. C. 9: 14. in hac verba: quid igitur dicemus, num iniustitia est apud Deum? respondet autem absit, absit longè & æternum, in iniustitiae crimen propterea Deum esse vocandum, sive quod Judæis tot & tanta sub legis iugo passis Act. 15: 10, ac gentibus nihil eorum expertis, ut inæqualibus hactenus, æqualia tamen partiatur Rom. 9: 24 -- 29. & promiscuo omnes habeat loco Rom. 10: 12, 13. Matth. 20: 12, 13. quando quidem in eo, quod impium gratis justificat Rom. 4: 5. & non populum vocat populum C. 9: 25, 26, 30. Deus agit cum hominibus, non jam ex capite iustitiae, vigore cuius ad hoc illis, aliud aliis præstandum teneretur: sed ex misericordia, quæ puraputa est & nulli hominum ex merito debita Rom. 11: 35. sive quod eosdem opera jactantes, Deumque sibi debitorem facientes C. 9: 31, 32, & 10: 2, 3. Matth. 19: 16, 20. & 20: 12. nec satis habentes cum nihil merititis æqualem indipisci gratiam, jubeat esse ultimos, exclusos, rejectos Rom. 9: 31. & 11: 7, 15, 17, 20. liberam v. esse, ceu dictum est, & merè gratuitam, nec ulli operum humanorum merito obnoxiam Dei gratiam Rom. 9: 12, 16. & 11: 5, 6, 35. obtingere a. circumcisio ex fide & prepucio per fidem Rom. 3: 30. & 9: 24, 30. & 10: 6 - 13. Atque ita à Deo ordinatum ac constitutum esse bene consulto consilio, quod nunquam irritum reddent homines suo murmure Rom. 11: 34. Imo si repugnaverint, non tantum nihil proficien ad impetrandâ bona à Deo, quæ nemini debet, sed pro libertate ex mera gratiâ dispensat: verum etiam

etiam ingens *damnum* & *anotrypsia* patientur *Georgi* 8*versus* Act. 5:
39. & 23:9. Joh. 8:24. Id quod illustrat Ap. gemino ex Mose exemplo
utrinque concessio; hinc *Israelite* *moscholatrum* sed poenitenti-
um; illuc Pharaonis in hoc ingenti *punitione* *conservati*, ut Deo
crederet; sii, ex eventu in gloriæ divinæ laudem *victima* cederet, &
instar anathematis in publica orbis columna proscriptus, illud passum cla-
met: *in me intuens pius es*! uti loquitur D. Danhav. Hodom. Calv.
§. 102. Cum hoc *Judeis* *injustum* videretur, inquit D. Calv. in Bibl. illustr.
quod Deus eos, qui operum justitiam settabantur, excluderet: eos autem,
qui fide tantum adprebendunt *gratiam*, adoptaret; occurrit illis Aposto-
lus, Deumq; minime esse *injustum* hac salutis dispensatione, docet reddità
geminâ ratione: prior à libertate misericordie divine ducta est, & libe-
rat Deum à crimen injustitiae, respectu *justificationis* & *adoptionis* fide-
lium: posterior desumpta est à *justa* *divina* *potentie* ac *gloriæ* *inlustra-*
tione, liberatque Deum ab *injustitia*, respectu *reprobationis* *infidelium* &
operariorum.

S.3. Prior ratio, qua Ap. æquitatem rei demonstrat, Deumq; ab omni
injustitiâ, in *justificando* & *adoptando* *fidèles*, ex se licet peccatores
(in hypothesi gentiles) absolvit, mititur liberrima Dei misericordia,
celebrata Mosis in hæc verba: *miserere* *cujus* *misererebor*, & *gratiosus*
ero *cuius* *gratiosus* *ero*. Exod. 33: 19: quibus ex mente B. Calovil, sole-
mnia illius *concionis* *Evangelice* typus & quasi breviarium præmittitur,
quam coram Mose, postquam deprecatione sua iram DEI à populo aver-
tisset, Filius DEI habuit, magnificentissimè describens misericor-
diam divinam, quam *gratiosus*, *clemens* & *misericors* *si* *in condonan-*
dis delictis. Exod. 34: 6, 7. cuius tuus præsens & certissimum extabat
documentum, in remissâ populo *moscholatre* offensâ, quam seria pce-
nitudine detestabantur. Evidem, quemadmodum summa gratio-
fissimi decreti de recipiendis in *gratiam* *credentibus*, quo non aliud da-
ri potest industrius immitate misericordiæ divinæ exemplar, adducta
sistunt DEI verba: ita ejusdem immutabilis veritas, per misericor-
diam peccati *moscholatriæ* *condonatricem* luculenter comprobata est:
irrefragibili utrinq; argumento, cum libera *miserationis*, tum pote-
statis *miserendi* *fidelium*, citra ullam *injustitiae* notam; quandoquidem
illud non tantum libere fecit, sed & moderante *justitia* *inculpate*
Rom.

Rom. 3: 24, 25. Liberè, quia ad misericordiam nulli est obstrictus, ex ullo operum humanorum merito, sed liberrimā voluntate, ex merita & immitterā misericordiā remittit offendam, suscipitque in gratiam peccatores, non ob inherentem illorum justitiam, vel operum merita, sed gratis ac ex immensā benignitate & clementia; quemadmodum inde infert Ap. non est ergo volentis, nec currentis, sed miserentis DEI, nemini nitendum docens, sive liberi arbitrii viribus, s. ardenti licet studio operum, ad quod verbo currendi, quo gressum magno cum nisu & festinatione citatum significamus, respexit Apostolum vult B. Wellerus; quemadmodum Judæi operarii verè sudabant circa acquisitionem vitæ æternæ Act. 26: 7. ita vox currendi in malo usurpatur Jer. 2: 25. Prov. 1: 26. & 6: 18. & neminem recumbere debere in voluntatis suæ aut cursus merito, sed omnia, omnia inquam in totum & solidum ad liberrimam DEI voluntatem & gratiam, tanquam principem salutis nostræ fontem referenda. Inculpatè & circum undique ἀμέτρως, quia non extra intervenientem satisfactionem omnibus numeris perfectissimam, in merito Christi per fidem adprehensio, conf. Ebr. 9: 22, 26. adeoque nec absolutè à fide s. ejusdem meriti & gratie per illud partæ, atque unicè propter illud obtinentis fiduciali adprehensione Rom. 9: 33. & 10: 4 - 13. Ebr. 11: 6. Libertas misericordiae, ait hic B. Calovius, nihil commercii habet cum absolutâ misericordia DEI Calvinistica: aliud quippe est, misericordiam DEI esse liberam, aliud eam esse absolutam: illud excludit saltē necessitatem obligationis & meritorum respectum, hoc autem omnem prorsus respectum excludit, adeoque fidei quoque intuitum removet. Constat distinctionis veritas complurium actuum clementiæ divinæ exemplo. Liberè Deus sustentat vitam nostram, non tamen absolutè: liberè justificat & remittit peccata, non tamen absolutè: liberè salvat & vitam aeternam confert, non tamen absolutè: sic quoque juxta liberrimam voluntatis sue evocatio elegit nos ante constitutionem mundi, non tamen absolutè, verum in Christo Eph. 1: 3, 4. s. Id quod etiam in praesenti loco oppido quam luculentum est, ex misericordia condonatrice delitti idololatrici; an enim illa facta circa conditionem paenitentiae expletam, anne absolutè? vicerit ita Socinus. Est ergo, ut concludam verbis B. Danhaw. ista phrasis, miserebor cuius miserebor, electiva & libertatis nulli merito obnoxia intimatrix,

non tamen absoluē exclusa omnis mōrī: sānē, ignoscere propter Cōris-
tum nobis donatum, actus est īmēnsa misericordia. Cetera, quā ex
hoc loco circa voluntatem Dei, vel misericordem vel judicariam move-
ri solent, partim ītra pro mensura instituti suam stationem obtine-
bunt, partim ab aliis sunt dilata passim; utimur hic à πεπομη̄ ad no-
strates Systematicos.

S. 4. Altera ratio evincit, Deum liberā gaudere potestate, repro-
bandi incredulos & operarios (in hypothesi Iudaos) ab exemplo Pharaonis,
ex quo ut evidens habente justicie documentum, perspicuum sit, indu-
vare etiam eum omnino posse, ex tenore voluntatis judicarie, salvā lumi-
nā equitate, citrave ullam iniquitatis culpam, infideles & refractarios.
Advertendus hic nobis animus, tam ad τρόποιν quām à πόδοιν. In
protoſi exhibetur (a) exemplum extrema contumacie, prævisa à Deo ut
non nisi tremendū signe ac potenti dextrā, h. e. non nisi insolitis & gra-
vissimis calamitatibus, quas Deus potentissimā & robustissimā manu ei
eret immisſurus, edomabilis Exod. 3: 19, 20. Tametsi namque haut
nescius esset, quem premebat durissimo servitio, populum Dei cultorem,
non bello victum, sed ob Josephi merita in tutelam receptum fuisse; de
hae tamen injustitiā à Deo appellatus, deq; populo dimittendo admoni-
tus, additis stupendis signis prodigiisque, contumaciter obstiterat. Nam
& DEm negaverem, ut Tertullianus loquitur, & legatos eius multoties
superbus excusserat, & populo laborem operis adjecterat; Ibin & croco-
dilum citius colens, quam Deum unum, vid. Exod. 5: 2-9. Id nūc est,
quod queritur Deus: Βεβάγηται ἡ καρδία Φαραὼ, vel juxta Hebr. ve-
ritatem: בְּכָר לְכָרֵב, grave cor Pharaonis, quod nūc à propo-
ſito dimoveri se non patitur Ex. 7: 14. Hinc sublatissimā totiens ad inter-
cessionem Mchis severissimis plagiis, cum videret obtigisse modo ἀνά-
ψυξιν & respirandi locum, tam prolixā Dei benignitate, adeo non
passum est se emolliri cor hujus regis, quin contra potius κατίγνωσην,
בְּכָר i. e. aggravaris, obſfirmaris, obduraris (Exod. 8: 15. imo, post-
quam valido cœlitus impacto ictu, coactus erat tandem missum facere po-
pulum; tamen post acceptum de impedita & perturbata, uti videbatur
profectione ejus nuncium, depositio sensim ultricis potentiaz metu,
non dubitavit Israelem à Deo adseratum, ex Aegypto hostiliter persequi,

adeoque aperte ac elata quasi manu, contra maiestatem Dei belligerare
 Exod. 14: 5-8. (β) *Causa inobedientia & summa obstinationis, & cove*ξια*,*
 siquidem imponentes penè faciebat quæstus, ex contineanti tot myriadum
 populo*λισσιμα* gentis labore, gratuito ac tali, quem nulla mercede redimil
 oportuit: queis totis simul ac semel fraudari certum erat, si populum dimit-
 teret. *Quum ad historiam attendimus, ita Remonstrantes hac super te, evi-*
denter apparet, ex tripli ratione hoc malum promanasse (1) ex conside-
ratione qualitatis plagarum, quæ ipsi immitebantur; utpote talium, ut
 longè minus ille dispensium adserrent, quam ex retentione populi emo-
 lumentum existebat: & contra multo plus damni dimissio populi secum
 traheret, quam commodi ex non immissione vel remotione plagarum expe-
 ctandum erat; deinde (2) & quidem potissimum ex pervera opinione de
 Dei benignitate, quâ sibi persuadebat, tantam esse Dei bonitatem, ut ad
 petitionem ipsius plaga*s* remoturus esset, etiam*s* populum in pristinâ servi-
 tute retineret; accessit forte (3) fastus & superbia, quâ motus indignum
 fore judicavit, si ipse tantus rex, ad verbum DEI alieni se tanto emolu-
 mento privari pateretur: quod postremum confirmatur Exod 5: 1, 2, 3.

S. 5. Elucet interea erga Pharaonem, obluctantem licet voluntas-
 ti divina & rebellem (γ) multa Dei lenitas & *μακροθυμία*: qua quan-
 tum in se est, ad emendationem vasorum ire semper constitutus Rom.
 9: 22. hic sane in mediis vindicis potentiae plagiis, illustrissima ratione
 fere exeruit evidens longanimitas & patientia divina; tum penitentia
 & conversionis, partim invitatrix, prout generatim hic finis *μακροθυ-*
μίας statuitur Rom. 2: 4. partim auspicatrix; etenim, quæ coram Pha-
 raone fieri curabat Deus miracula multa & magna; & per se talia, tam
 crebra tamque efficacia fuere, quæ abunde ipsius animo emolliendo ser-
 vire poterant: & desuper tanquam media emolitionis suppeditaban-
 tur: certè cum Israeli ipsi objectat Deus duritiem ac inobedientiam, id
 ut maximè e nomine facit, quod prodigiis frequentibus adeo ac stupen-
 dis quæ viderat, adduci se non passus esset, ut aurem præberet Exod. 19:
 3, 4, 5. Deut. 29: 1, 3, 4. & responde singula penè animum ipsius etiam
 aliqua ex parte emolliabant, ac à malitia ad tempus deflatabant; nam
 ad singulas ferè plaga*s*, legitur Pharao paulum remollescens cessisse pro-
 digiis, rogasseque Moysem, ut pro se intercederet apud Deum; quod
 ipsum & ὅτα ἄλλα καθά βραχὺ οὐδίδες, τοὺς & τεράσια ἐλεγε,
 σηλος

ῳδοῖ ὅτι ἐνηγεῖται μὲν οὐ καὶ εἰς αὐτὸν τὸ σημεῖον ; dicente Orig. Philo calice Cap. 20. ubi addit : οὐκ ἀντὶ τοῦ ἡδεῖ ταῦτα ἐγένετο, εἰ τὸ νοεμένον ὑπὸ τῆς πολλῶν, σκληρύνω τὴν καρδίαν Φαραὼ, οὐτοῦ αὐτῆς ἐνηγεῖτο τοῖς δηλονότι, i.e. quae neg. sic evenissent, si quod multi cogitant, illud indurobo eos Pharaonis, Deus ipse efficeret ; tum obstinatissimæ pervicacia inrepatrīx, & certissimi ni reliqueret interitus intimatrix. Eò tendunt verba Dei Apostolo adducta ex Exod. 9 : 16. in ipsum hoc excitavi te, ἔχει γερά σε, in Hebreo est : ἤτασθι, stare feci te, quod interpres Græcus LXX. viralis reddidit, διηγήθης, conservatus es, scilicet in vivis & superstes, non abludente translatione recognita & emendata Franc. Jubii vel ipsius Calvinii: quibus excitavi valet feci ut restares, vel volui te manere superstitem; quam versionem simplicitas contextus omnino urget & comprobat, per oppositionem versu præcedenti factam : nam inquit Dominus, nunc misericordiam manum meam, & percussisse te & populum tuum peste, & excidisse te de terrâ : verum enimvero propter hoc stare feci te, sive subsistere &c. Quis est (ita D. Seb. Schmidius Coll. Bibl. pr.) qui hic non videat, quod τὸ stare seu subsistere feci te, oppositum sit τῷ percussisse te & excidisse te; ut adeo hic sit sensus : verum enim vero propter hoc non percussi te, nec excidi te de terrâ, sed contra subsistere te feci; nec id male quadrat, vel cum genuina significatione vocis, vel ad mentem tum Moysis, tum Apostoli. Ut v. jam non dicam Apostolos, in verbis Scripturæ V. T. recitandis, haut fuisse semper nimopere anxios, & rem potius spectasse : certè minimè ineptum sit aut durum, voces stare & facere, erigere, excitare, ex æquo sumi prostantes, erectos, excitatos conservare : cum, quod recte notant in hac materia Remonstrantes, postremum hoc nihil aliud sit, quam consequens & continuatio prioris, continuatio inquam ejusdem operis ; haut aliter ac rerum creatarum omnium conservatio, continuatio dicitur creationis, aut creatio quædam secunda. Porro, sicut discrepantiā Pauli à Mose cogitare nefas est, nec permittunt ipsiusmet verba, quibus eodem plane sensu hanc scripturam citat, quo ea olim Pharaoni loquuta est : ita ordo & contextus verborum Mosis penitus inspectus, evidenter docet sermonem esse de conservatione, adeoque verbum istud quo utitur, usurpari pro sustentare, servare superstitem, conservare.

S. 6. Etenim (δ) totius hujus dicti mens est: in mea erat potestate, ô Pharaō! & id quidem justissimè potuissē, te tyrannum, te in-justum, dicto non audientem, immorigerum, rebellem, truci dare inde à principio, si voluissē: at malui hactenus tibi, malui vita tua parcere, non percussi te, nec excidi te de terrā, sed contra feci te subsistere: sepe dum fuisti in mortibus, tamen quasi mortuum subinde resuscitavi, inter funera quasi tuorum jacentem te excitavi; non quidem ut ab omni prorsus pœna immunis fore, quocunq; demum modo tute gesseris, minimè! i-stiusmodi securitati ne unquam dederis peccatum eum; verum propter hoc, ut vel tandem te adducerem ad gloriosam nominis mei agnitionem, & populi mei dimissionem: quemadmodum potentiam meam agnoscere & tu-te hactenus Ex. 8: 20. & 9: 27. & 10: 16. & servi tui necessum habuerunt Exod. 9: 20. & 10: 7. & 12: 38: sin verò ab rebellione tua non desisteris, tarditatem supplicii gravitas pensaret, i. e. ut longè graviore ac asperiore supplicio te excidam perdamq; ac eunte ad fines usq; terre famā, mea & in exspectando pénitentiam longanimitatis, patientia ac gratia: & in puniendo contumaces, potentia ac virtutis majestas enotescat. Ubi in verbis, quibus finis hujus excitationis oratione copulata exprimitur: ut ostendere tibi potentiam meam, & ut annunciente nomen meum in universā terrā, duplēcē eum, non simplicem tantum, insinuat observat D. Seb. Schmidjus Coll. Bibl. pr. Nim. non tantum ostendere voluit Deus in Pharaone suam potentiam obiectivè, sed etiam finaliter, h. e. in finem Pharaoni utilem. Unde si hōo precedenti Deus: ut scias, quod non sit sicut ego in universā terrā. Quod n. ostendere volue, ait B. Schmid. sanè plenam ostensionem indicat, que hec est, ut Pharaō eo videatur modo, quo ut videant, omnes homines obligantur, nim. ut potentiam diuinam agnoscant, coram ea se humilient, & pénitentiam agant peccatorum. & inobedientia sua: quemadmodum etiam que additur, annuntiatio nominis divini in universā terrā, est sine dubio annuntiatio debita, b. e. cum laudibus, humiliatione &c conjuncta. Ad quam homines, per universam terram, quocunque bujus rei fama pervaserit, non nisi tantum qui tempore Pharaonis, sed & qui deinceps vixerunt, & ad finem usque mundi vixiri sunt, atque sic hodieque quando historia Pharaonis ubivis terrarum legitur & auditur, omnino tenentur. Equis- manq; negaverit, Deum bujusmodi annunciationem & praconium nominis

atq; potentia sue ab inicio etiam intendisse, & profine sibi habuisse propria-
tatem? hinc dum textus Hebreus dicit, Deum voluisse ostendere virtu-
tem suam Pharaoni, הַרְאֵת, Apostolus cum LXX. vertit εὐ στοι,
in te, innuens in illo etiam aliis ostendendam esse. Nam ita ostendere
voluit Deus Pharaoni potentiam suam, ut simul nomen suum annuncia-
retur in totâ terra, quod nihil aliud est, quam ut toti illam terram
ostenderet in Pharaone, ut ea annunciatum nomen suum dicente B. Schm.
loso allegato.

S. 7. Necessario igitur (ε) implicata est conditio, ante postremam
illa oraculi verba: ut ostendam in te virtutem meam. Quæ si de nudâ
puniendo potentia capias; non præcisè & simpliciter, quasi absolute
voluerit DEus in Pharaone suam declarare potentiam, sed cum addi-
dita conditione exaudienda esse: si ut capie Pharaon in inobedientia in-
sanabiliter perseveraret; liquido & horum verborum scopus, & tenor
eorum quæ immediate sequuntur, docent. Scopus verborum: nam quo-
fine hæc Pharaoni dicuntur? annon ut argumenti vice forent, ad
permovendum ipsum, quo vel tandem dicto audiens DEO esset, &
populum dimitteret? Hunc v. finem præstatæ minimè poterant, si
DEus illis significatum voluit, absolute sibi stare sententiam, ut Pha-
raonem manu forti eat perditum, sive populum missum facheret,
sive minus. Tenor ἀκέρως insequentium talis est: Exod. 9: 17.
ad huc tu te ipsum extollis in populum meum, ut non dimittas eos;
quæ verba hunc sensum parlunt: adeone tu Pharaon! temerarius
es & impotens, adeone saxeum tibi ac immotum, stetique pla-
ne nescium cor, ut etiamnum populum mihi licet sacrum, mihi de-
votum, servitio tamen ut tibi mancipatum immanti adfigere velis
cum eo loco res tue sint, ut manus mea adversum te elevata sit,
nes possim duntaxat, sed velim quog; te, si hoc pede perrexeris, in
borrendum exitium precipitem dare? nec dum tibi à potentia
mea metuis, nec in terribiles manus meas incidere vereris? Que, ut
recte Remonstr. insignem sane continent Pharaonis illusionem,
sublimi illa DEI gloria, & nunquam non laudata illius sinceritate
prosua indignam, si præcisè decrevisset DEUS regem istum perdere,
etiam si populum Iudaicum dimitteret: siquidem regi semper in-

promptu erat excipere, actum jam esse de se, spem nullam reliquam esse, ut ut vitam instituat, ultrices D'E I manus effugere se non posse. Adde, quod si quæras: quare DEUS percussurus ac excisurus fuisset, si quod utique justissimè potuisset, per priores plagas percussisset ac excidisset; sane non poterunt negare Calviniani, quod Deus Pharaonem & populum ejus ob peccata, maximè inobedientiam in dimissione populi Israelitici ipsi mandatè exercitam, percussurus & excisurus fuisset. Quæ itaque causa, cum tandem actu ipso percussit & excidit, recurrendi ad absolutum & simplex aliquod placitum, nisi ut quocunque modo hypothesis suis velificantur?

S. 8. (ξ) Uſus contra absolutum indurationis, tum reprobationis decretum insignis, ut quod ex hoc loco efficacissimè deſtruitur. Nam si DEUS peremptoria ſententia ab æterno Pharaonem addixisset exi-
tio, utique non tam follicitè offendiceret illi potentiam suam eum in
finem, ut coram illa humiliaretur & poenitentiam ageret: non conser-
varet ipsum eò, ut illam videret, & in verâ poenitentiâ laudaret ac
revereretur: non admonuſſet instantis certissimi & extremi exitii sub
conditione, ſi ſpētā tantâ potentia, tam benignâ indulgentia, & in-
genti adeo conſervationis ac protectionis hactenus praſtitæ beneficio, re-
bellare pergeret & imperito ſuis contraniti ac obſeffere. Res ipſa lo-
quitur, quia poenam diuinam incurrit rex, eo quod dimiſſum jam
populum tamen perſequeretur, haut dubie immunem à poenâ illâ fu-
eturum fuiffe, ſi populo liberam & non impeditam profectionem permif-
ſet. Inde B. Seb. Schmid. cum in Coll. Bibl. vi oppositionis apud Mo-
ſen, ſenſum verborum ita expreſſiſſet: mittere potuſſem justiſſime, ob tua
peccata & inobedientiam, manum meam & percutere te atque populum
euum pefte, ut excindereris de terrâ: ſed licet justiſſime id potuſſem, nolui
tamen, ſed potius ſtarē feci te &c, concludit: hic ſane nullum videri
potest absolutum reprobationis decretum: ſed ejus porius contrarium, quod
DEU non puniverit ut potuſſet. Imbellia itaque ſunt arma, quæ ex
hoc loco contra orthodoxiam nostram expedientur ab Absolutariis, &
evanescunt haꝝ parthermeniæ ac ſimiles: DEUS excitavit Pharaonem,
E. indurando efficienter & poſitivè. Scil. verbo excitandi comprehenditur
induratio juxta Pilatorem, cujus ita habent: excitavi animum
vuum ad relinquentium mandatis meis, & recusandum dimiſſionem populi
mei;

Me; vel excitavi te, i.e. ante totius mundi oculos proposui te, & quasi
 in arenam produxi, qui cum in certamen descendarem. Sed hanc glo-
 sam, ut impiam & blasphemam, dilectiores etiam inter Calvinianos ipsos
 abominantur; sperte n. per illam Deus causa peccati, non simplicis, sed
 atrocissimi constitutus. Sanè, si quis (ea est censura ipsius Parei ad h. l.)
 alium excitaret ex somno, ut cum eo configat eumque perdat, & ut
 propterea vir fortis & strenuus celebretur, id non vacaret malitia: ut cum
 tyranni mancipiis precipiunt, ut sese præcipitent, confodiant se vel alios sine
 causa, tantum ut imperium ostentent, id planè tyrannicum habetur. In-
 terim ne sibi & causa suorum desit, affirmat excitare Deum reprobos
 ad interitum indurando in pravitate; addens: quanto n. magis sensit Pha-
 rao se constringi Dei mandatis atq; judiciis premi; tanto ferocius in Deum
 insurrexit: sicut equus ferox, quanto arctius lupatis constringitur, tan-
 to ferocius mordet frenum & sursum calcitat. Gemina superiori blas-
 phemia! Etsi n. eques, inquit D. Danhaw. cum excitat equum, ut preter
 genialem impetum ferociat, non sit causa physica ferociae, est tamen mo-
 ralis, non faciendo ferociam, sed excitando ac id quod potentia latet, in
 actum producendo. Deum a. indurationis, in quantum illa peccatum est,
 causam ullo modo esse, sive directe, s. indirecte, s. efficiendo s. appro-
 bando s. præcipiendo, omnino repugnat; si vel DEI naturam consideres,
 ubi immutabilitas, bonitas & perfectio ejusdem summa obstant, quo mi-
 nus à Deo ullum peccatum esse possit; vel interdictum divinum ponderes,
 quo prohibemur obdurare corda Ps. 95: 8. vel querelam DEI attendas,
 quod homines scipios indurarint Ex. 10:3. vel denique pñnam ac suppli-
 ciæ aspectes, quibus severè animadvertis in eos, qui se indurant: quomodo
 ergo indurationis auctor est, cuius ipse est ultor? que inter alia urget
 D. Galov. in Bibl. illustr. Iterum: excitavit i.e. evexit Deus Phara-
 onem ad regiam dignitatem, ut eum similiiter & potenti dextra suppri-
 meret, ac tandem aeternum perderet; expositio est vel gemina priori,
 vel adhuc longè vanior. Qyz n. obsecro qualisve est cohæsio ac ne-
 xus, inter dignitatem regiam &c. indeclinabile exitium? aut ubi hic
 evidentis justitiae vel tenuissima umbra, si in hoc hominem evexit ad
 momentaneum ac brevi peritum axioma, ut illum protinus ac ine-
 vitabiliter devoveret aeternæ & nunquam finalendæ misericordia? Pariter
 excusat.

Nota.
Vid. p. 89.

excitavit, E. creavit ad exitium, E. ordinavit, E. familiariter; sophistis omnino est argumentatio, à genere ad speciem affirmativa.

§. 9. Non nescio τὸ εἰζεύπειν, quo hic utitur Ap. aliquando idem valere, ac producere, formare, creare, in quem sensum Gomarus tom. 2. p. 56. producit loca Act. 13: 23. Matth. 3: 9. imo addere possit ex observatione B. Danhaw. quod m. ἡ θύ, apud Mosen in nostro loco positum, eo sensu capiatur Psalm. 33: 9. non pro stare, sed metaphorice pro oriri atque existere: praecepit & extitit, Hebr. θύη, quod & LXX. recte vertunt, καὶ ἐντάσσονται, & creati sunt: sicut etiam de creatione vel mundi, vel rerum sequentium, accipi posse R. D. Kimchi censeat in Hebr. suis commentariorum; idemque optimè in Hiphil עֲמַת stare facere, pro existere facere seu creare sumi; ut n. quæ intereunt, cadere dicuntur per metaphoram: sic quæ oriuntur exsurgere. Hinc tamen si quid colligere nitentur Reformati, collectio (a) à sensu materiali uno ad materialem alterum, h. e. à specie ad speciem procedet ἀρρωδώς. Sciendum autem (β) per ipsam de creatione glossam, petitionem principii Apostolo impingi. Id n. quæstione veritabiliatur, etiam ex ipsa hypothesi Calvinianorum: annon injustum sit, quod Deus aliquos rejiciat, & ē regno suo exterminet, nulla habita ratione operum quæ fecerint? ubi profecto tantudem erit, si quæres: annon injustitia sit in eo, quod Deus aliquos creet ad exitium, nulla habita ratione. quid demum acturi sint? Certe hæc ne hilum discrepant. Sed inquit, Apostolum id non aliter probare, quam quia scriptura ita loquitur: atqui tum necesse est, ut tota vis in verbo excitandi collocetur. At veri minime fit simile, voluisse Apostolum argumentari ex voce, quæ in originali textu non extat, & quidem adversum Iudeos, qui quid in fonte ipso legeretur, statim resciscere poterant. Nec id magis probabile, animum induxisse rem hænti momenti confidere exemplo tam obscuro, tam controverso, cui oppugnando penè infinitæ justissimæ exceptiones suppetere poterant adversariis; movet hæc inter alia in contrarium Episcopius ad Rom. 9. (γ) Interpretatio, quæ statuit Pharaonem ad præcium exitium creatum, destinatumque eò abolute & indeclinabiliter, ut ejus exterminio Deus glorificaretur, nullo pacto cum veritate & rectu ipso, utpote manifestæ justitiae cassa, adeoq; nullo prorsus modo ad gloriam, sed ignominiam potius maximam nominis divini, directè pertinens.

nens, potest subsistere. Id quod Remonstrantes arguunt, tum respectu creationis prime: quia sic Deo propositum fuisset Pharaonem perdere, antea quam voluntatem habuisset eum creandi; quin imo hoc sine merita creasset, ut eum perdere posset, aut ut propositum de eo perdendo ad finem perduceret; cum finis & causa propter quam aliquid sit, precedat in intentione hoc ipsum, quod eo fine sit. Ubi eventus ipse alia omnia docet, cum Deus non nisi duos homines considerit, & in iis ceteros omnes, & quidem ad imaginem suam. Si igitur ad exitium quis creatus esset, tum etiam imago Dei à Deo ipso ad exitium creata esset, quod non absurdum tantum, sed etiam abominabile est; tum respectu generationis, quæ Pharaoni re ipsa nihil aliud fuit, quam ipsius creatio, per quam vitam suam & essentiam adeptus est, uti nos omnes quotquot ab Adamo & Èvâ sumus oriundi. Si itaque Deus eum nasci voluit, ut eum extingueret, utique prius illius exitium voluit quam generationem, adeoque nasci eum voluit, ut eum perdere posset, quod à precedente sententiâ non admodum est dissentaneum. Hoc a. citra blasphemiam Deo tribui nequit, eo quod iniquitas maxima sit, si Deus malum sensus æternum destinet immeren-ti, aut sub alia ratione quam pœna, quatenus hæc bonum justitia est, tam atrox malum creature suæ decernat Sap. 12: 15. Quid n. est, innoenti non tribuere suum, si hoc non est? at Pharaon in puncto ante creationem, vel etiam procreationem sui, non nisi mera creatura Dei, adeoque tanti mali omnino immerens fuit. Sed instabunt Sublapsarii, conceptum fuisse & natum in culpa originali, quodque Deus ad illum respiciens exitio eum devoverit; at vero scient, quod si unum licebit præscientie divinæ substernere, licebit etiam alterum? prædicti Remonstrantes objecto ita satisfaciunt: majorem illud equitatem speciem haberet, minusq; absurditatis, si cum textu congrueret, aut sanis è scriptura rationibus deduci posset. Sed preterquam, quod cum phrasè hic usurpatâ non conveniat, certum etiam est ex verbo Dei probari non posse, Deum propter solum peccatum originis (contra quod in verbo suo medicinam monstravit, sicuti contra actualia quævis, nisi cum incredulitate finali conjungantur) quemquam præcisè ad exitium destinasse. Contra v. placuit Deo thesauros misericordie sue super miserum peccatorem recludere, atque ita cum Adamo & Èvâ majoribus nostris agere post lapsum, ut restatum fecerit, se toti generi humano misericordie sue fores

aperire, velle omnes ad resipescientiam tendere, & id quidem in semine illis promisso: uti & eandem hanc benevolam voluntatem suam cum Noache redintegravit, tandemque per Angelum conslit magni, Filium sc. ipsum confirmavit. Si a. Pharaeo ad aeternum exitium propter solum peccatum originale destinatus fuisset, tum certe Deus haud minore cum severitate, quin imo maiore cum ipso egisse, quam cum Angelis malis; hactenus illi.

S. 10. Inserendum (d) & felvolum illud est, ad creationem hic loct refugium; partim quia non tam necessaris est ob citationem, exæquatio significationis vocum apud Mosen & Apostolum, cœu putat Rivetus & Beza ad h. l. qui addit: non video cur meliorem interpretem (verborum Dei apud Mosen) queramus quam Paulum, id est, ipsum eundem Spissitudum Sanctorum, per os tum Mosis, tum Apostoli loquentem. Cui vero has ratio non satisfecerit, eum sinam cum ratione insanire. Quasi nlm. Insaniat, qui analogiam tum fidei tum scripture seruat, & scripturam ex scripture interpretatur. Fac Apostolo sedisse notionem creationis, citatione tamen per consequentiam, ex conservatione commendata apud Mosen fuerit legitima; dicit n. scripture Pharaonis: propter hoc feci et subsistere, & consequenter etiam excitavi te, ut ostendam etc. Ubi certe apertissimum est, S. Paulum minime cogere, ut linquamus simplicitatem textus Moysaici, et si maximè illius εγγραφη, excitavi te, de creatione etiam Pharaonis capiatur; partim quia hec foret consequentia: que est ratio conservationis, ea quoq; est creationis; atque creationis hac est ratio, ut quicquid mali ad illam securum est, ex demerito Pharaonis sit; ergo & creationis. Hic v. nisi in contrarium probatum dent Absolutarii, conservationis rationem eam fuisse, ut ex absuelto aliquo decreto quid mali ad illam insecurum sit, (id quod tamen nunquam, vel ex nostro hoc loco, vel ex universo sacro codice præstabant) nullis equuleis absolutum decretum ex creatione extorquebunt; frustra itaque sunt, quando hec suffragium in creatione occupant. Urget hoc B. Schmid, in Coll. Bibl. unde & hæc seqq. merentur hic legi, cum rei illustrandas oppido sint: dicere possumus, quod quando in consilio divino Pharaeo creandus objectus est, Deus non tantum previserit, quod si creandus esset Pharaeo, ex corrupta massa creandus esset, sed etiam quod si crearetur, futurus esset mandatis. & plagiis divinis inobedientis.

diens ; & ob suam inobedientiam indurandus : verum enimvero nihilominus
 descrevit eum creare & creatum conservare , quod bunc tamen o-
 ptimum gloria sua finem posset obtinere , ut monstraret illi potentiam suam ,
 & nomen suum in universa terra annunciaretur . Potuit scil . eum non
 creare Dominus , potuisse etiam hominem tam contumacem illico pro-
 sternere ; non fecit , sed & creavit & vivum servavit , non ut obducta-
 tur , sed cum prævideret obductaturum eum & quidem aviajus , ut plura
 etiam potentie signa circa eum ederet , quæ Deo magnam & longanimita-
 tem , & bonitatem , denique justitiae gloriam apud exterorū , imo per orbem
 terrarum erant paritura Neh . 9:10 . Unde sane patet , quod propter
 creationem , conservationem & indurationem , non cogamur ad absolutum
 aliquid decreum decurrere . Si jam illud oggerunt : quod induratio ad
 hanc conservationem secuta , imo , quod ejus eventus fuerit , ut Pharaon
 induraretur ; cogitent quod id propter induratio non erit hominis , ad eam
 absolute reprobati , sed ejus , qui non tantum indurari promovererit , sed ut
 etiam pridem excisus fuisset . Meruit n . omnino Pharaon , cum deseriri a
 Deo , tum perdi & exitio , in quod sponte sua ruebat , permitti ; non so-
 lum per immanem tyrannidem & saevitiam , quam exercuit in populum
 Dei cuitorem ; sed & atrocissimam contumaciā ac obdulatione adversus
 Deum , præsertim ubi tot jam stupendis signis , prodigisque divinam vir-
 tutem apertissimè arguentibus , commonefactus esset . Jure s . propter
 contumaciam ac obdurationem cordis , quem perdere potuit Deus , jure
 quoque suo morbo & pertinacie linquere potuit , adeoque juxta voluntatem
 consequentem ac judicariam liquit . Quod tamen juxta antecedentem ,
 per benignam regis hujus conservationem minime intendebat : nec n . eò
 in vivis illum servavit , superstitem esse voluit , ut tandem ad horrendum
 istum finem eum perduccret , ad quem suopte vicio voluntarius
 decurrit . Illa demum conservatio , judicium est Remonstrantium , fuerit
 non ad bonum , sed ad malum Pharaonis ; & miseriarum coacerva-
 tionem majorem , nec beneficii (vel motivi , quo agnitionem suæ po-
 tentie ac bonitatis , populique dimissionem suadere designasset Deus)
 sed pene loco habenda : qualis est cura quorundam tyrannorum (abste
 hoc longissimè ab optimo Deo nostro) qui eos quos oderunt , superstites es-
 se volunt , ut magis eos excrucient . Si Pharaon aliquamdiu superstes in
 hac vita istum finem , quisquid conaretur , evadere nequivit , quin pre-

eisde in eum incidere necesse habuerit, quæsumus quæ erit & hic manifesta ac evidens justitia? quis consensus cum istis altissimi verbis, non sine ju-
ramento pronunciatis, se nolle mortem peccatoris, mortem impii, sed ut con-
vertatur & vivat? aut volueritne DEus Pharaonem ab hac re secludere,
& cum ipso alio quodam preciso & rigidiore modo agere sine ultra gratia? id quidem veri simile non est.

S. II. Facile igitur ex dictis fit judicium, quod hæc Pharaonis
induratio (ut generatim omnis) quando DEO transcribitur, pœna ra-
tionem habeat, Deoque tribuatur, non antecedenter ad indurationem
regis propriam, sed consequenter ad antegressam ipsius contumaciam;
non ut auctori, sed ut vindici; nec ut peccatum illa fuit, sed uti pec-
catorum ejusdem præcedentium pœna. Postquam n. Pharao ipsum
induravit, idque diu, Deus Pharaonem indurasse dicitur; nequa-
quam per infusionem aut insertionem duritiei, audacia vel àvaricia
in peccando: sic n. Deus auctor statueretur inobedientiæ postea à Pha-
raone admisæ; sed per talem DEI circa Pharaonem operationem judi-
cialem, quæ non excludat, sed præsupponat partim, partim permittat indu-
rationem, qua ipse Pharao sese induravit; cum ita Deus eum induraverit,
ut ipse etiam sponte malitiæ induraverit sese, uti expressè loquitur
Moses. Si a. Deus propriè duritiem in eo efficeret, eam sive immite-
rendo s. augendo s. infigendo, eique necessarium aliquod ~~χάρσης~~ citra
culpam præcisè denegando; impropre utique diceretur rex se ipsum
met indurasse: cum necessariè sese tali prævia operationi moventis
DEI, vel invidentis gratiam accommodasset: attemperasset se im-
pulsu ponè urgentis severissimi fati; nec potuisse aliter: miserabi-
lis potius quam culpabilis. Et ἡ θεὸς σκληρύνεται (Pharaō) καὶ
Ἄλλη τὸ σκληρύνεται ἀμαρτάνει, ἢν αὐτὸς εἴπω τὸ αἰματίον αἵτιος
alt Origenes Philocal. c. 20. p. m. 274. h. e. si à DEO induratur (Pha-
rao) & propter indurationem peccat, non ipse sibi causa peccati est. De
cetero, si curatius circumstantias rei contueamur, adparebit plera-
que illa & penè omnia, divinitus circa regem istum admissa, quo-
rum intuitu ipsius induratio Deo adsignatur, fuisse in se, vel admirabili
bonitatis, vel certe talia, quæ Pharaonem minimè debuissent trans-
versum agere. Ex ipsis a. semet indurandi anam & causam ipse ar-
ripuit, i.e. tantos animos sibi fecit, ut imperterritè in inobedientiâ
persisteret;

g. 12. Tales Pharaoni occasio[n]es, ex perversi & arrogantissimi ingenii abusu fuere, partim multa DEI lenitas, partim præpeditum & divino iustu[m] interruptum iter gentis Israelitid[is] in deserto. Q[uod] n. ad prius pertinet, fuerit licet Deus probè contumacia Pharaonicæ præscius, habueritque superbissimi hominis ingenium penitissimè perspectum, diu tamen fuit, cum tam validum & acutum cuneum, quām pro duro hoc nodo fuisset, ipsi non adhibuit. Multā adversus eum usus est bonitate, multā mansuetudine & tolerantia. Non sustulit de vitā, nec contudit contumacem duritiam, præter communem legem adhuc ulterius sublimatā potentiam. Inflictas plagas s[ecundu]m, non tantum mitigavit, sed & prorsus avertit. Non quod perdere hominem absoluto decreto aut beneplacito occupasset, sed ut ad plenam & salutarem agnitionem suarū bonitatis adduceret, atque contumaciam ejus ita magis magisque orbi manifestaret & juxta coargueret. Quando a placide ita & leniter cum eo agit Dominus, quando mala qua[m] immiserat, statim rursus tollit: haustā respiratione invalescere regis animi, erigi in audaciam, & eo pacto ex accidenti contumacia magis magisque augescere Exod. 8: 15. & 9: 34. Pulcre hoc illustrat Origenes exemplo heri, qui per benignitatem nimiam dicitur pravum fecisse femulitum, & causa extitisse delictorum, qua[m] servi admisere. Locum notavit Grotius in adnot. ex fragmento, quod habemus Philoc. Cap. 20, ubi pericopam illam Exodi, indurabo cor Pharaonis, & hanc Pauli explicans, inter multa egregia & digna lectu: ἐκ ἀτοπού δέ, inquit, καὶ δότο συνηθείας τὰ τοιαῦτα πρόσωπα θάσαις, τολλάκις τὸ χρηστῶν δεσμοτῶν Φασκόνιων τοῖς Διοί τὴν χρηστότητα ή τὴν μακροθυμίαν ἐκτείνοντος ὀικεῖταις, τὸ ἔγω τε πονηρὸν ἐπόιησα, καὶ ἔγω σοι ἄλιος γέγονα τῶν τηλικύτατων ἀμαρτημάτων, δέ τοι τὸ οὐδεὶς ἀπόστας καὶ τὸ θυντήμενος τὸ λεγομένον, καὶ μὴ συκοφαντεῖν, μὴ κατεκάνοντας τὸ βαλῆμα, τὸ λόγον; qua[m] sic Latina fecit Jo. Tarinus Andegavus in editione Philocal. p. m. 281. sed & h[oc] non absurdē ex communi loquendi usu leniri & mitigari possunt; quoties n. boni & benigni domini servis iis, qui propter facilitatem & aquanimitatem suam occalluerunt, ingere-re solent: ego te improbum feci, ego tot scelerum tibi causa fui; ser-monis n. ingenium & vis attendenda est, sed circa calumniam dicti ei-jus sententia intelligenda. E diverso autem, si Deus fecisset durare all-

quādū super Pharaone mala, quæ impotuerat, aquas versas in san-
guinem, ranas, cinyphes, muscas, pestilentiam; credibile fit eum à
proposito paulatim discessurum fuisse: id quod textus non obscurè in-
guit; cum n. tollerentur plague, & jam respirandi copia Pharaoni re-
litta à Deo, tum vero, ait, aggravavit cor suum, atque sic, dum Deus
mala illa detrahit, ea res illi addit contumaciam, Deo indurante Pha-
raonem, non nisi ἀφορμητικῶς; quam loquendi consuetudinem sacris
literis haut esse alienam passim addicunt nostrates.

S. 13. Posteriorem quod attingit occasionem, quæ divinitus ob-
jecta, explorandi animo, quam constans persisteret rex in coptâ nu-
per obedientiâ; & cum is illâ abuteretur declarandi, quod coactum saltim,
& undiqueq; infucatum fuerit hoc ipius obsequium, quo Israelem dimisit;
Imo ut magis magisq; cognitam facere generi humano ipsius contumaci-
am, & tandem quoque suam in tantæ longanimitatis & tot summorum
miraculorum superbo contemptore puniendo justitiam; fuit illa hujus
modi. Procurat Deus impeditum & inordinatum, ut videbatur, po-
puli sui receptionem, ac fugam potius quam profectionem in eremo;
Id denuo arripit occasionem Pharaon indurandi sui. Etenim videns
post exitum populi, nullam amplius cladem aut noxam sibi civibusvè
suis intentari, præsertim cum ex nuntiis acciperet, Israelem præ mi-
nis, quas ante securus exaudiebat, jam horrere, tremere, torpere,
lymphaticorum situ conuersos in fugam à rectâ viâ deflexisse, & pro-
mari mediterraneo, ad quod contendere debuisset, iter versus mare
rubrum cepisse, atque ita medios inter id mare & prærupta ac inacecis-
sa montium juga conclusos teneri; sensim cum famulis metum vindicis
DEI dextræ coepit deponere. Succurrit memoria & lubido quæstuum,
quos quantosvè haec tenus, ex adsiduo & gravissimo labore tam nume-
rosæ multitudinis, quotannis fecissent? Hinc avaritiâ denuo eis pe-
stus exarsit, mutari igitur repente in populum, jaclare stolidè: *cum
hoc fecimus, quod Israelem dimiserimus, ne nobis serviret?* Exod. 14:3,5.
Non debuisset certè hæc res regem à coptâ obsequiâ dimovere; sed
putabat vecors ac tot prodigiorum immemor animus, DEum à præ-
varicatore populo percitum, istis turbatæ via erroribus significatum vo-
luisse, se eum Pharaoni in prædam tradidisse. Ergo confidentissimâ
audaciâ ferox, elatus, temerarius, furor, populum quem dimiserat,
hosti-

hostilibus copiis cōmitari, arma contra Deum ipsum expedire, quippe eos vi reducturus & in pristinam servitutem retrahere conuictus, quos DEI manus exinde liberaret. Quapropter Deus etiam indigueranter tam atrox facinus tulit, pertæsusque obstinatissime pervicacie, tandem ex iusto iudicio, laxatis hominem habenis, cupiditatibus suis in certissimam & extremam perniciem raptandum permisit, quem propria iniq[ue]itas & indomabilis superbia, contra DEI precepta eoties induxerat fecerat; ut loquitur S. August. serm. 88. de tempore.

S. 14. Habemus πρότασιν simplici stilo signatam: supereft ut ἐποδόσεως quoque rationem, recte ac ordine, ut solennis formula habet, explanatam demus. Respondent hic Israelicidi moscholatræ genitiles, ante sui conversionem horrendæ idolomania obstricti Rom. 1: 23, 25. Gal. 4: 8. 1. Cor. 10: 7. & 12: 2. Obstinata verò & pervicacissima non obtemperando doctrina & voci Evangelii gens Judea, ad vivuta refert imaginem contumacis ac rebellis Pharaonis Rom. 9: 32. & 10: 3, 16, 21. Magna siquidem intercedit paritas Judeis cum Pharaone. Hic imperii Domini obsurdescens, quæ per præconium Mosis & Aaronis ipsi enotesce voluit, tremendisque miraculis adstruxit, obsequium & fidem negabat. Illi verbo Evangelii eredere recusant, justitiæ Dei cedere, dum ipsis non per Mosen aut Aaronom, sed ab unigenito Dei Filio, ab ipso met Cristo prædicatur, innumerisque confirmatur signis, Ebr. 2: 1 - 4. Ut illi dura mens ac retrorsa, & totiens nuncilis divisionis gravis, insuperabili pervicacia contumaciter perseverans, infidelitati & inobedientiae immori; ita pariter his 1. Thess. 2: 15, 16. Et cum gravior multo sit noxa, Filio quam servo esse dissidentem & incredulum, Judæorum certe atrocius fuit peccatum, quia Filio ipsi fidem denegarunt, uti concludit Ap. Ebr. 2: 1. & 3: 1. seqq. Potuerat Deus, ita Grotius, eorum contumaciam statim uelici, sed noluit, sicut eos in pace agere per annos fermè quadraginta, interea temporia peiores effecti quotidiè, infamiam sibi accepsero apud omnes gentes, ita, ut sum eis tandem excidium evenerit quanquam tristissimum, esse tamen infra eorum mala merita crederetur, ipso teste Josepho. Quemadmodum itaque in membro comparisonis priori, crimen læse majestatis divinæ pars utraque admisit, Israelite moscholatræ & Pharaon rebellis: sed illis penitentibus Deus perexcit; hunc impenitentem justo iudicio in-

duravit; patientia non potentia, non illico plectendo, sed protrahendo vitam; ita pariter rem habere, cum gentibus conversis & Judais refractarilis, quos utrosque de cætero legis esse prævaricatores evicit supra Rom. 1. & 2. capp. hic jam in parte comparisonis Dorodotinū docet Apostolus. Unde in hanc conclusionis formulam, mentem Apostoli colligit B. Daphaw. in Hodom. Calv. phant. Q. Si igitur vos Iudeos gravius Pharaone peccantes (nam Pharaon verbum servi Mosis neglexit: vos Domini Christi per infidelitatem) indurat, h. e. patientia suā fert, feretq; ad excidium usq; urbis vestram contumaciam (non Mosis, sed) ipsi Messiae obstreperam, ad tot miraculorum (non dirissimorum, qualia fuerant portenta Ægyptiaca, sed) suavissimorum lumina malitiose cecam, & sceptro Christi gravem; contra gentibus, fide Jesum Nazarenum amplectentibus parcit, ac insuper civitate donat; an hoc nefas? stat itaq;, Deus miseretur cuius vult, indurat quem vult; stat inquam, sicut quod scriptum est, scriptum est.

S. 15. Qvod si jam quæres: cuius velit misereri? responsum feres ab Ap. voluntate antecedente omnium Rom. 11: 32, consequente (quà de hic propriè sermo!) ejus, qui fide misericordiam ex æquo omnibus oblatam amplectitur Rom. 10: 9 - 13. id quod etiam hic haut obscurè indicatur: Siquidem intelligit Ap. illam Dei misericordiam à quâ Judæi ut increduli fuere exclusi; non autem erant exclusi à præveniente gratiâ, quam habuere inlustrem, sed consequente ad præcedaneam fidem. Quamvis n. infinitus D. Hunnius in h. l. DEUS omnibus suam misericordiam obferat; non tamen indifferenter omnes, quoquo modo se habentes, ejus sunt participes: sed ii soli, qui gratiam & misericordiam DEI fide, per verbum Spiritus Sancti operatione excitatâ, adprehendunt; id quod ex universâ scripturâ liquidum est Rom. 9: 33 Joh. 3: 16, 36. quæ etiam docet, fidem serio omnibus per efficacem ac gratiosam Spiritus Sancti operationem obferti Act. 17: 31. quem locum conferas licet cum Es. 45: 22, 23, 24. Rom. 14: 12. Eorum, inquam, vult misereri Dominus; reliquis à perfruitione & participio misericordiæ, neutiquam per absolutum decretum rejectis, sed per incredulitatem, ut Ap. loquitur, exclusis & excisis Rom. 11: 20, 23. Si etiam porro roges: quem velit Deus indurare? respondet universa denuò scriptura differtâ voce clamans: non nisi eos, qui gratiam oblatam aspernantur Prov.

PROV. X 24. seqq. Ef. 5: 1. seqq. Jer. 32: 33. Matth. 23: 37. Luc. 14: 21. Joh. 3: 18, 36, & 16: 8. seqq. 2. Thess. 1: 8. & 2: 10. eos, qui spontaneā malitiā
 seipsoſ indurant, dum suggestionibus & obcocationi Satanica locum fa-
 cientes 2. Cor. 4: 3. Eph. 2: 2. Deo tergum obvertunt Zach. 7: 11. oculos
 occludunt Ef. 6: 10. aures obſeruant Matth. 13: 15. cervicem indurant Act. 7: 51. frontem xneam Ef. 48: 4. faciem petrā obſfirmationem reddunt
 Jer. 5: 3. adeoque cor pingue & grave Ef. 6: 10. mentem reprobam Rom. 11: 28. conscientiam eauteriatam 1. Tim. 4: 2. ſpiritum compunctionis Rom. 11: 8. animumque poenitente nescium Rom. 2: 5. denique callum in duritie
 contrahunt Eph. 4: 9. Non ergo, verba recitamus B. Calovii, quibus
 haec & plura egregiè hunc locum illustrantia concludit in Bibl. illuste.
 absolute hic est voluntas, sed ſupponit oblatę gratię reprobationem. Quid
 quod ipſum indurationis peccatum id ſatis confirmet? quia induratio foro
 maliter includit reprobationem gratię, & obſfirmationem cordis aduersus
 verbum DEI; non ergo citra maniſtam contradictionem induratio im-
 putari potest absolute DEI voluntati. Hinc induratio hic (& alilibi loco-
 rum scripturæ, ubi Deo tribuitur) non aliter ſpectanda, niſi ut actus
 judicialis, ſive ut pœna rationem habet; id quod hic etiam manifestiſſi-
 um putamus ex oppositione: quā actibus misericordiae ſpecialis & con-
 sequentiis, quā Deus poenitentes fideles complectitur, ē diverso oppo-
 nitur. Omnis a. pœna est ob antegressam prævaricationem, & per
 conſequens non absolute voluntatis, vel ſimplicis, & ab omni cauſa ex-
 trinſecā liberi in agendo & praecisi lubitus. Pareus quā est prudentiā
 Comm. p. 206. ἵπανολός Ιησοῦ & conclusionem, quam format Ap. ſic
 vel exponit vel emendat, quē Ap. absolute decreti architectum con-
 ſificat: quem a. vult indurat: debuerat inferre (ſcil. ſi à Calvinī par-
 tibus fulſet) quem a. vult excitat ad perditionem, ſicuti Pharaonem;
 ſed dicit συλληγόνει, indurat, ut exponat: quomodo Deus reproboſ exci-
 tet ad interitum; nempe non ſolum creando, tolerando, diu connivendo:
 ſed etiam indurando in pravitate, quā ſibi exitium gravius accerſunt.
 Eundem in ſenſum Chamier l. 7. c. 5. ut evincat, reproboſ predestinatos
 eſſe ad damnationem, contendit eisdem ordinari ad media damnatio-
 nis, ex induratione, qua ipsi certiſſimum medium ad damnationem.
 Verum ut quid haec ad Andromachen? S. Paulus occupat ſe, in adſtru-
 enda aequitate repudii Judæorum à privilegiis populi Dei, ex principio

pervicacia eorum & oblictationis , contra voluntatem Dei de salute
 consequentia : Calviniani , de mediis damnationis ex praesiderante decreto
 Aventibus , adeoque in id defuper ordinatis , tollitici sunt . Apostolus in
 eo est , ut omnem à Deo amoliatur iniquitatem , à Judæo antagonistā
 intentatam , sub specie quod Deus homines non ex equo tractet : Calvi-
 niani omnia ex simplici beneplacito & absoluto iure deducunt . Nimirum sic
 potius absolvantur Judæi , quos Ap. in culpa , ut ex adverso De-
 um extra omnem culpam habet . Certè responso Apostoli , si præci-
 lam voluntatem absolutè detonat , majorem adhuc adversario præbusset
 criminandi causam : iniquum tanto magis esse Deum inustum , dum po-
 pulum optima quæd per insignem zelum legis commeritum , vel certe ma-
 ximam ejusdem partem . Et quod magis adhuc est , contra manifestam
 promissionum suarummet fidem (quas ipsevet Ap. paulò ante , ab inten-
 tione Dei ex equo ad omnes pertinere statuebat , etiam eos quorum
 sortem doleat) jam solum quia ita placuerit , irremediabili fato , non
 tantum excitet ad exitium ; sed & , ut hoc eo gravius sibi arcessant &
 indeclinabiliter , indurat . Excusasset sic Judæorum pertinaciam , si
 vel Judæi non conversi , vel è Christianis nouissimi percontati essent ,
 causam hujusc refectionis à participatione misericordiæ ? respondisset
 Paulus , quia hi Judei absoluto decreto vel odio sunt reprobati , quia ad iram
 sonditi , prædeterminati , indurati à Deo . Nunquam sic justissima fuisset
 & excusatio pervicaciæ , & contra iræ ac severitatis accusatio , ut abs-
 que justo iræ paulo senvientis , in miserabiles magis quam culpabiles ,
 imo in eos , qui ne ullâ quidem ratione potuerint aliter ? Igitur sic
 rem putamus , sicut pleraque , quæ ex hoc capite pro absolutâ seu electio-
 ne , seu reprobatione urgentur , fluunt ex inscientia indolis disputatorum
 Paulo observatae : ita dum ait Ap. quos vult indurat , quorum vult mi-
 seretur , phrasis quidem videtur peremtoria & præcisa esse : sed , di-
 cente B. D. Danhaw. in Christiæ. p. m. 181. disputatoris mos est , ut
 dum unum extremum fortissime negat , in alterum videatur incidere :
 quamvis , si secundum analogiam sensus alibi expositi interpretere , non
 incidat . Ergo , vix aliud hoc effato inauit Ap. quam liberam esse Deo
 & miseriendi & puniendi potestatem : Nam cum in eo sit , ut doceat gra-
 tiam & misericordiam Dei , non studio operum aut ulli conatus voluntatis
 humanae obstrictam , sed liberrima voluntatis divine esse ; facilis
 equi-

equidem fuit vi oppositionis transitus, ad vindictam & judicium, quod hic indurationis nominat, adsumta voce, prout & Origenes censet, ex iis, quae in Exodo circa historiam Pharaonis scripta leguntur: ut ita de utroque oppositorum membro eadem uteretur verborum formulâ, & sicut miserationem liberæ constituit voluntatis divinæ, idem pariter de judicio & pena indurationis (nam alia ratione s. in quantum quid malitiae moralis implicat, ne ad voluntatem divinam referatur, vetat omnino ἀκίνητον hujus & invariabilis, omnisque mutationis progressus nescia sanctitas z. Joh. 1:5. Psal. 5:4.) pronunciaret. At, quemadmodum libertas voluntatis divinæ, circa miserationem illam specialem, qua de hic agitur, non est absolvenda ab ordine illo, quem liberrimè sibi fixit, h.e. non est opponenda vel merito Christi Rom. 10:4-13, ut fundamento & principio motivo omnis gratiæ Act. 4:12a Rom. 5:15. Eph. 1:6. vel fidei, quâ unicâ meritum Christi fiducialiter apprehensum, et si alienum, pro nostro tamen misericordissimus Deus gratosissime vult reputare Rom. 3:24, 25. & 4:5. Ebr. 11:6, ita è diverso, circa severitatem & judicium indurationis, minime est separanda à neglectu illius ordinis Rom. 9:32. vel contemtu & elusione ἐπιτηδεύσεως celestis Luc. 19:44. h.e. non est opponenda divinæ vel justitiae vel veritati Rom. 11:20. Ez. 18:23-30. & 33:10, 11. Et cum induratio, quæ Deo adscribitur, non sit peccatum, sed pena peccati; ceteroquin n. Deus directè auctor peccati statueretur, quod non vacare contumeliam moderationes agnoscunt Calviniani; perspicuum est praesupponi utique peccatum, cuius pena sit, ac proinde nec posse, nec debere absolute Dei voluntati transcribi.

S. 16. Iusti itaque fuit iudicii (non præsiderantis decreti ac impulsus prædeterminantis) quod dedit Deus plerisque Israelitarum spiritum compunctionis, & oculos ut non cernant, & aures ut non audiant; repetiti ab Ap. Rom. 11:9, 10. sed jam olim intimati, tum (*) per Esaiam, tam Cap. 29:10. ubi vaticinari prophetam de populo Israelitico, imprimitis sub N. T. interpres est exceptione major Christus ipse Matth. 15:7. bene vaticinatus est ὁ θεὸς ὑμῶν, de vobis Esaias; & signanter Marc. 7:6. ὁ θεὸς ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, de vobis hypocritis; quandoquidem pena ibidem denunciatæ, ΜΟΛΗΓΩΝ ΤΟΥΣ, pro quo Ap. secutus LXX, retinuit πενουμένας καὶ αὐγέσσως, cum nihil sensui decedat; puta spiritus soporis, qui non

vulgus statum Iudeorum ita spiritualiter inebriatur, ut oculis obstruatis
 altum dormirent soporem, sed & principes eorum, **וְיַהֲנָן** videntes qui
 se videre putant Joh. 9: 41. tenebris suis operatus erat, ut non viderent,
 sed caligarent potius; *indurationis ajo & extremitate illius obsecratione*,
 quæ sub adventum Messie populo Iudaico obtigit, adeo ut *vaticina* de Messia,
 eidem fuerint *instar libri obsignati*, ipsi q; sapientes eorum,
 cuncta prudentia suâ & sapientia pessundata executierint Es.
 29: 14. non alia erat causa, quam quod cor sibi velo Mosis ipsimet
 studio malè fano operuerint z. Cor. 3: 14. soli *legis justitiae* inherentes,
 eoque *justitiam Christi* in oraculis licet V. T. fulgentem respuentes
 Rom. 10: 2. 3. scandalizati n. infirmitate Christi Rom. 9: 32. usque a-
 deo non voluerunt agnoscere Deum in suâ sapientia, vel Christum,
DEI virtutem & sapientiam, fide in nomen ejus fixâ suscipere, ut
 potius extremè ipsum averteri, & hostilibus odiis infectari, tandem latius
 haberent in crucem egisse, ne post mortem quidem positis furoribus z. Cor.
 1: 13. 19. 24. & 2: 8. 1. Thess. 2: 15. 16. quam etiam cap. 6: 9. 10. ubi pa-
 riter illum maximè populum designari, qui tempore promulgati Evans-
 gelii victurus erat, disertissimè docet S. Joh. c. 12: 40. referens juxta
 extremam indurationis eorum causam in *αντιας*; quod nim. regem
 gloriae Christum (cujus gloriam, quæ in Evangelio repletura erat to-
 tam terram, decantatam tunc angelis atque Esaie c. 6. in visione reve-
 latam, ipsi sub N. T. *ἀληθεροσ ὄπων* & sufficientissimè; quod He-
 braismo emphatico, audite audiendo, videte videndo, prædicem in-
 novit propheta, in *predicatione* solenni & tot insignibus miraculis au-
 divre & videre; tamen) oculis videntibus non videre, auribus audiens
 bus non audire voluerint, nec se ad ipsum convertere, aut in nomen ejus
 credere Joh. 12: 37. 38. 39. Siquidem in eum finem Evangelista in primis,
 vaticinia Es. c. 53: 1. & 6: 9. confert. Apud prophetam ipsum C. 6: 9. 10.
 omnes imperativi sunt, exponendi per futurum, audiens scil. & non
 intelligent, videbunt *¶* non cognoscere, quomodo citantur Matth. 13: 14. Act.
 28: 26. sed ita, ut infaustus iste eventus & contrarius illi, quem inten-
 dit Deus, per eorum tot ante prævisam seculis malitiam certissimè
 extitisse intelligatur. Id sic manifestum reddit B. D. Schmid. Comm.
 ad Es. 6. dicitur: & ne intelligite, & ne cognoscite; si imperativus
 simplex sit, istud mandans: Iudei fecerunt quod debuerunt, Quod fal-

Nam est. Neg, vero etiam futurum simplex est, ut nec & audire. Sed
 ut in hoc habetur, quod Deus curaturus sit, ut ipsis prædicetur. Et quod
 ipsi etiam audituri sint; ita in isto dicitur, quod non intellecturi sunt,
 etiamsi Dominus intenturus sit, sive acturus quod suum est. Quemad-
 modum itaq, si dixisset audite & intelligite; dixisset, quod Deus datus
 sit, & per istos statutum ut eveniat; sic jam: audite & non intel-
 ligite, idem vult, quod Dominus quidem vellet dare, sed per istos stare,
 ut non fiat. Unde etiam in mandatis traditer prophetæ, ut impina-
 gue, h. e. exprobret populo huic, quod, cum potuisse per divinam
 gratiam intelligere corde, audire auribus animi, videre oculis tam ani-
 mi quam corporis, gratia tamen isti malitiosa restitutus esset, & ipse-
 met impinguaturus cor, h. e. redditurus $\alpha\gamma\alpha\delta\eta\sigma\eta\sigma\eta$ & sine omni sensu,
 quod nullis concionibus, promissis aut comminationibus divinis movea-
 tur, ut admittat salutare DEI verbum &c. Est hic, ait porro B.
 Schmid, imperativus, ut loquuntur Theologi, Grammaticus: sed non
 imperativus sensus. Prophetæ aliquid facere dicuntur, ubi illud mani-
 festant, conf. Jer. 1:10. adde interpretationem Ap. ex Act. 28:25. ubi
 causam, eur populo Judaico reprobato, gentibus justitia quam ha-
 bemus in Christo obtigerit, inde reddit: quod illi audire Evangelium
 de Christo renuerint: he vero cum gaudio admirerint v. 25, 28.
 Tum quoque (**) per Davidem Psal. 69: 23, 24. ubi Hieroplates
 (in personâ Messie de passionibus suis, quibus persolvit ea que non ra-
 quis ibid. v. 5. vaticinantis) simul declarat justam DEI vindictam, quâ
 in Iudeos $\chi\varrho\sigma\sigma\kappa\lambda\sigma\eta\sigma\eta\sigma\eta$, qui eum in crucem adegerunt, ibique felle &
 aceto potarunt v. 12. admissi parricidii causâ & in ejus $\alpha\gamma\alpha\delta\eta\sigma\eta\sigma\eta$ v. 27.
 quod, quem Deus percussit Messiam persecuti sunt, & super dolorem vul-
 nerum ipsius addiderunt, tandem erat animadversurus: tum per male-
 dictionem, qua ipsi ut sub $\chi\alpha\lambda\eta\eta\eta\eta\eta$ legis, extra Christum, quem per
 extremam $\alpha\pi\pi\alpha\eta\eta$ repudiarent, in quo tamen solo benedictio pro-
 missa fuit, constitutis v. 25, 28, 29. non potuit non incumbere super
 ipsa eorum mensa, i. e. omnibus institutis, beneficis & privilegiis
 eorum; mensis n. ait hic B. Myllus, citante D. Calov. in Bibl. ill. uti-
 tur, non tantum ad accipendam inde victus atque almonia benedic-
 tionem, sed expedienda etiam quæcum negotia vocationis nostræ; tum
 ger scotoma s. obscurationem oculorum, h. e. cæcitatem mentis, Chri-
 stum mundi lucem insueri aspernantis, & ad Evangelii fulgorem spon-
 Mi 3: 93

te caligantis ; denique per inflexionem dorſi i. labefactionem virium ~~21~~
 παιδῶν : quā ipſa πανολεῖον, tum urbis conf. v. 26. tum politie Judaice
 infinuari certum est : adeoque infelicissimum gentis hujus statum, in
 quo, & intelligentia orbos, & viribus enerves esse oporteat : quae
 duo rerum recte & feliciter gerendarum adminicula, notante itidem
 Mylio, merito cluunt, nim. ut præludenti consilio præsto sit facultas
 exequendi, quæ probè consuluerit. Juvat hic adponere glossam B.
 Danhaw. quæ legitur Theol. Consc. p. 1. art. 3. p. m. 145. **Quadrupli**,
 ait, tropo res eadem exprimitur (1) mensa b. e. deliciarum Evan-
 gelicarum, ad quas sunt invitati Matth. 22. vertendæ in pernici-
 em, sicut accidit mensa Belzazaris regis Babylonie. (2) auncupii, quo
 avis b. e. mens Judaica, suāmet se parhermeniā & paralogismis illa-
 queat. (3) tendicula, quæ feram Judaicam capit ad mortem. (4) scam-
 dali, à σκάλῃ claudicare, b. e. lapidis, in quem offendere ac im-
 pegere suōmē virtutē execrati Judai. Eventus, addit, hic optimus est ina-
 terpres. Sternebatur in ὑπερώῳ Solymitano mensa Pentecostalis, pro-
 pinabantur quasi philtera divina à pocillatoribus Apostolis, vero, non mero
 ebriis : at Judeos pervicaces plerosque cōstro percitos Satan suis opinioni-
 bus inebriarat, ac in vertiginem dederat, ut omnia in contrarium, pu-
 scil. atque venenum illis verterint. Hac dum infinuat S. Paulus loco
 memorato Rom. 11: 9, 10. minimè dissimulat aut reticet causam justi
 hujus judicii, sed, quod collatione superiorum & infra sequentium
 in textu evidentissimum est, indigitat exercitè reprobationem Messiae,
 ἀμσιαν & adfectionem propriæ justitiae, & quidem irremediabili penè
 pervicaciā, in quā saltim maximam partem ἐπωεύθυνον : hanc vi-
 delicit extremam ipsis causam difficultatis in obtinendâ verâ justitiâ
 docens quod occalluerunt. Quo ecquid aptius potuit ad rem dici ?
 πωρόδοι, n. usurpatū propriè de eo, cuius manus pedesque εἰς ἔγγων,
 continuis laboribus in callum obdurant : dehinc per metaphoram ad
 animum traducitur, unde καρδία πεωροπέννι discipulis tribuitur
 Marc. 6: 52. quod diligenter notandum monet B. Musæus, ne quis ipsam
 vocem tam invidiosi cestimet significatus, ut ea cum primum audirea
 nobis ingerat notionem de sensu reprobo. Ita pereleganter utiue
 hac tralatione Paulus hoc loco, ut & 2. Cor. 3. de Iudeis refractariis,
 qui sub legis Moysicæ jugo laborando, εἰς ἔγγων, ex male sanâ operum
 legie

legis afflictudine; tantum sibi suorum comparav^o callum, tam
spissum ēm̄ tuū nāgīas nālūpēz 2. Cor. 3. 14. obduxerant, ut Christi
jam presentis conspectum non modō non sustinuerint, sed & dico eum
mortis genere tollere non addubitarint.

S. 17. Absit igitur, in his à parte Dei, ut libitum agendi com-
minicamur, omni causa & ratione extrinsecus movente denudatum,
vel Deo istuc cum Calvinis equis addamus, quod vecore apud Juvena-
lem mulier sibi sumit Sat. 6. v. 22.

Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.

Certè n. ista voluntas, cui adeo omnis deest ratio, ut ipsa una sibi sit
pro ratione, est cæca, bruta & secors voluntas, addo pro modo agen-
di interdum tyrannica, qualem istis proditam verbis Poeta tribuit fœ-
minæ, quæ animi impotens imperat marito, famulum insolentem &
nullius proros noxæ in cruce ut adigat, hac unâ quâ moveatur de
causa: quia sic velit, sufficiatq; si sit pro ratione voluntas. Ad quam
eruditus interpres Juvenalis Joh. Britannicus ita ἐβελίζεται: *tyrannica
verba, quibus qui vocantur principes hodie, non sole mulieres saxe nimis
utuntur.* Nec v. talis procedendi modus exculpetur, ex illa loquelli-
di formulâ, quæ usurpata legitur de Nebucadnezare Dan. 5: 19. quos
volet, interficiebat: quos volebat, percutiebat: quos volebat, exalta-
bat: & quos volebat, humiliabat: potestatem quippe, ipsi de jure di-
vino competentem & hactenus utique rationalem exprimit, dicitur n.
hoc intuitu ad magnificentiam, quam dederat ei Deus altissimus, uti
eodem & antecedente σίχω videre est. Hac v. minime excludit me-
riti culpæ respectum, omnino autem pro ratione puniendi proximæ
s. causæ impulsuæ externæ agnoscit, eorum, quos punit aut occidit, sce-
lera nece justè planda: cum non nisi in ejusmodi noxas mortis poenâ
animadvertere, nulli regi, nulli εξοικεῖ divinitus permisum sit aut da-
tum unquam. Adde quod formula: facit quod vult, etiamsi prele-
das ab eo, quod est juris divini, ne sic quidem necessariò loquatur
voluntatem, quæ feratur in aliquid sine causâ extrinsecus commoven-
te: sed innuit summum, saltim in suo genere, atque à superiori in-
dependens & liberum rei, quam quis ita certis de causis vult, faciendæ
arbitrium roburque; sive jam causas ejus habeat justas, ut Deus Ps.
155: 3. etiam in constituendis & removendis regibus, prout voluerit

Dan.

Dan. 4: 14: & 5: 21. ubi humiles respicit, illis qui potentiam & vires
jactant, de solio deturbatis Luc. 1: 52, ad eum modum, quo cundem
superbissimum regem Nebucadnezarem, ob fastum & abusum concessam
potestatis, throno regio depositum Dan. 5: 20, 21. & filium Belzazarem,
paterni exempli, utut non nescium, æmulum, pariter propter typhum
& recordiam in statera appendit, & principatu ejecit Dan. 5: 23 - 30.
sive minus, ut Nebucadnezar, dum abusus est potestate regia, ad interficiendos
sapientes Babel, quod regi somnium indicare nequirent Dan.
2: 12, 13. tradendos flammis Sidrach, Misach & Abednego, ob piæ spretum
ab istis regis idololatræ edictum Dan. 3: 20 - 23. vide si hæc pluribus
deducta apud B. Musæum.

VASA IRAE.

S. I.

Sed redēamus in viam; unde paulo longius digressi sumus. Loquutus fuit Ap. de consequente judicio offensi numinis in Pharaonem, induratum non divinâ potentia, sed patientia: non efficaci voluntate, sed lenitate multa: Id excipiebat antagonista, ceu dictum de irresistibili decreto voluntatis antecedaneo. Hinc nova in Deum impingi iniquissimæ & horrendæ CRUDELITATIS dica: innocentes esse se suig, similes, et si vel maximè ad exemplum indurati Pharaonis peccantes: cum à liberrimâ voluntate Dei, que per se planè sit irresistibilis, agantur. Interim licet à pœnitencie iram incurvare, & vel sempiternis forte tandem cruciatibus, doloribusq, inexhaustis simul ac summis cum Pharaone addiciti. Hoc namque regerebat dialogista Judæus: si Deus indurat, quos vult, quid ergo succenset induratis, cum nemo voluntati ejus resistere possit: q. d. Deus non posse jure succentere, irresistibili ejus voluntate induratis, ecquid igitur est quod hos accusat? Rom. 9: 19. vel ut Calvinus objectionem impiorum hoc loco polit: quid habet cause, cur nobis irascatur? cum nos tales formaverit, cum pro nutu suo agat quo libuerit: quid aliud nos perdendo, quam opus suum in nobis ulciscitur? nego n. nostrum est cum eo belligare: ut maximè repugnemus, ipse tamen superior evaderet. Ergo & iniqvum erit judicium, si nos perdat: & effranis est postas, quâ nunc in nos abutitur.

S. 2. Ut

§. 2. Ut huc quis clavā Herculeā, queat veritatem fidelis nostræ fratre
gêre Calvinus, cum facile provideat pertinere hæc ad Iudeorum objecta,
ad eosq; nihil probare, singit cum sociensis adsumere Apostolum illa, ne
glexisse eorundem refutationem, imo confirmasse illa suam responsio-
ne. Hinc pergit; quid a. ad hoc Paulus? O homo, tu quis es. Nullam Dei
arbitrio causam superiorem adducit, cum in promptu solutio esset, ex
justis rationibus pendere discriben: eur hoc compendio non usus est Pau-
lus, sed Dei voluntatem in summo gradu locavit, ut nobis pro causis
omnibus una sufficiat? certè si falsa fuisset objectio, Deum reprobare
vel eligere pro suo arbitrio, quos vel favore non dignatur, vel quos
gratuito amat, refutatio non fuisset à Paulo negligēta. Nimirum, annon
hoc demum erat in respondendo maximo uti compendio: annon turpiter
deserere causam, cuius tutelam tanto cum zelo suscepérat, & herbam pesti-
lentissimo adversario palam porrigeret? Addit; objiciunt impi, reatu eximi
homines, si in eorum salute vel exitio primas tenet paret Dei voluntas. An
negat Paulus? imo suā response confirmatione, Deum quod visum est de homi-
nibus statuere: frustra tamen & furiosè insurgere hominem ad litigandum,
quia figuratis suis Deus quamcunq; voluerit forem jure suo adsignat.

§. 3. Sed tantum abest, agnisci ab Apostolo ac comprehendi
veritatem objectionis Iudaicæ, eaque non obstante, aequitatem & justi-
tiam DEI constare intemeratam: ut potius eo spiritus fervore, eo zelo
& affectu, ad illam semet destruendam opponat; qui & temeritatem ho-
minis nudo Dei arbitrio exitii sui causam imputantis, & innocentia lau-
dem sibi arrogantis, cum ex adverso non solum non innocens, non sola
originali noxa invitus, sed insuper (cujusmodi tunc erat sentina politiæ
Iudaicæ) esset totus è flagitiis, ad exemplum Pharaonis consutus Rom.
2: 21. seqq. justâ increpatione castigat Rom. 9: 20. & orationis comple-
mentum impedit, ac præ vehementia animi, stolidissimam objectionem
extremè abominantis quasi abrumpit; & interim responsi evidentissimis
argumentis Deum ab omni crudelitatis, injustitiae ac peccati contagio suf-
ficienitissime liberat. Etenim, defunctus response indirecta & objurga-
toria Apostolus: quod homo non debeat respondere Deo ex adverso, si vel
maxime per impossibile ex dominio absolute & summâ libertate agere vo-
luisse, & citra ullum boni maleve intuitum, simplici beneplacito electum
bunc in honorem, illum esse reprobum in dedecus jussisset; nedium scie-
ratissimus quisque, ictipii Pharaonis vestigiis insistens, Deum, multâ long-
animitate penitentiam talium qui frustra hactenus expectaverat, ob-

summa tandem impietatis penas in ius vocare; directam de informatoriam subdit, quia ut verbis B. Calovii utar, docet: tum quod Deus omnino jure successere possit induratio, quandoquidem non indures, nisi jam culpa suajustissima ira divina vasa factos: tum quod Deus non indures voluntate irresistibili, duritatem cordis positivè immittendo, quod & Iudei & Calviniani in istâ objectione adsumunt, sed perferendo multâ lenitate & patientia vasa irae ad interitum coagmentata; qui a indurat quem vult, ita tamen ut duritiae non sit author vel aprobator, seu causa positiva (quemadmodum n id de Deo certissimis indicis hic removet Apostolus) is non immerito accusat eos, qui indurantur. Quamvis a alias admitti possit, voluntatem Dei aliquam irresistibilem esse, eam tamen, qua in donatione fidei ordinariâ se exerit, pariter se habere omnino pernegari debet. Certe stringeret alioquin objectio; ecce n. conqueritur Deus, quum non creditus, si fidem his dare, aliis negare absoluto decreto constituit, ejusq; voluntati, secunda quam illam dare vult, nemo resistere possit? Matth. 23: 37; Act. 7: 51. seqq.

¶ 4. Duo hic hominum genera variabili sorte, ἀλληλογια tex-tus componuntur; unum eorum, qui justâ Dei irâ regno Messiae sunt exclusi, cum spe tamen reditus, si ponant incredulitatem; alterum eorum, qui eo recepti mediâ fidei, eliminandi tamen & ipsi, adversum exclusos si insolevant. H̄e Apostolo suat vasa gratiæ, præparata εἰς δόξαν, quibus cum incident illa εἰς πυρν commate 21. locata in magna Ecclesiæ domo 2. Tim. 2: 20, 21. h. c. quemadmodum ipse hic est vestigio clarat v. 24. vocati ex Iudeis & gentibus: quos opponit v. 30. seqq. Iraeli ἀπίστω & rejecto; adeoq; admissa vocationis gratiâ per fidem præparati, ad fruendum in glorioso regno gratiæ Isa 9: 1, 2, 9. & 46: 13. & 62: 2. gloria iustitiae & sanctitatis in Christo Iesu, spe gloriæ Col. 1: 27. præfigurata per δόξαν Iraelis sub V. instrumento Rom. 9: 4. ob cuius τρέψεω omnes deculpantur Rom. 3: 23, 24. conf. 2. Cor. 3: 18. ita ut quamdiu fide steterint, hoc certissimo argumento coelestis quoque obtinenda glorie securi sint; sin fidem abjecerint, denuò excindendi Rom. 11: 20, 21, 22. hoc n. tamdu manet, quamdiu diversitas subjecti, ex textu ostendi nequit. Illi vero vasa iræ audiunt καλησσμένα εἰς ἀπώλειαν, quibus gemina illa εἰς ἀληφάν; suntque Iudei increduli, oppositi Iudeis ac gentibus vocatis, adque fidem Christi conversis, πρόβατα de domo Irael ἀπολωλόται Matth. 10: 6. & 15: 24. Luc. 19: 10. sed quos παντοθύμia pœnitentia expectatrix, seu oves errantes revocare pergit Rom. 9: 22. coll.

cum C. 2: 4. rāmī ex olea spirituali desfracti ac excisi ῥ̄πισία, sed quis
 posita per gratiam infidelitatem, non denegabitur denuo inseri Rom. 11: 20, 23.
 seqq. vasa pro tempore quidem ἐις ἀπόλειαν, ἐις ἀπωλειαν, ut quibus hic sta-
 tus qua talibus non potest non adtrahere, ac certo minari aeternum de-
 decus & exitium C. 8: 13. Joh. 3: 36. & 8: 24. ita tamen, ut non impossibile
 sit, abjecta ἀπίστια postliminio redire cum Deo in gratiam, siveque ab ἀπω-
 λειᾳ sub carentia τὸ δόγμα, quam apud Deum habent filii ejus dilecti, im-
 maliente refungi in vasa eiis πρηήν Rom. 11: 23. 2: Tim. 2: 21. Luculenta hic est
 soter utrosque oppositio, vi sua ostendens; nec priores esse extra teli jaustum,
 sed posse illis si non majori, eadem certe facilitate contingere, ut impingant
 & parili ritu excidantur; nec posteriores extra spem regressus ad superas
 auras, sed possibile esse per gratiam, ut Messiam quem rejecerunt, fide ac-
 ceperint, adeoque vicissim ab ipso rejecti destinant esse & ipsi, siveque Israel,
 is inquam, cui ex parte hactenus πώρωσις contigit, cum ceteris credens
 salvetur. E quibus ita expositis, frustra sis si coegeris, vasare divinitus
 destinata, ne dicam absolute adjudicata, aeterno exitio: quibus prater me-
 moratam antiehesin vel maxime reclamat vox κατέργησθαι, quae quis
 nec Apostolo nec ceteris Θεοντεύσοις sonat, per modum decreti destinari
 ad hunc vel illum finem, quin potius ἀξιαν atque aptitudinem, quā quid
 resipie ad hoc vel illud idoneum est & constitutur, signat αὐαλόγως
 primitivo ἀξιος 2. Tim. 3: 17. sublinuit utique id, per quod quis in vas ire
 effigiatur, morosam nempe & stolidè pertinacem ἀπίστιαν, cum scaturit
 enim ex illa peccatorum lernā: cui proinde iram Dei, & consequenter
 saltim aeterni interitus reatum, justè incumbere integra phrasis intimat, quā
 vasa ire inducuntur, quasi κατ' ἐπεξιγνον, apta & κατηγραψέντα ad in-
 teritum, id quod proin nihil ad praesens confert, dum ne hilum aeternae
 Dei destinationis ad exitium importat. Quamvis, si referatur dictio ad
 Pharaonem atque Aegyptios, reliquosque perseveranter incredulos, pre
 conditione subjecti, aeterna perditio non excludatur Joh. 8: 24.

S. s. Urget vero Calvini schola absoluti architecta decreti, una
 cum voluntate irresistibili, efficacem præparationem valorum non minus
 ira, quam misericordia. Inde comparatum figuli in hunc sensum acci-
 pit: ut figulus non accusatur injustitiae, dum pro libitu ex eadem argilla facie
 diversa vasa, pateram ad usus honestos, cacabum ad usus indecoros; ita
 potiore jure nec Deus potest incusari ullius injustitiae, si ex eadem massa
 generis humani alios format vasa glorie, alios vasa ignominia, b. e. si mera
 voluntate quosdam, ab aeterno absoluто jure C. consilio prædestinet, & in

tempore creet ad salutem ac preparat, quosdam vero ad damnationem; vel alios eligat, convertat, donet salute in Christo: alios non eligat, sed relinquat in morte abiciendos in panam. Neg. n. adimere Deum, quod impissima glosa crudissime adiexit Calvinus, quicquam homini, quacunque eum conditione creavit, quemadmodum figitus nibil tuo adimat, quamlibet illi formam dederit. Verum enim verò, præterquam quod talis applicatio pugnat cum fundamento fidei & toto Evangelio, immo cum ipius natura Dei, quem nequiter auctorem peccati inducit, quum tamen sit ipissima immutabilis justitia: qui peccatum in lege severe prohibet, tanquam naturæ sua contrarium constanter & extremè odit, denique gravissime punit; certum est, adeo eam apud Apostolum non legi, ut aperte potius ipsi sit contraria, id quod ex verbis ipsius, non occupato animo penitus ponderatis, satis manifestum fiet.

S. 6. Ecce n. compendio in Apostolo argumenta, quibus offendit vasa ignominie minime esse voluntati Dei contentanea, vel eos qui indurescunt cœlitus agi ad peccandum: relucet id, tum quia aliqui non essent vasa si subjecta capacia vindicis ira, h. e. quæ iram Dei merentur, & quibus ille irascitur; ira certe semper presupponit peccatum, nec exاردescit, nisi in repugnante voluntati Dei: at quibus Deus irascitur, eorum certe non est auctor, quæ illis irascitur Sap. II: 25, & si vasorum ira, quæ talium, opifex esset: utique necessario causa peccati constitueretur, quod blasphemum esse agnoscent saiores Calvinianos, tum quia Deus non adprobat eorum duritiem (multo minus efficit) sed tolerat saltem, ceu loquitur Ap. ergo animo plane in contrarium accincto: quod namque amamus & adprobamus, id adplexamur, quod vero dispicet, animis aversis toleramus; tum quia εν πολλῷ μαρτυρίῳ à Deo tolerantur, h. e. invitantur ita μαρτυρίων tolerata ipsa illa benignitate divinæ, ut resipiscant: hunc etenim principem finem μαρτυριών & tolerantia Del esse, per se & à Deo intentum, perspicuum est è locis Rom. 2: 4. 2. Pet. 3: 9. Non igitur innuitur, à Deo destituti homines exitio, nam intendit prorsus contrarium ipsa iudiciorum, pœnitentiam nempe & salutem talium, cum & indurati, quales fuere cinati I. Cor. 6. & in reprobum sensum dati Rom. I. Iste autem sunt conversi: reprobi a. in sensu Calviniano non possunt resipiscere, apud quos proinde frustra est μαρτυρίων pœnitentia expectatrix. Digna quæ hic legantur, verba B. Danhaweri: bane μαρτυριῶν, absoluti decreti patroni, non possunt non exinanire; nam quæ virtus lenitatis, aut quæ-

quomodo maneghevicia, ne dum poterit, in eo est, quod Deus illos per annum suum arguit alterum, in vita hac fragili ac misera relinquat, quin & adde pancreaticè ac suaviter vivere sinat, quos eterno & nunquam finiendo dolori voluntate sua absolutamancipare decrevit? an multa lenitas in eo est, quod ille usuram exiguae lucis hic concedat, quos nulla ipsorum culpā, nullo merito, semper tertiis inextinguib; cruciatibus ac doloribus destinavit, tandemmodo quia id ipsi ita libuit? O crudellem aut saltem exiguam pax ergo duuina! magno sane redimunt istam miseri tales reprobis, Tum quia dicuntur κατηγορίαι μάνεια, i. e. τροπα & apta ad interitum, ut quem suā culpā meruerit: ergo non à Deo aptata, quia sic non essent *vasa irae* (siquidem ut mortuum accenditur ira saltem in obnitem voluntati Dic) sed à seipsis Rom. 2:5. quod & vox ipsa innuit, à medicis defumta, qui κατηγορίαι vocant, cum luxati artus componendo redeunt ad naturalem jacturam & positionem; unde ejus *emphasis*, nou tam extrinseca destinatio, quam interna potius dispositio intimatur, quā impii seducti à Satana fecerit ipsos, incredulitate & ex ea scatenatis peccatis ad interitum adaptant, disponunt, coagmentant: cum contra Deus παρεγράφουσι per verbum suum, ad fidem eos & salutem aptatos velit conf. Luc. 6:40. &c. Huc pertinet, quod Paulus impios non vocat *vasa culpe*, ex quo argui posset, ea à Deo eo esse ordinata, ut sceleris exerceant; sed *vasa ire*, in quibus Deus ob ipsorum iniquitatem iram suam offendat, & quæ per impietatem atque *ἀπίστας*, justam Dei iram sibi ipsis operantur; sicut machærae Simeonis & Levi Gen. 49:5. audiunt בְּלִזְמָן i. e. *vasa violencia*, quæ vim & iniquitatem operata sint. Accedit, quod vasorum iræ, h. e. infidelium coagmentatio illa nulla ratione Deo adscribi queat; sive quā ad infidelitatem & peccandum sunt compositi, nisi Deum causam infidelitatis & lapsus reddere velis, quam tam in omnibus voce legis severissimè accusat, & tanquam justissimus judex damnat (Rom. 11:32. conf. Rom. 3:9, 19, 23.) quo minus existimes eam ex mente vel operatione Dei esse Act. 17:31. Gal. 3:22. Absurda siquidem immo impiæ est Calvinii vox ad l.c. Deum ita providentia sua dispensasse, ut omnes incredulitatis rei essent, quo eos suo judicio haberet obnoxios, argu in hunc quidem finem, ut salus à sola sua esset bonitate, sepultis omnibus meritis. Cui merito regerimus cum Augustino: malevolæ est benevolentia, si Deus misserum hominem esse voluit, ut ejus miseretur, lib. 3. Conf. C. 2. quid quod homo, etiamsi non esset lapsus, per solam Dei bonitatem salutem fuisset consecutus; cum quia obedientia illa jam ante Deo creatori fuisset debita.

debita; tum m. quia aeternum primum longe est excellentius; quamvis
obedientiae temporariae merito acquiri potuisset; sive quā increduli ad in-
teritum sunt aptati, quod si omnino de Deo diceretur, non *absoluta* ejus
voluntati, sed *justo* *judicio* dandum foret, quo propter infidelitatem eos
ad interitum addixerit; verum id adeo hic non tribuitur Deo, ut alibi remo-
veatur ab eo Os. 13:9. nec vox κατηγορείν μένει, aut adlatæ superius è visceribus
textus rationes permitunt, ut Deo id ullo modo simpliciter transferibas.

S. 7. Quæ omnia cum ita se habeant, evidentem eamq; summam porr̄d
relinquunt disparitatem, quæ contra simile ita detortum hanc parum militat.
Nam ex una parte, observante B. Calovio, ignominia est *finalis*, cum vas à
figulo in matulam deformatum, tale sit ac maneat intentione ficto-
ris, adeo ut causa & origo ignominiae sit, ex solo fingeantis arbitrio &
quidem inevitabiliter: *vasa* a. ignominiae *rationalia* non adsurgere pos-
se, ut vasa sint in honorem, synodus Arelatensis merito damnavit; illic
figulus argillam, quæ sensus expers voluntati figuli minimè repugnat;
pro lubitu tractat, & ex eâ parat cum gudio, & que *urceos* & *matulas*,
quorum illi usibus honestis, hæ inserviunt actionibus, quarum homi-
nes publicè pudet: hic vero, non facit Deus vasa ignominiae, sed qui
suā culpā talla evasere, eos tolerat non absque cordolio; figulus pro-
cedit liberâ voluntate, Dei autem processus nascitur *justitia*, non *sim-
plici* *beneplacito*: non spectat massam generis humani simpliciter, quā in
Adamo obnoxia facta peccato, sed quā per fidem est in Christo, vel ex-
tra Christum per incredulitatem. Argumentatur itaque Ap. ex loco, non
tam similium quam comparatorum, non à pari sed à minori ad majus: si
figulo suo licet arbitratu, adversus quem tamen massa non ringitur, uti, ita
ut vas honoris & ignominiae, ex eâdem nil discrepante materia, nihilge
repugnante adseret, ing, eo ejusdem libera potestas effulget: quanto ma-
gis licebit Deo summè libero, circa lutum manui sue, vel adversum in
morem Pharaonis, vel cedens ostendere suam, illic in perferendis vasis è
ignominiae, que seipsa aptarunt ad aliquid, longanimitatem, & hic in
adparandis vasis gloria patefacere divitias immensa sue bonitatis? patet
n. illam comparationem Cc. institutam in punto originis & cause
ignominiae; quasi Deus eundem in modum ad dedecus fingat hominem,
vel ita ad interitum coagmenter vasa iræ, uti figulus olla fictor est,
quā ea est vas dedecoris: tum ratione paritatis masse, in ordine ad
vasa diversa; quasi perinde nulla sit disparitas, in massâ generis humani in
perditione jacentis, ex qua hi eliguntur, reprobantur alii, utilutum se ex
æquo

sequo habet, unde vas & decoris & ignominia parantur: nec cum analogia fidei, natura Dei, & Scriptura dictatis conciliari posse, nec è verbis, scopo aut à ληλαχια textus Apostolici unquam demonstrari.

S. 8. Annon ergo, inquis, habet Deus in corruptam massam generis humani potestatem, quam figulum? habet utique; aut aliud est potestas, aliud ejus exercitium. Similem proflus, absolute scil. vel praeceps reprobandi & de-honestandi, Ap. eam non dicit; hujusmodi ἀναγνώστε redditio cæsa est, periculi plena est, & in homine rationali falsa: aliter quippe velle se agere cum vasibz rationalibus, Deus in verbo suo declaravit Jer. 18: 2-12. verum potius misericordia ac justitia temperatam, nim. unum vas ex magnifica gratia honorandi: alterum in peccatis ad iram & interitum satis quidem maturum, interim multa longanimitate aliquamdiu toleratum, ex justo iudicio tandem de honestandi, ex eventu in materiam gloriae diuinæ, conf. Rom. 9: 17. Etenim Deus, licet potestatem prolapsò genere humano habuerit, omnes massæ perditionis involutos pariter proflus rejiciendi, ceu *vasa iræ*; non tam en hoc jure suo usus est, sed misertus universorum in Christo mediatore Rom. 10: 2-12. reprobatos tantum voluit finaliter incredulos, credentes a. elegit ad gloriam. Hunc ordinem, hanc viam salutis, cum spernere videat Judæos refractarios, dum, velit nolit Deus, operum meritis justificari constituntur, urget contra Apostolus voluntatem hanc Del unicè persistoram, salutem non esse hominis currentis aut volentes, sed Dei miserentis: dispensari eam ex testamento immutabili Rom. II: 29. Es. 54: 10. 2. Cor. I: 20. Ebr. 6: 17-20. nec ipsorum esse, propositum Domini tale vel in minimo diminuere, ordinemve ab ipso sanctum migrare, et si vel medit super eo rumpentur. Certe humanos susus absq; Deo, adde & contra Deum, non tantum in vanum esse nihilq; promovere, sed audaculis fraudi quoque atque extremæ interstitio- ni fore: qui n. *Georgrchæv* velit, illum juxta cum Pharaone tandem persensurum, se nihilo plus valere, quam lutum vase argiliaceum pote sit adversus figulum: cui jus est, cum libitum fuerit ratiove suadet, ejus constringendi; deformare saltim hunc tales semetipsum in vas, cui Dominus merito irascatur, ministrare ei causam collisionis sui, nec quicquam secus moliri præ illis, quibus temeritas sua durissimæ se impingere petra suusat; quo sibi solis nocent, sua pignora cedunt; Rom. 9: 32, 33. Si repones Apostolum plus intendere: id n. agere, ut ex- plicet, quomodo Deus voluerit ostendere iram & potentiam; respondeo, quæ hæc esset potentia divina ostensio, si Deus evertat, quod ipse ad su-

am ipsius fecit imaginem, ac si quis ex cera fingat gigantem; & eum postea manu comprimat atque confringat. Versatur Ap. in commendanda Dei longanimitate: quam multam prædicat respectu vasorum ire, quæ illâ in perniciem suam ritu Pharaonis sepius abutuntur: non in declaranda severitate, cuius primarij rationem non habet, tametsi occasione historiæ Pharaonice in mentionem vasorum ire incliderit. Ergo, dum Deus introducitur hic, verbis ex illâ historiâ v. 17. repetitis, ὡς Ἡέλαντεῖζας τὸν ὄγην, η γρωθσαὶ τὸ δυαδοῦ αὐτὸς Rom. 9: 22; non aliud sensus est, quam, cum Deus in eo esset, ut justissimè potuerit velle, iram suam statim aduersus vasra ire declarare, & vel primo momento impios perdere, tamen ut longanimitis testamat adhuc facit πανεργούμενα suam admirandam: quia perfect illos, tempus conversionis illis concedit, imo multâ eos lenitate tolerat, qui propter peccata poenis aeternis erant dignissimi; quin & à peccatis avertat, arguit, punit & beneficis variis invitat ad poenitentiam: sicut magistratus improbum fert civem, expectans ut se corrigat & emendet, si minus ex eventu tandem fiat ira & potentiae exemplum. Evidenter, quem ad modum verbum potentie sive voluntatem denotat, adeo ut vulgo quoque dicamus quem hoc aut illud non posuisse facere, quando facere id non voluit, conf. Marci 6: 5. ita vicissim τὸ θέλειν vel ἐθέλειν haut raro, imo plerumque ἀνθελέως frequentari videoas loco τὸ δικαιοῦ: exempla laudat inter alios Budæus in lexico.

CAUSA EXTERMINII.

S. I.

HAec v. ubi tandem dilertim promitt Ap. quid nisi gladium in jugulum causæ Calvinianæ extremum acuit? etenim, cum ad illa, quæ ad res Iudeorum antequam transiret, sub finem Cap. 8: 38, 39. subdidit: certus sum quod neque mors, neque vita, neque angelî, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia possit nos separare à caritate Dei, quæ est in Christo Iesu, Domino nostro, obvia esset ipsi instantia ex re illâ tempestate præsentissimâ: quis igitur Iudeos, populum habentium peculii divini, quem usq[ue] effictum amavit, ab eo separavit? ecquid est quod eos anathema fecit, cur excidere, quam quæsiverunt, iustitia quare regno Dei exterminati respondet, non equidem infieri se quod objicitur, imo, singulari cum cordolio, præsenti Iudeorum sortilegimiscre, esse siquidem separatos à dilectione Dei, juxta Evangelium C. II: 28. esse factos anathema, esse execisos & extorres è regno Dei; attamen verum interea persistare omni parte, quod statuerit.

Ratuerit. Nam, *absolutè à me & ceteris* esse *Dei dilectionem*, *le minimè dixisse*, ut qui novisset, quem nulla creatura ab ea possit vi segregare, posse tamen sponte sua per malitiam & peccata hominem illà excidere; *hinc nec mortem ad hoc di-
vorium illis, nec vitam, nec angelos, nec principatus, nec ullam creaturam ali-
am in causa esse*; sed propriam ipsorum incredulitatem, quæ diaboli est 2. Cor.
4: 4, hominumq; sua sponte peccantium ἐξον Rom. 10: 16, 21. Ebr. 10: 26. Equi-
dem & mortem, & vitam, & cetera quacunq; stare posse cum caritate Dei,
quæ est in Christo Iesu fide apprehenso: *incredulitatem a. non posse, eo ipso,*
quod repellit Christum, & ab eo segregem facit anathema. Esse n. Deo dilectum,
*in & propter Christum fidei ulnis exceptum: & esse ἀπιστον, acq; adeo ob re-
pulsam Christi anathema, se mutuo destruunt.* Ita certè Ap. ubi finem contro-
versiæ constituit, verbisq; minimè in ambiguum flexis causam exterminis Ju-
dicii edifferit, non in abditis voluntatis divinae eam querit, non in nudam Dei
évidenciam aut inexplicabile consilium rejicit, sed verbis quām clarissimis pro-
prietate gentis contumacis ineredulitati imputat C. 9: 32, & 10: 16, 21. & 11: 20, 23.
Tantundem n. sub finem C. 9, ubi disertâ utitur transiundi, ad conclusionem ex-
dictis inferendam formulâ: *U. & ἐπέκειν;* vid. Rom. 3: 1. & 8: 3, & 11: 7. vult di-
cere: *quid igitur post tam mula, quibus adversario satis facere conati sumus, di-
cemus? quid cause tandem, quod plurimi Judeorum facti sunt anathema, cum tan-
men gentiles, homines θαραγμός, ad desperationem usq; ac insaniam im-
pii, & qui quondam vivebant sine lege, ad regnum Messie pervenerint?* hoc ni-
mirum dicemus, quod gentiles adprehenderunt justitiam, que ex fide est, Israel v.
non. quare? quia non ex fide, sed quasi ex operibus legis, ὡς ἐξ ἐργών νόμου: cum
tamen ne quidem temporalis benedictionis Jacob spem habuerit ἐξ ἐργών, αλλ' ἐν Σαλαμίνος Θεῷ, cui nunc illi cōtempnūt: οὐ ἀνέλεγον, non credunt, sed obstre-
punt Rom. 10: 21. Inde est, quod hujus rei intuitu, ne idem piis quod Judeo ob-
tinat, tam illustribus argumentis etiam fidem eis commendat; cum supra, ne,
quod affliguntur, animum despondeant, neu fide obiectâ secundum carnem
vivant; tum infra, ne animo effterantur adversus excilos, futurum alias certissi-
mè, ut moriantur & ipsi C. 8: 13. ut excidantur & ipsi C. 11: 18-22.

S. 2. Describitur v. Apostolo hæc Judeorum incredulitas, vivâ quasi imagi-
ne (a) ui gratiarum concessarum immemor, imo turpissimo earundem abusu
infamis, id securitatem & confidentiam carnalem. Versa n. per eam latraria, tota-
que legis observantia in meram hypocrisin Matth. 6: 2, 5, 16. & 23: 28. Act. 7: 53.
ἐξοχη nobilitatis & primatus, è consanguinitate, non solum patrum sancto-
rum, sed vel maxime Messiae, Dei super omnia benedicti: nec non ex adoptione
gratiosa, quâ in album filiorum Dei inscripti, quoquot circumcisio notam
octavo die excepérunt Rom. 9: 4, s. commutata in fastum & supercilium; quo

præ se contentui ducebant ἀπαγγελίας Gal. 2: 15. h. e. gentiles quoslibet, ut immo mundos & indignos omni confortio, tanquam à Messia beneficiis exclusos Act. 22: 22. Icōpus testamētōrum divinorum, vel iaversus, vel elūs Gal. 3: 19-24. lumen p̄missionum, cump̄mis illarum de Messia, cōcitate neglectum, immo mentis per principia falsa fascinate, & ita ad terrena deligata, ut nunquam τὸν ἄνθρωπον anhelariat, temerario luto deformatum in nocentissimam p̄fici suauitionem Messie mundani, venturi splendore externo ac vindicis libertatis temporalis, quā incredibile dictu quantum dāmni fecerint, ubi in historiā Evangelicā notatā, conf. Matth. 20: 21, 22. hinc repulsa Messie veri, & hierarchiæ univeritatem abusus in instrumentum hostilitatis, aduersus Christum Christique sequaces, quā de testatur tota historia actuum Christi, maximè tragedia passionis. Adeoque (β) impingens in lapidem ἀπογένναιο Rom. 9: 32, 33. Qui, quā à Deo locatus in Sion, verè pretiosus est, ut in caput anguli, cui innitatur Ecclesia, inque fundamenta salutis, cui per fidem inzdificanda sit, eo fine positus: ut qui credit in eum, non fugere opus habeat, h. e. auxi-
 tate, trepidatione cordis & timore percilli, adeoq; vel tandem pndesceri, conf. Apoc. 6: 15, 16, 17. sed huius petrae salutis fide innixus securus consistat, & in judi-
 cō divino omni ignominia & confusione liberatus, tandem sternā salute ac gloriā potiatur Esa. 28: 16. Ast, cum humilatione, passione & cruce ipsius offendē-
 rentur Iudai 1. Cor. 2: 23. ut qui nollent veram & unicam salutis rationem, in eā
 venerari Act. 4: 12. 1. Cor. 1: 21, 30. nec doctrinā ipsius, verbū crucis, admitterēt, aut Christum ipsum, cœs unicū Mediatorem, in sanctissimo corporis sui sacrificio
 per fidem suscipierent, sed pertinaciter reprobarent, factus est illis ex accidenti
 lapis offensionis & petra scandali Esa. 8: 14. Luc. 2: 34. cujus eventus accidentalis
 culpa proinde querenda in ipsis, in lapidem hunc pretiosum & petram salutis,
 per ἀποστόλos impingentibus Hos. 13: 9-11. Pet. 2: 7, 8. & quidem talem, quæ (γ) conser-
 peude justitia surgida, posthabito Christo, Deo licet super omnia benedicto in
 secula, terminetur in μωσεωλατρείᾳ & inanem operum fiduciam Joh. 5: 45. At
 junct Hebrai (verba sunt Hug. Groiss ad eum l.) Samuelē, cum post mortē evoca-
 retur & crederet se ad judicium vocari, atra xisse Mōsis, ut sibi patrocinaretur; &
 sic ipse sperant se, Mōsis gratia ac commendatione Deum habituros propitium. Qua-
 ratione ne Mōsi quidem, ut debuit, fides ab ip̄s habita Joh. 5: 46. cum justitia
 fidei, quam tantopere commendat Mōses Rom. 3: 21. & 10: 6, 7, 8. Gal. 2: 19.
 incuriosi, suā justitiā niterentur, legali, externā & servili: quæ lege ut sermino
 us, se coram tribunali Dei audacter stitit C. 9: 30. & 10: 3. atque sic in nive
 ignea, glaciem in igne quæsivit. Hinc est, quod Apostolo dicuntur οὐαὶ τοῖς
 σῆμας, querentes scil. In judicio fissere personam, eamque tanquam inno-
 minimeq; soridatam, justitia repræsentare, dicturi quāli Deo; en quāt̄ queris
 iusta

justiciam, adficit, iunt & damnasodes! Hem puppariem statimem! Ita pueris puppas suas, quae stare non possunt, erigunt ac in pedes stabillunt, mox iterum casuras; ut venuisse loquitur B. D. Danhavv. Theol. conf. p. 1. sect. 2. art. 5. §. 97. Denique (d) justitia Dei & x̄ ὑπεράγγελος. Evidet zelo Dei temebatur gens Judaica, sed zelo exco & prepostero; laudato quidem ab Ap. ad eum modum, quo Christus laudavit in malo oeconomico prudentiam Luc. 16:8. sed corrigendo per contrarium zelum scientie Rom. 11:14. Debebat sanè & utique potuisse scire, legis perfectionem, scopum, centrum atq; terminum esse Messiam Rom. 10:4. ubi observat idem B. D. Danh. quod Ap. alludat concinnd ad vocem. קָרְבָּן תְּהִלָּה, jaceere sagietam ad metam: legem contra esse, cum pedagogum ducentem ad hunc scopum, ipsa sui iugi difficultate: etenim cui oneati quis ferendo non est, cur non querat qui ferat? Gal. 3: 24. tum εἰσοπτέον in antitypa N. T. 2. Cor. 3: 13. Ebr. 10: 2. si noluerunt, & x̄ ὑπεράγγελον lauis Ap. Rom. 10: 3. usitatà Hellenistici stili formâ nighalica pro biptaclicâ, passim & pro reciproca, q. d. non subjecerserent ipsis justitiae: venissent ad justitiam, nisi se iam eò pervenisse putassent. Inde, quantumvis Deus totâ die manum extendat, continuò videlicet vocans eos, ad veram ac solidam justitiam Evangel. fidei participandam, conf. Ebr. 3: 13. malunt tamen illi ἀπειθεῖν καὶ αὐτούς εγενον Rom. 10: 22. sicuti passim in historia Evangelica leges, doctrinam Christi ab ipsis turpiter rejectam & damnatam, miraculo ore blasphemio impedita, divinitatem negatam: nihil n. his sive ducibus cæcorum, furibus ac latronibus, filiis gehennæ, sive ipsis cæca multitudini solemissius, quam Jesum Nazarenum, verum Messiam, tot licet luminibus patefactum, hostiliter persequi, regnum celorum sibi & aliis introitus claudere, murmurare, obloqui, blasphemare, ἀπωθεῖσθαι τὸ λόγον Θεοῦ, nolle colligi in regnum Dei, sed obniti semper & spernere consilium Dei erga se Matth. 23: 37. Luc. 7: 30. Act. 7: 51. seqq. & 13: 46 - 50.

STUDIUM SALUTIS ISRAEL.

Porro, quod exigua valde, ne dicam nullâ specie veritatis, rejectionem Judæorum, ut peremptoriz voluntatis divinæ, heic proponi doceat synagoga Calviniana, clamat Φωνὴ λευκὰ! Ap. dum salutis illorum gratiâ nihil parcit precibus, nihil opera, quæ ipsi ad mystici corporis πλήρημa erat data C. 10: 1. & II: 13, 14. Locutus namque de ipsis, qui suâ culpâ impin-gentes in contumaciâ occalluere, & quorum proin capitis minâ urgebant propheticæ: adeo ut iam lugere & ex animo conqueri necessum haberet, secutum ad eorum παράπλεωσesse ἡγεμονâ & ἀποβολὴν, non ingens duntaxat memoret desiderium, & depreciationem quoq; sibi esse jugem ad Deum pro salute Israel, verum & ad maiorem evidentiam querit: quis hic eorum lapsus: an is, quantus quantus sit, lapsus sit pretereag, nihil, vel num Deus bac eorum refectione nihil ali.

rem habete, nec eorum salutem omnino esse desperatam: Id quod rationibus, quæ profunda Dei consilia, etiam ex malis bonum elicientis, oppido quam com- mendant, luculenter comprobat. Cessisse n. talem lapsum genibus in salutem, ut exinde cursus ipsos prius, & qui sit καὶ ἐπίγεως τιν, incessat zetus: quo fore, ut ad ipsos salus denuo quasi in orbem redeat, & hoc consilio veniant in suum πλήρωμα, quorum nunc erat ηγέρα. Hoc cum satis constituerit, se curam eorum minimè abjicere scribit, sed in id eniti potius, ut minimum aliquos illo- rum servet: imo, hujus rei intuitu se, omni cum studio & contentione, inter gentes ministerium suum obire, at quo major exinde ad gentes redundet fru- stus, eo major Judæis, sua carni, sit æmulandi occasio C. 11; 11. 14.

§. 2. Jam v. illos, pro quorum resipiscientia tantopere orat, gemit & ad Deum suspirat Ap. quorum conversioni & saluti totus studet, minimè esse absolute reprobos, δύο λόγοι μένεργοι certum est: cum quia in absolute repro- bis, spes recuperandæ melioris sortis decollat, quæ n. rejectio est ex perem- ptorio decreto, ea intercludit omnem spem απολύτως, qvum tamen Ju- dæis rejectis januam gratia p̄fūs aperiat Ap. C. 11; 15. seqq. cum quia pro tallo- bus non esset orandum, minimè omnium Apostolo & homini θεοπνευστῳ, aut ex instinctu Spiritus Sancti I. Joh. 5; 16. cum quia nec Calviniani ipsimet contrarium adfirmare audent: eum n. in finem hic monent, Judeos non emnes aut fengulos esse rejectos, ut nominare tandem vel aliquos in illis possint, pro quibus Ap. oret & tanto salutis eorum studio teneatur, puta absolute elec- tos, qui n. non possint non salvari. Mirum, si tam pauxilla opera tantæ difficultati expediundæ sufficit. Necq; nos Judeos in universum omnes com- muni cladi involvimus. Sed haec tenus nondum Cc. ex dictis C. 9. 10. 11. fir- mare valuerunt, quod qui Ap. sunt rejecti & excisi, non sunt iidem illi, pro quorum conversione & salute tantopere laborat, sed alii absolute electi; id quod tamen nostri ex textu Λευκοῖς λόγοις probatum dant. E quibus rem sic accipe: non infitebitur (α) factio adveraria, imo nec poterit, rem adeo in oculos ingerente evidentissimo textu, Israelem qui ex operibus legie non pervenit ad iustitiam, sed ab eâ est seclusus, & in lapidem offendiculi im- pegit, Apostolo esse rejectum C. 9; 31, 32. & 10; 5. seqq. at is citra controversiam idem est, qui propriam iustitiam, neglectâ iustitiam Dei, quæ ex fide est, nititur erigere C. 10; 3, & ob id zelota audit præposterus v. 2. erit itaque definitè quoq; idem ille, pro quo Ap. orat & cuius saluti totus incumbit: nam cuius gratia orat, & cui testimonium perhibet de zelo Dei, sunt prorsus idem v. 1. & 2. Porro (β) illi, quorum salutis adeo effictim studet Ap. ut eorum pium zelum per omnes occasiones capiet C. 11; 14. quia eâ re iuxta Ap. gentes ad Christum conversas æmulaci debent, ut ex πορευόμενοι ζητήσημενοι, veniant eis πλήρωμa.

v. 11. 14. non sunt in loco η l. *electio*, ut ipote cuius hic nullum est $\omega\lambda\gamma\pi\alpha\mu\alpha$, nullum ergo η $\tau\eta\mu\alpha$, nulla item $\Delta\sigma\epsilon\sigma\lambda\eta$, sed alia omnia, et quod illa consideratur Apostolo, ut $\epsilon\pi\tau\chi\tilde{\sigma}\sigma\alpha$, jam adepta, quod querit Israel: erunt igitur $\delta\lambda\sigma\pi\eta$ $\omega\lambda\gamma\pi\alpha\mu\alpha$ l. c. *reliqui*, qui occalluere, indurati & obstinati C. 11: 7. seqq. quorum est $\Delta\sigma\epsilon\sigma\lambda\eta$ v. 15. h. e. qui Apostolico sensu sunt rejecti & excisi. Tum (γ) isti, de quibus Ap. $\epsilon\pi\omega\delta$ — — $\sigma\omega\tau\omega\tau\eta\sigma\delta$ &c. nulla veri similitudine, nisi eodem censu venire possunt: tum quod expressè dicuntur illi quidam salvandi esse $\epsilon\zeta\alpha\tau\omega\tau\omega$, ex illis nempe rejectis, quorum erat $\Delta\sigma\epsilon\sigma\lambda\eta$ v. 15. non ergo absolute electi; huius non sunt aliqui ex rejectis, exempti siquidem non tam ex rejectis, quos inter nunquam fuere, quam ex humano genere ad æternam gloriam: & *absoluto decreto* exemptum esse ex promiscuo hominum genere, ad gloriam celestem immutabiliter possidendam, secundum rem est, non esse ex rejectis, nec in illis unquam fuisse: cum quod, si fuissent absolute electi, non dixisset Ap. aliquos, quando tales, non aliquos sed omnes, quotquot eorum fuere, ex prædicatione Apostolicâ ad salutem profecturos, & quidem inevitabiliter, vix dubitare habuisset: tum quod alias parum sibi constaret Ap. Fac *salvandos*, sensu Calviniano esse electos, quæ erit cohaerentia? scil. qui lapsi & rejecti sunt, lapsi in suo gentibus fuerunt occasio ad salutem, quidni vice versægentes $\iota\omega\tau\omega\tau\eta\pi\lambda\eta$ vel illis occasio ad zelum, recuperanda de novo decobta gratia? sane quidem id pertinaciter operam do, ut seruem aliquos electos, & qui non sunt in illis qui occalluerunt. Egregie credo hec ad mentem Ap. & conseqq. quadrare, bardus sis nisi senseris. Quid ergo restat, nisi ut *absoluta* illa reprobatio penitus excludatur, ut quæ nullum facit spem reliquam ad recidivatum, aut recuperationem sortis filiorum Dei? Ap. 2. de illis Judæis singulis, quos tunc obduratos & excisos innuit, optimè sperat C. 11: 13. singulis januam gratiæ aperit, orat gemitq; pro singulorum resipiscientia C. 10: 2. anhelat, per ordinaria divina $\nu\lambda\zeta\omega\sigma$ media, consanguineorum salutem ac certim à animi contentione, omnium ac singulorum, nomine excepto C. 11: 14. edatur n; dicente B. D. Danh. exceptionis illa ratio, probetur Apostolo contigisse intuitum libri vite, ut in numero haberet, qui essent inscripti, qui non? quos excipere posset, quos non? nec est, quod urgeant $\tau\eta\sigma\zeta$ dunt taxat esse, quorum salutis Ap. fatagat: cum omnis ejus $\sigma\alpha\pi\zeta$ l. omnes sui cognati secundum carnem, $\Delta\sigma\beta\lambda\eta\tilde{\sigma}\eta\tau\epsilon\tau\epsilon$ seu rejecti, quive nondam habebant zelum $\kappa\alpha\tau$ $\epsilon\pi\gamma\eta\omega\tau\omega$ palam sint si, quos Ap. admittitur $\omega\lambda\gamma\lambda\eta\tilde{\sigma}\eta$, h. e. provocare ad emulationem & imitationem pietatis gentilium C. 11: 14, 15. adeoque quorum salutis per $\Delta\lambda\kappa\eta\tau\alpha$ suam impetrandæ studebat, haut ignorans omnium pariter salutem divinitus intendi C. 10: 19. & 11: 11. Videlicet ille quidem communis omnium, quantum in ipso erat, fatagebat salutis: verum illorum plerique erant nimium refractarii duræq; cervicis, ut bonam omnium frugem vix spe-

case posset: illamē nonnullos, qui divinā gratiā non essent pēnitēctē obsticē
peri, Christo se lucrificare tanto minus dubitavit, quanto certius novit, ad unum
omnium salutem per apprehensionem gratiā fore possiblēm, quantoq; illu-
striora ejusdem possibilitatēs fundamenta omnium ob oculos statuit, tunc C. 11.

S. 3. Postquam n. ad quæsitionem de lapsu Judæorum: μη ἔπειτα σανίδνα πέσωσι;
etundā negatione respondisset, μη γένοιται v. 21. docens, desperatam neutri-
quam esse lapsorum salutem, conf. v. 1, insinuato insuper in consequentibus
manifestè sperat εὐεστήψεως & insitionis modo, eāv. μη ἴμπεινωσι τῇ ἀμύνᾳ
v. 23, arcessit possibilatēm salutis eorum; partim ex potētia Dei, duarūc. 20
ἔστιν ο Θεὸς πάλιν ἐγκεντεῖσθαι αὐτοὺς v. 23. quod, supposito absolutori excisio-
nis decreto, salvā Dei immutabilitate, vix posset dici; partim ex profunda Dei
sapientia, qua sicuti gentibus ex Judæorum καταρίώματι salutem v. 11, & ex illi-
orum ἀπειθεῖσι misericordiam v. 30. suscitare; ita illos νῦν ἀπειθεῖσι pariter
novit ἐξ ἡττήματος κατεγγλωσσας τοιήρωμα v. 11. ἵνα γέ τοι ἐλεηθῶσι
v. 31, sicq; Iuā ωροσλῆψεi discant, toti Ecclesiæ, gentibus & Judæis, velut mor-
tuis, reddi justitiam & vitam æternam propter Messiam & per eum, non pro-
pter legem aut merita hominum v. 15, partim ex fædere, quod Deus jam olim
cum hoc populo pepigit, vigore cujus aditus ipsis etiamnum patet ad gratiam,
secundum divina promissa, & quidem multo facilius quam gentibus; inde
πῆγαί γε prognatis, ceu κλάδοις καὶ Φύσιν, utique hanc impossibile, imo pro-
clivius omnium fuit inseri τῇ idio ἐδαίσι v. 16-14. partim ex amore, vi ejusdem
foederis cum sanctis patribus olim initi, in posteritatem adhuc dum residuo
v. 28. partim ex natura donorum Dei, quaε ἀμεταμένη γένη; inde e n. vocacionem
ad communionem Ecclesiæ, ipsis olim concessam, etiam nunc continuari v. 29.
C. 10: 19. partim denique ex universalitate gratiæ, qua se in Christo ad omnes
extendat, quotquot rigore legis tenentur conclusi, tanquam captivi vel sortes
modo ad supplicia adducendi v. 32. olim toti genti Israelitica promissa &
destinata Rom. 9: 4. sed à maxima illorum parte turpiter neglecta, non tamen
peremptoriè ingratis subducta, sed reliquiis credentibus vi promisorum adser-
ta, juxta vaticinia C. 9:27, 28, 29. & 11: 26, 27. ac typos C. 11: 2-5. deinceps quoque
abundè adserenda: id quod in tantâ populi Christicidæ contumaciâ & extre-
mâ incredulitate fieri, Ap. ad instar mysterii reputat: nolo enim, ait, vos ignorare
fratres mysterium hoc, rem sapientiæ profundæ divinæ plenam, à vobis non
animadversam, quia cecitas ex parte contigit Israeli, ad tempus scil. Judæis se-
cundum carnem, quibusdam non omniaibus: pars illorum magna convertetur,
donec plenitudo gentium intraverit, quādiu patebunt gentibus fores gratiæ;
nimirum ad extremum usq; diem, tamdiu etiam Judæis patebit gratiæ janua,
(conf. phrasim analogam Luc. 21: 24) ad salutem omnibus, qui ex illis viam fidel-

ēum Israele insistere non reueaverunt, non sunt absolute odio totaliter separati; ita B. D. Danhaw. in Christfeld.

EPILOGUS EXCLAMATORIUS.

Sed ut tandem ad exitum perveniamus, superat piissimum tractatio-

Suis Apostolice, de mere gratuita via & ratione justificationis atq; salua-

tionis nostri uilem per fidem in Christum, ἀχροπελεύτιον Rom. 11: 33.

seqq. Hic v. triumphantis absoluti decreti conditores: abrumpere Apostolum dis-

putationem admirabunda exclamatione, ut doceat majestatica severa numinis

judicia, & exercitium iustitiae, cuius causa meritoria ex parte hominis puniri da-

ri non posse, sed in eterno ac inexplicabiliter Dei consilio abscondita sit, sacro natio-

nis stupore & silentio suppato, adoranda potius quam scrutanda esse. Inde impietas

Calvinistica quævis, quando alia deficiunt σκηψις, semper solet hoc quasi

umbone tegi, id quod notaſſe leguntur Remonstrantes in collatione Hagienſis.

Nos v. tam pia Apostoli καταχλεῦ adeo non commoveret, à veritate fidei di-

cere, ut vel maximè in eadem confirmet. Etenim, si exclamationis A-

postolica sensus, iuxta naturam eorum, que proximè tam precedunt, quanto

sequuntur, exponendus est, singula optimè conspicant. Tale enim sit propoſitum

Dei de generis humani restauratione, talis præstituta via homini justificatione

& salvationis per fidem in Christum, quæ & iustitie divinæ abunde satisfit,

& misericordia οὐαὶ τῷ πατέρᾳ eluceſcit Rom. 3: 24, 25, 26. oportet sanè in illâ

exercitare admicari, tunc genitissima inexhausta bonitatis ac opulence Eph.

3: 16, nec minus sapientia Dei profunditatem Eph. 3: 10. tum speciatim stupen-

dum βάθος αἰώνων, quo & novissima novissimorum τὰ ἔθνη, facta συγκλη-

ρονός, καὶ σύνομων, καὶ συμμέτοχος ἐπαγγελίας Eph. 3: 6. conf. Rom. 9:

25, 26, 30. & 10: 20. & 13: 9-12. & Judeis Deicidis, extrema exempla & fun-

ditus extingvi promeritis, gratia janua adhucdum, imo consummationem

usque ſeculi pateat Rom. 9: 27. & 10: 11, 12, 13. & 11: 25-32. βάθος σοφίας, qua

ex Iudeorum caſu ſuicit gentilibus ſalutem, & viciſſim per adoptionem gen-

tiū, Judeos ad emulationem in perſequenda ſalute excitat Rom. 10: 19. &

11. 11-31. βάθος viarum & judiciorum, admirandæ proſrus catastrophes pre-

morum & novissimorum amoris ac odii: hinc gentium, quibus niſi per circum-

eiſionem Judei fierent, ex communī ſententia nullum participium ſalutis, è

Iupanari quaſi & Ipelunca latronum in domum Christi adiumentarum: illis po-

puſi tam ſancti, tam generosi qui ad ſe ſolos tanquam peculium Dei electum,

ſalutem per Evangelium revelatam vendicare, proscripti Matth. 20: 16. id quod,

docente D. Bientio ad Act. 10. non admodum mirum nobis adparet, qui longo uſa

& diuinæ conſuetudine, quæ incircumſig genet, ex quibus & nos sumus. Chri-

ſiani proficiunt, occallimus: ac ſpreputamus, quantum diſcriben inter Iudeos

¶ gentes etiam auctore Scriptura fuerit, & conferamus ministerium Moysis ad ministerium Euangelii, tunc maximum nobis videbitur miraculum, quod Deus in populum suum recepit gentes in præcipio suo manentes, & legem Moysis non agnoscentes. Ut nihil iam dicamus de causa, cur eam Deus salutis rationem delegerit? vel modo dispensationis divinae, ejusdemque rationibus: quare solet enim gentium vocationem adeo in longum diem contulerit? quare Iudeos his illis temporis momentis, hic illic ad fidem Christi perducat, non alior aut alibi? quare huic maturius, quam illi nationi faciem salutaris Evangelii luceat? quæ omnia & quæ sunt gemina illis, penetrari à nobis minime queunt, cum nemo fuerit ipsi σύμβολος v. 34. deniq; Bæd. manu. επιτης, nemini quicquam debendi, cum nemo illi prior dederit, quod reddeatur ei v. 35. Ad quæ verba Grotius non ineleganter introducit Apostolum sic loquentem: Si cui rations divine dispensationis, à me habentis allare non satisfaciunt, cogites non de reddenda gratia, sed de beneficio dando hic agi: beneficium a. sui quemq; oportet esse arbiterum: liberalitas à libertate nomen haberet.

¶ 2. Ita ergo Apostolus, dum laudat immensam Dei cum sapientiam, cum bonitatem: declarantis per ostensionem peccati ab una, remedii autem ab altera parte, incomprehensibilem gratie, scientia & justitia lux abyssum: omnem traditam hactenus doctrinam, compendio monstrat gloriae Dei consentaneam; atque ita, quod circa initia hujus tractationis dixerat Cap. 3: 23, 27, id jam eodem sensu, quasi καύρια καὶ χαριτῶν complexus, concludit: adeo ut magna omnino sit impudentia, censente B. D. Hulsemanno, νόμου αγέ & οὐδες οὐδε, quæ vi connexionis pro objectis habent hoc loco beneficia Dei, restringere ad absolutum reprobationis decretum. Sed nunc calcem video, ad quem cum sit decussum, constituam eam pariter cum Apostolo, in doxologica adoratione S. S. nominis misericordissimi Dei, Patris ex immensa gratia donantis nobis Mediatorem, Filii per satisfactionis suæ meritum nos restituenter, & Spiritus Sancti, in cuius virtute renascimur, ut fide & sanctitate donati, ipsi simus in templum, & ipsi soli Triuni Deo pro omnibus, adeoque vel maximè pro iis, qui in salute nostra, citra opera & merita nostra, ex mera gratia procuranda erit. carde, ore, opere, vitâ denique omni aeternas dicamus laudes: οἱ εἰς αὐτὸν, καὶ διὰ αὐτὸν, καὶ εἰς αὐτὸν τῷ δόγματι, αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τὰς αἰώνας, αἰών. Nobis n. ut S. Augustini verbis concludam, Sermon. 144. de tempore consideratio, admiratio, tremor, exclamatio, quia nulla penetratio. Ipsa autem quia gloria in secula seculorum. Amen.

בשכמל